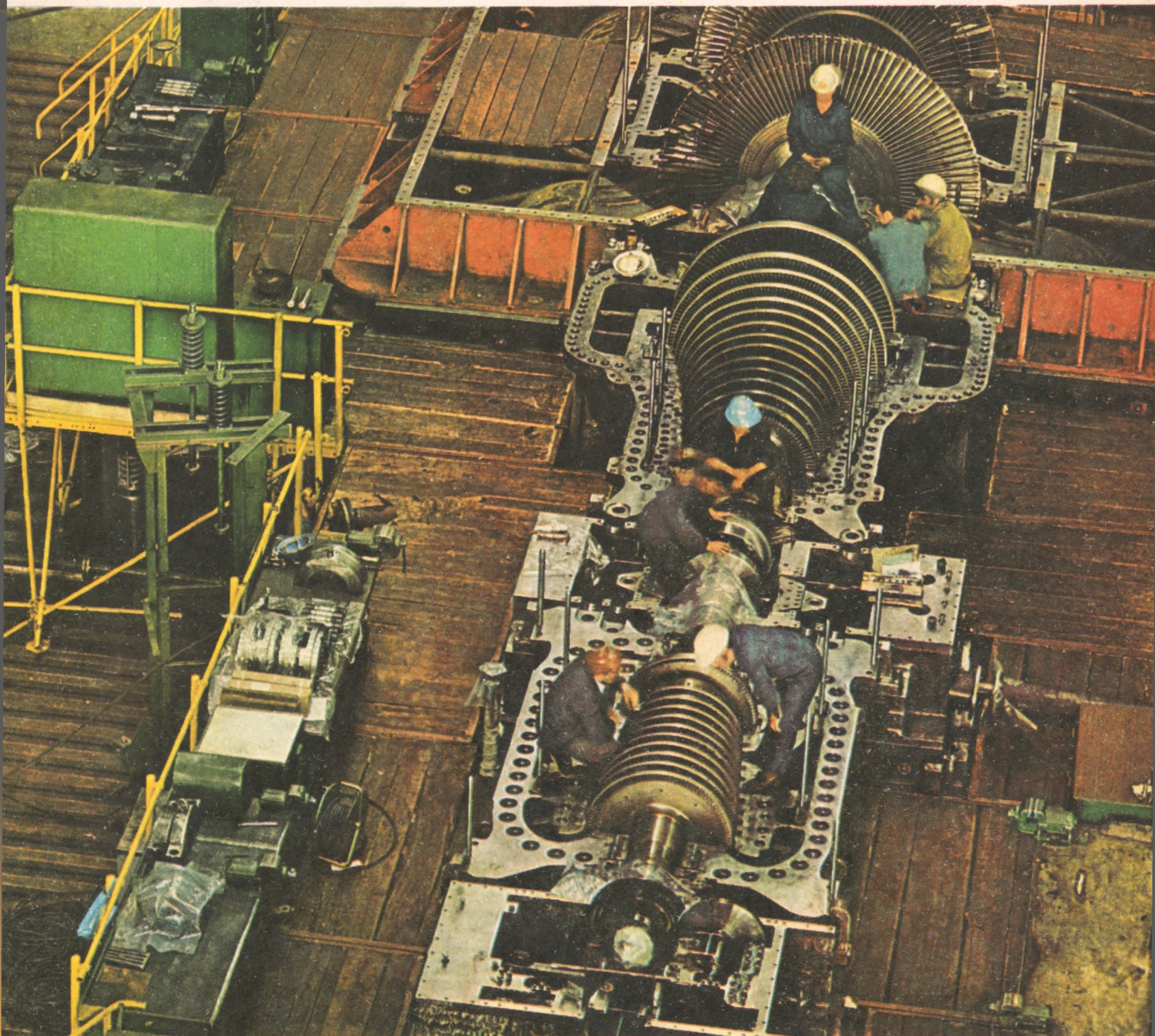

Revista ECONOMICĂ

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

BINOMUL TEHNICITATE-EFICIENȚĂ

Sub semnul preocupării constante
pentru creșterea eficienței producției

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU A VIZITAT UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI EXPOZIȚII ECONOMICE DIN CAPITALĂ

Împreună cu cadre de conducere ale unor
ministere, centrale industriale și întreprinderi,
tovarășul Nicolae Ceaușescu a analizat modul
cum se îndeplinesc măsurile stabilite privind
reducerea consumurilor de materii prime și
materiale, energie și combustibil, a cheltuieli-
lor de fabricație, introducerea în producție a
tehnicii și tehnologiilor avansate, innoirea și
modernizarea produselor, creșterea produc-
tivității muncii.

La întreprinderea „Electroaparataj”

La Complexul expozițional din Piața Scintei

La întreprinderea de pompe

ÎNTRECEREA SOCIALISTĂ ȘI EXIGENȚELE REALIZĂRII PLANULUI

ACTUALITATEA în economie este puternic marcată de ampla și entuziasta întrecere socialistă consacrată realizării în cele mai bune condițiuni a sarcinilor planului economic pe acest an.

Complexitatea problemelor pe care le ridică ritmurile de creștere impetuoasă a economiei naționale, perfecționarea laturilor calitative ale dezvoltării, implică — odată cu eforturile mari întreprinse de stat pe planul investiției de noi mijloace destinate dezvoltării bazei tehnico-materiale și asigurării forței de muncă temeinic pregătite profesional — **ca întreaga muncă de organizare, desfășurare și conducere a întrecerii socialiste să se situeze pe un plan superior.** Atenția deosebită pe care partidul nostru o acordă perfecționării continue a întrecerii socialiste, ca instrument de puternică mobilizare a colectivelor de oameni ai muncii, a fost în mod strălucit evidențiată în cuvântarea rostită de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la Constătuirea de lucru de la Comitetul Central al P.C.R. din 27—28 decembrie 1976. „**Nu trebuie să ne mulțumim — a subliniat secretarul general al partidului — numai cu luarea unor inițiative și lansarea unor chemări la întrecere ; se impune să trecem la concretizarea obiectivelor întrecerii pe unități economice, de cercetare, învățământ, precum și pe unități teritoriale — orașe, județe, pe ramuri de activitate, pentru a avea o privire de ansamblu a ceea ce vom realiza în cadrul întrecerii și, totodată, pentru a îndruma și conduce această activitate în vederea realizării acelor produse de care economia noastră are nevoie, precum și pentru a asigura baza materială necesară împlinirii angajamentelor asumate de colectivele de oameni ai muncii**”.

În centrul întrecerii socialiste din acest an se situează **accentuarea laturilor calitative** ale activității productive, urmărindu-se cu prioritate creșterea substanțială a eficienței economice, reducerea însemnată a consumurilor de materii prime, combustibil și energie, ridicarea calității produselor, creșterea susținută a productivității muncii, realizarea unor investiții cu costuri mai reduse, îndeplinirea ritmică a planului de producție în structura sortimentală și calitativă nominalizată, depășirea prevederilor la produsele cu desfacere asigurată atât la export, cât și pentru consumul intern. Acționând în lumina acestor cerințe, în unitățile economice au avut loc și se desfășoară ample analize asupra posibilităților existente în secții, ateliere, la locurile de muncă, de valorificare a resurselor și rezervelor interne.

ÎNTRECEREA socialistă din acest an se desfășoară sub semnul unor mari evenimente : aniversarea Centenarului independenței de stat a României ; Conferința Națională a

partidului ; Festivalul național „Cântarea României” ; Congresul consiliilor de conducere ale unităților agricole ; Congresul consiliilor oamenilor muncii din întreprinderile industriale, de construcții, transporturi, cercetare, proiectare, din centralele industriale. În cinstea acestor evenimente, 23 unități economice reprezentative din toate ramurile economiei naționale — unități care în anul precedent au obținut rezultate de prestigiu în îndeplinirea sarcinilor de plan — și-au asumat angajamente concrete și au adresat ample și mobilizatoare chemări la întrecere colectivelor de muncă din ramurile respective. Obiectivul de bază al chemărilor : obținerea unor realizări superioare prevederilor planului pe anul 1977.

Pornind de la sarcinile fundamentale formulate de conducerea partidului pentru acest an, chemările la întrecere cuprind angajamente care reflectă posibilitățile tehnice, materiale și organizatorice din fiecare întreprindere, în concordanță cu necesitățile economiei, înalta conștiință a clasei noastre muncitoare, a intelectualității tehnice. Sint ilustrative în acest sens angajamentele asumate de colectivul întreprinderii „23 August”-București, care prevăd depășirea planului la producția globală și la productivitatea muncii cu 30% ; al colectivului de la Întreprinderea minieră Motru-Gorj, care și-a prevăzut să realizeze, peste plan, 210 mii tone lignit și să depășească nivelul stabilit al productivității muncii cu 40% ; al lucrătorilor de la Trustul de construcții industriale Cluj-Napoca, care s-a angajat să realizeze cu 10 zile mai devreme planul anual, să depășească productivitatea muncii, peste nivelul planificat, cu 60%, să economisească 300 tone ciment, 160 tone metal, 60 metri cubi material lemnos. Chemările la întrecere au stîrnit un viu interes și au găsit un amplu ecou în rîndul colectivelor din întreprinderi și instituții. În cadrul adunărilor generale ale oamenilor muncii, un însemnat număr de colective au și răspuns acestor chemări, iar altele — pe măsură ce se desfășoară lucrările acestor forumuri de conducere muncitorească — urmează să-și afirme, prin răspunsul lor, hotărîrea de a da viață îndemnurilor partidului de a valorifica la maximum posibilitățile de care dispun. Caracterul de masă al întrecerii impune ca fiecare muncitor, inginer, tehnician, economist să contribuie la găsirea unor soluții noi, să vină cu idei și să facă propuneri privind îmbunătățirea activității productive, să contribuie direct, prin angajamente personale, la concretizarea angajamentului colectivului unității.

Acțiunile întreprinse pînă în prezent se impun a fi ferm continuate pe întreg parcursul anului. O primă direcție de acțiune, de o importanță decisi-

vă, este realizarea producției fizice, corespunzător necesităților interne și ale exportului. Nerespectarea acestei cerințe se poate resimți negativ în buna funcționare a mecanismului productiv.

Plenara Comitetului Central al P.C.R. din noiembrie 1976 a pus cu insistență problema creșterii productivității muncii. Înfăptuirea acestui obiectiv major reclamă orientarea cu toată fermitatea spre mecanizarea și automatizarea proceselor de producție, promovarea tehnicii noi, dezvoltarea creației tehnice de masă, organizarea superioară a producției și a muncii, folosirea eficientă a zestrei tehnice, a forței de muncă și a timpului de lucru.

Sarcinile și obiectivele planificate pe acest an obligă, în cadrul întrecerii socialiste, la continuarea perseverență a acțiunilor de **reducere a costurilor de producție, de micșorare substanțială a cheltuielilor materiale.** O importanță excepțională o prezintă **ieftinirea investițiilor**, astfel încît să fie îndeplinită sarcina stabilită de conducerea partidului de a se economisi pe parcursul cincinalului peste 10 milioane tone ciment, peste 1 milion și jumătate tone oțel de diferite sortimente și alte sute de mii de tone de materiale diverse. Organizațiile sindicale sînt chemate să militeze, alături de conducerea unităților, pentru a se asigura un progres mai rapid în ce privește reducerea consumurilor, pentru generalizarea inițiativelor valoroase, a experienței fruntașilor în întrecere.

REFLLECTÎND grija permanentă pentru îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă și sociale, angajamentele prevăd îndeplinirea unui mare număr de obiective și de lucrări destinate acestui scop. Pentru lucrătorii Combinatului siderurgic Hunedoara, de pildă, se vor construi 230 noi apartamente, pentru cei de la Scheila de foraj-extracție Brăila se vor amenaja trei noi grupuri sociale și o cantină, iar pentru cei de la Combinatul de prelucrare a lemnului Comănești se va construi un cămin pentru tineret cu 208 locuri, se va amenaja și dota baza sportivă. Asemenea prevederi, specifice de altfel fiecărei unități economice, fac — în marea majoritate a cazurilor — obiectul angajamentelor reciproce stabilite în contractul colectiv de muncă.

Răspunderea, exigența și maturitatea — care au stat la baza stabilirii angajamentelor — trebuie să caracterizeze și întreaga activitate de urmărire a modului în care se desfășoară întrecerea, în care se îndeplinesc obligațiile asumate.

Vasile ANGHEL

adjunct al președintelui Consiliului pentru problemele economice și pregătirii profesionale al C.C. al U.G.S.R.

EXTINDEREA UTILIZĂRII MATERIALELOR PLASTICE, SURSĂ PRINCIPALĂ DE ECONOMISIRE A METALULUI (II)

Maxim BERGHIANU

ministrul aprovizionării tehnico-materiale și controlului gospodăririi fondurilor fizice

In prima parte a articolului (publicată în nr. 4, din 28 ianuarie 1977, al revistei) autorul, referindu-se la extinderea pe plan mondial a utilizării materialelor plastice ca înlocuitori ai unor materiale clasice, și în primul rând ai metalului, la drumurile noi pe care le deschid în tehnică avantajele specifice maselor plastice, a trecut în revistă o serie de preocupări pe această linie în industria noastră și rezultatele obținute în ultimii ani. Au fost prezentate apoi unele din principalele prevederi ale Programului special pentru extinderea utilizării maselor plastice și metalurgiei pulberilor în construcția de mașini și în alte domenii, aprobat de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. (Nota red.).

Cerințe noi față de gama sortimentală

REALIZAREA NIVELURILOR prevăzute de substituție a materialelor metalice cu plastice ridică în fața industriei chimice unele cerințe fundamentale, legate atât de asigurarea unei calități constante, la nivelul cerut de fiecare domeniu de utilizare a reperelor tehnice realizate din mase plastice, cât și de diversificarea gamei sortimentale produse, spre a se lărgi, pe această bază, aria de folosire a maselor plastice ca înlocuitori ai metalului.

În această ordine de idei, o primă acțiune — ce urmează să fie finalizată în cursul acestei luni conform prevederilor din Programul special — o constituie inventarierea de către Ministerul Industriei Chimice, împreună cu unitățile producătoare, a tuturor categoriilor de mase plastice și rășini sintetice care se produc în prezent și care, prin proprietățile lor, sînt capabile să înlocuiască materialele metalice în fabricația de repere tehnice, precum și a produselor prelucrate ce se fabrică actualmente din aceste materiale înlocuitoare. Catalogele ce vor fi elaborate pe această bază vor trebui să cuprindă toate proprietățile de utilizare și tehnologice ale fiecărei categorii de material plastic, recomandări privind domeniile de utilizare, cu specificarea materialelor metalice pe care le poate înlocui.

Aceste cataloage vor constitui un instrument dintre cele mai eficiente pentru cunoașterea în întreaga economie a potențialului actual de care dispunem pentru înlocuirea materialelor metalice cu mase plastice, pentru orientarea proiectanților în promovarea înlocuitorilor; în același timp, ele vor angaja răspunderea producătorilor pentru asigurarea și garantarea caracteristicilor tehnico-economice înscrise

în norme și standarde. Acest lucru presupune, evident, punerea la punct a unor procese tehnologice corespunzătoare, omologate, respectarea strictă a disciplinei tehnologice în întreprinderile chimice furnizoare și controlul sistematic al calității produselor, astfel încît gradul de certitudine al utilizării înlocuitorilor să fie la nivelul necesar asigurării performanțelor și fiabilității produselor în componența cărora intră înlocuitorii respectivi.

tanul, poliamidele superioare, fluorietilenpropilena, poliacetali, poliuretanal ș.a., cât și a unor materiale și repere tehnice realizate din acestea.

Comparativ cu materialele plastice tradiționale, noile sortimente — care în ultimii ani s-au impus rapid în consum pe plan mondial — au o serie de proprietăți care largesc în mod radical sfera de utilizare a maselor plastice ca înlocuitori ai metalului (tabelul nr. 2).

Este de subliniat, în mod deosebit, extinderea mare a intervalului de temperatură în care pot lucra materialele respective (de pildă, în cazul teflonului, între +250° și -210°) — ceea ce le conferă calități deosebite și le recomandă pentru fabricarea de repere solicitate la forțe dinamice, fiind superioare multor materiale metalice, în cazul în care există pericolul unor

Tabelul nr. 2

	Greutatea specifică (daN/dm ³)	Reziliența (rezistența la șoc) (daJ/cm ²)	Temperatura de utilizare		Rezistența la coroziune	Rezistența la îmbătrânire
			maximă °C	minimă °C		
Produse tradiționale						
- policlorură de vinil	1,30	200	+ 65	- 20	medie	redușă
- polietilenă de joasă presiune	0,95	500	+100	- 50	medie	medie
- polipropilenă	0,91	700	+100	- 25	medie	redușă
- polistiren ABS	1,06	2500	+ 80	- 50	bună	medie
Produse noi						
- policarbonați	1,20	2800	+130	- 90	bună	bună
- politetrafluoretan (teflon)	2,2	1640	+250	- 210	f. bună	f. bună
- poliamide 11 și 12	1,02	3000	+ 80	- 60	bună	bună
- fluorietilenpropilenă	2,2		+200	- 110	bună	f. bună

Diversificarea foarte mare a construcției noastre de mașini, condițiile de lucru extrem de variate în care sînt puse materialele din care se execută mașinile și utilajele cer o gamă largă de proprietăți de întrebuințare, ce nu pot fi acoperite în întregime de actuala structură sortimentală a producției de materiale plastice. De aceea, este necesară asimilarea atât a unor noi calități de mase plastice, cum sînt policarbonații, politetrafluore-

ruperi fragile la șoc; această afirmație este susținută și de rezistența la șoc, ilustrată printr-o reziliență de ordinul a 100 de ori mai mare decît a celor mai bune oțeluri. La acestea se adaugă proprietățile deosebite în ce privește stabilitatea chimică și termică, rezistența la coroziune, care au un rol foarte important în economisirea oțelurilor inoxidabile și a unor aliaje neferoase cu conținut ridicat de elemente de aliere și metale deficitare.

Deosebit de masele plastice utilizate ca atare, în ultima vreme s-au dezvoltat **noi materiale bazate pe folosirea maselor plastice**, prin adăugarea de umpluturi (ca : pudră de talc, cretă sau bisulfură de molibden), armarea maselor plastice cu fibre din sticlă, carbon sau metalice, ignifugare, antistatizare și stabilizare la acțiunea razelor ultraviolete, realizarea de structuri fagure și combinarea diverselor mase plastice între ele sau cu foi subțiri metalice sub formă de structuri cu miez celular și straturi marginale relativ rigide. Aceste noi materiale, însumând multiple proprietăți favorabile de întrebuințare, rezistență, și rigiditate corespunzătoare, stabilitate termică și chimică ridicată, deschid noi posibilități în utilizarea maselor plastice, în special în **construcțiile industriale**, unde folosirea lor la închiderile laterale, frontale și superioare poate determina un grad de substituire a materialelor metalice, și în special a tablei zincate, de 60-80%.

Criteriile eficienței economice a înlocuirii

EXTINDEREA UTILIZĂRII maselor plastice este condiționată, într-o măsură importantă, de **eficiența economică a procesului de înlocuire**. Desigur că aceasta este direct legată, în primul rând, de **raportul dintre prețul materialului înlocuit și cel al înlocuitorului**.

În acest sens este foarte importantă asigurarea unei corelații judicioase între prețurile materialelor plastice și ale celor metalice; problema urmează a fi examinată de către organele competente, elaborându-se propuneri care să țină seama de eventuale reconsiderări ale ratelor beneficiului la cele două categorii de produse, astfel încât prețul să constituie și el un factor mai stimulator al substituției. Aceasta cu atât mai mult, cu cât pe piața mondială prețul materialelor plastice, raportat la unitatea de volum, deci în condiții de comparabilitate, se situează într-un raport favorabil față de cel al materialelor metalice înlocuite.

Dar eficiența înlocuirii materialelor metalice cu cele plastice, ca și în general a oricărui proces de înlocuire, nu poate fi judecată numai prin prisma costurilor directe ale materialelor. În esență, **eficiența procesului de înlocuire trebuie să reflecte economia de muncă socială totală ce se obține, atât în ceea ce privește munca trecută, cât și munca vie**. De exemplu, folosirea maselor plastice determină în faza de prelucrare, în comparație cu execuția pieselor din materiale metalice, economii importante de manoperă și de ore mașin-unelte, care pot compensa chiar costul suplimentar al materialului supus prelucrării.

În această concepție, aprecierea eficienței trebuie să țină seama de :

- economiile de materie primă ;
- economiile de manoperă ;
- economiile la cheltuielile de dotare cu S.D.V.-uri ;
- economiile la cheltuielile de amortisment.

● În ceea ce privește **economiile la cheltuielile cu materialele**, acestea sînt determinate de diferența dintre prețul unitar al materialului metalic (sau alți material) înlocuit (P_M) și prețul

unitar al masei plastice înlocuitoare (P_{mp}) — corectată, desigur, cu raportul dintre greutatea specifică ale celor două materiale (γ_M) și respectiv γ_{mp}). Dar, în economiile la cheltuieli pentru materiale trebuie să se reflecte și faptul că există o diferență, în favoarea materialului înlocuitor, între **coeficientul de utilizare** a materialului metalic (C_{uM}) și cel al materialului plastic înlocuitor (C_{ump}), în cazul aceluiași reper.

O expresie completă a economiilor la cheltuieli cu materialele trebuie să țină seama și de faptul că, din punct de vedere dimensional, reperate realizate din mase plastice înlocuitoare prezintă diferențe față de cele executate din materialul metalic înlocuit, de regulă în defavoarea materialului înlocuitor — diferențe care pot fi exprimate cantitativ prin intermediul unui coeficient de corecție dimensională k_i ; de asemenea, trebuie avute în vedere și efectele indirecte, induse, ale utilizării maselor plastice asupra ușurării structurii de rezistență a produselor în componența cărora intră reperate executate din materiale înlocuitoare, prin aplicarea unui coeficient de corecție k_i a efectului indirect al substituției.

În sfârșit, este necesar să se țină seama de faptul că durabilitatea reperelor tehnice diferă în funcție de natura materialului din care sînt confecționate; dacă un reper executat din material metalic are, de exemplu, o durabilitate de n ori mai mare decît a celui executat din material plastic, pe durata de serviciu a produsului evident că vor trebui utilizate de n ori mai multe reperate din material înlocuitor. Ceea ce se reflectă direct în costurile de întreținere a produsului.

● Un al doilea factor al eficienței îl constituie **economiile de manoperă** necesare pentru prelucrarea reperelor, în cele două variante. Acestea rezultă din diferența între numărul de ore-manoperă în cazul executării piesei din material metalic înlocuit (h_M) și respectiv din material plastic înlocuitor (h_{mp}), înmulțite cu retribuția orară r_h , respectiv r_i .

● Al treilea factor component al calculului de eficiență îl constituie costurile legate de **asigurarea S.D.V.-urilor**, costuri care, în cazul produselor din materiale plastice, sînt sensibil mai mici decît la prelucrarea pieselor metalice. Acest factor este cuantificabil prin diferența dintre costul S.D.V.-urilor necesare pentru prelucrarea unei tone de reperate din metal (C_{SM}) și al celor pentru prelucrarea cantității echivalente de reperate din material plastic (C_{Smp}). Este de remarcă faptul că influența acestui factor depinde în mod hotărîtor de seria de fabricație a unui reper: cu cit aceasta va fi mai mare, cu atît costurile unitare vor fi mai reduse, ceea ce atrage atenția asupra **importanței introducerii maselor plastice, în primul rînd, la produsele de mare serie**.

● A patra componentă a eficienței procesului de substituție o constituie economiile la **cheltuielile de amortisment**, rezultate din diferența între volumul acestor cheltuieli în cazul prelucrării pieselor metalice (A_M) și respectiv a celor din material plastic (A_{mp}): în al doilea caz tehnologiile mult simplificate, volumul mai mic de utilaje necesare și suprafețele de producție mai restrînse influențează în mod direct cheltuielile totale și reprezintă un factor principal al eficienței utilizării maselor plastice.

Ținînd seama de elementele și factorii enunțați mai sus, eficiența economică (E) a procesului de substituție poate fi exprimată matematic ca rezultat al diferenței dintre cheltuielile totale (Q_M) în cazul utilizării materialului metalic și cele în cazul folosirii materialului plastic (Q_{mp}) corectată cu raportul $\frac{1}{n}$ între durabilitatea reperelor în cele două soluții :

$$E = \frac{1}{n} (Q_M - Q_{mp}),$$

sau, dezvoltînd cei doi termeni cu elementele componente, care au semnificația enunțată mai sus :

$$E = \frac{1}{n} \left[\left(\frac{P_M \cdot \gamma_M}{C_{uM}} k_i + h_M \cdot r_h + C_{SM} + A_M \right) - \left(\frac{P_{mp} \gamma_{mp}}{C_{ump}} k_i + h_{mp} \cdot r_h + C_{Smp} + A_{mp} \right) \right]$$

Mărimile luate în calcul se raportează la o unitate de masă de material înlocuit cu masă plastică, determinate pentru un anumit reper.

Formula de mai sus urmărește să pună la îndemîna proiectanților un mijloc prin care să se poată aprecia oportunitatea substituției unui material tradițional cu un material înlocuitor, abordînd problema înlocuirii materialului folosit nu numai sub aspectul diferenței de preț față de cel nou, ci sub toate aspectele care determină eficiența substituției.

O asemenea abordare a determinării eficienței substituției atestă că, chiar în majoritatea cazurilor în care, aparent, masa plastică este mai scumpă decît materialul metalic înlocuit, **se obțin economii de 3-10 mii de lei în cazul substituției unei tone de materiale metalice feroase și de 20-25 mii de lei la cele neferoase**.

Această concluzie susține pe deplin justetea măsurilor și acțiunilor ce trebuie întreprinse în conformitate cu Programul special aprobat recent de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. în domeniul extinderii utilizării maselor plastice.

NE-AM REFERIT mai sus numai la un singur aspect, desigur esențial, al reducerii intensității consumurilor materiale, al creșterii eficienței economice, asupra căruia trebuie să se concentreze atenția tuturor cadrelor de specialitate, a tuturor oamenilor muncii. Sarcinile mari stabilite în domeniul reducerii consumurilor materiale în acest cincinal al revoluției tehnico-stiințifice, indicațiile și orientările date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, impun din partea noastră, a tuturor o autodepășire, o luptă permanentă cu tot ceea ce este rutinat și tradiționalist. Să acționăm perseverent și hotărît, cu toată forța creatoare de care dispunem, pentru utilizarea pe scară largă a materialelor noi înlocuitoare, eficiente, chiar dacă promovarea acestora necesită mai multă străduință. Trebuie să fim conștienți că în actualul proces de dezvoltare, economisirea metalului, înlocuirea lui reprezintă nu numai o obligație profesională, ci și o datorie patriotică, ea contribuind în mod decisiv la creșterea puterii economice a țării, baza prosperității întregului popor.

Piloni ai creșterii eficienței

SPORIREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII ȘI REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

ACȚIUNI CONVERGENTE PENTRU VALORIFICAREA MAXIMĂ A REZERVELOR INTERNE

ÎN ANSAMBLUL preocupărilor colectivelor de oameni ai muncii din unitățile industriale ale județului Caraș-Severin pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor ce le revin din planul de dezvoltare economico-socială pe 1977, un loc de frunte îl ocupă **creșterea accelerată, peste prevederi, a productivității muncii**, sarcină prioritară subliniată cu consecvență în cuvântările recente ale secretarului general al partidului, orientare în concordanță cu hotărârile Congresului al XI-lea.

Experiența acumulată în 1976 a demonstrat că pentru județul Caraș-Severin sporirea accelerată a nivelului productivității muncii constituie, pentru mulți ani, principalul factor care asigură creșterea într-un ritm înalt a producției industriale, a eficienței întregii activități. Dacă în 1976, după mai bine de 15 ani, județul a reușit să depășească ritmul mediu de creștere obținut pe economie — producția industrială a fost cu 14,6% mai mare față de cea din anul 1975 — aceasta se datorează acțiunilor întreprinse de organizațiile de partid, de consiliile oamenilor muncii pentru promovarea largă a progresului tehnic, îmbunătățirea organizării producției și a muncii, creșterea gradului de pregătire profesională a cadrelor. Aplicarea complexului de măsuri stabilit a permis ca peste 90% din sporul anual de producție să fie obținut pe seama creșterii accentuate a productivității muncii.

Ponderea factorilor de creștere

PORNIND de la experiența câștigată în primul an al cincinalului, de la noile exigențe, colectivele din întreprinderi desfășoară ample acțiuni de înlăturare a deficiențelor și neajunsurilor din domeniul aprovizionării tehnico-materiale, al cooperării și disciplinei tehnologice și de muncă, stabilindu-și programe de măsuri detaliate, pe factori și cai. Pentru a avea o viziune nemijlocită asupra eficienței diferitelor acțiuni, s-a avut în vedere fiecare caz în parte, economia relativă de personal, astfel încât să se poată urmări, lună de lună, realizarea sarcinilor, intervenindu-se cu hotărâre atunci când se constată abateri de la program. Din datele de care dispunem pînă acum — analizele amintite continuă, fiind întregite cu acțiunile politico-organizatorice inițiate de organizațiile de partid — reiese că, **în acest an, productivitatea muncii în industrie la nivelul județului va crește cu circa 11% față de 1976.**

În examinarea minuțioasă a rezervelor s-au avut în vedere posibilitățile de introducere a tehnicii noi și de extindere a mecanizării proceselor de producție, de perfecționare a tehnologiilor existente și de elaborare a unor tehnologii moderne, de îmbunătățire a organizării conducerii, în special prin cibernizarea proceselor tehnico-economice (tabelul).

După cum se desprinde din tabel, factorul care va influența cel mai mult creșterea productivității muncii este **promovarea progresului tehnic**, în care locul principal îl ocupă **perfecționarea**

ridicarea coeficientului de schimburi la cel puțin 2,5 pe ansamblul industriei județului și sporirea indicelui de folosire a mașinilor la cel puțin 87,1%.

Ținând seama, că aportul progresului tehnic depinde nemijlocit de modul în care sînt soluționate problemele legate de punerea în funcțiune a unor mașini noi, de extinderea autoutilării, s-a întocmit un program de devansare a termenelor de realizare a noilor capacități de producție, de realizare, cu forțe proprii a unor mașini și utilaje complexe. **Anul acesta valoarea autoutilărilor va depăși cu 20 de milioane de**

Ponderea diferiților factori în creșterea productivității muncii (%)

	Ponderea gradului de acoperire a creșterii productivității muncii față de sarcina totală rezultată din programe	Dispersia pe unități de producție a gradului de acoperire a creșterii productivității muncii față de sarcina totală	
		minim	maxim
Progresul tehnic	65,63	1,23	19,37
Perfecționarea organizării conducerii, a producției și a muncii	30,02	0,52	11,68
Calificarea, perfecționarea și creșterea îndemnării executantului	6,21	0,14	2,36
Factori naturali	-5,74	-8,09	-0,48
Schimbarea structurii producției întreprinderilor	3,88	—	—

mijloacelor de muncă. Astfel, au fost concretizate măsuri de dotare a unor sectoare cu mașini și utilaje de mare performanță, de îmbunătățire a tehnologiilor de lucru și a metodelor de muncă (în siderurgie, prin folosirea oxigenului ca intensificator al procesului de elaborare se asigură un spor de metal de circa 6% ; la Exploatarea carboniferă Anina, prin extinderea abatajelor cu scut elastic, producția pe post crește cu 3 tone), de întărire a relației cercețare-producție pentru promovarea unor tehnologii moderne, care reduc substanțial timpul de realizare a produselor. Astfel, la Întreprinderea de construcții de mașini Reșița, prin realizarea integrală a măsurilor cuprinse în program, consumul de manoperă se reduce cu peste 580 000 de ore.

Nivelul folosirii fondurilor fixe

INTRUCÎT nivelul productivității muncii este influențat de gradul de utilizare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor, Comitetul județean de partid a cerut tuturor cadrelor tehnice, organizațiilor de partid să acționeze pentru

lei realizările anului precedent, cînd volumul lor a atins aproape 30 milioane lei.

Rezolvarea în timp util a tuturor aspectelor legate de crearea condițiilor necesare folosirii cu eficiență maximă a fondurilor fixe productive este înpletită cu munca politico-educativă pentru întărirea disciplinei de plan, tehnologice și de muncă. Efectele unor asemenea măsuri au determinat generalizarea acestei preocupări, mai ales că, pe alocuri, se mai constată pierderi însemnate de producție din cauza nefolosirii din plin a timpului efectiv de lucru.

Tot în gama măsurilor inițiate în scopul folosirii depline, în timp, a utilajelor, se înscriu și cele privind reducerea opririlor în funcționarea utilajelor, prin îmbunătățirea planificării interne, lichidarea locurilor înguste, încălcarea capacităților disponibile prin cooperare, îmbunătățirea pregătirii fabricației, întreținerea, reglarea și supravegherea corespunzătoare a mașinilor și instalațiilor, perfecționarea activității de reparații. De asemenea, organele și organizațiile de partid, consiliile oamenilor muncii au fost ajutate să-și orienteze atenția spre utilizarea superioară, din punct de vedere intensiv, a potențialului productiv existent. Aici

Deosebit de masele plastice utilizate ca atare, în ultima vreme s-au dezvoltat noi materiale bazate pe folosirea maselor plastice, prin adăugarea de umpluturi (ca: pudră de lăe, cretă sau bisulfură de molibden), armarea maselor plastice cu fibre din sticlă, carbon sau metalice, ignifugare, antistatizare și stabilizare la acțiunea razelor ultraviolete, realizarea de structuri fagure și combinarea diverselor mase plastice între ele sau cu foi subțiri metalice sub formă de structuri cu miez celular și straturi marginale relativ rigide. Aceste noi materiale, însumând multiple proprietăți favorabile de întrebuințare, rezistență, și rigiditate corespunzătoare, stabilitate termică și chimică ridicată, deschid noi posibilități în utilizarea maselor plastice, în special în construcțiile industriale, unde folosirea lor la închiderile laterale, frontale și superioare poate determina un grad de substituție a materialelor metalice, și în special a tablei zincate, de 60-80%.

Criteriile eficienței economice a înlocuirii

EXTINDEREA UTILIZĂRII maselor plastice este condiționată, într-o măsură importantă, de eficiența economică a procesului de înlocuire. Desigur că aceasta este direct legată, în primul rând, de raportul dintre prețul materialului înlocuit și cel al înlocuitorului.

În acest sens este foarte importantă asigurarea unei corelații judicioase între prețurile materialelor plastice și ale celor metalice; problema urmează a fi examinată de către organele competente, elaborându-se propuneri care să țină seama de eventuale reconsiderări ale ratelor beneficiului la cele două categorii de produse, astfel încât prețul să constituie și el un factor mai stimulator al substituției. Aceasta cu atât mai mult, cu cât pe piața mondială prețul materialelor plastice, raportat la unitatea de volum, deci în condiții de comparabilitate, se situează într-un raport favorabil față de cel al materialelor metalice înlocuite.

Dar eficiența înlocuirii materialelor metalice cu cele plastice, ca și în general a oricărui proces de înlocuire, nu poate fi judecată numai prin prisma costurilor directe ale materialelor. În esență, eficiența procesului de înlocuire trebuie să reflecte economia de muncă socială totală ce se obține, atât în ceea ce privește munca trecută, cât și munca vie. De exemplu, folosirea maselor plastice determină în faza de prelucrare, în comparație cu execuția pieselor din materiale metalice, economii importante de manoperă și de ore mașin-unelte, care pot compensa chiar costul suplimentar al materialului supus prelucrării.

În această concepție, aprecierea eficienței trebuie să țină seama de:

- economiile de materie primă;
- economiile de manoperă;
- economiile la cheltuielile de dotare cu S.D.V.-uri;
- economiile la cheltuielile de amortisment.

● În ceea ce privește economiile la cheltuielile cu materialele, acestea sînt determinate de diferența dintre prețul unitar al materialului metalic (sau al materialului înlocuit (P_M)) și prețul

unitar al masei plastice înlocuitoare (P_{mp}) — corectată, desigur, cu raportul dintre greutatele specifice ale celor două materiale (γ_M) și respectiv γ_{mp}). Dar, în economiile la cheltuieli pentru materiale trebuie să se reflecte și faptul că există o diferență, în favoarea materialului înlocuitor, între coeficientul de utilizare a materialului metalic (c_{uM}) și cel al materialului plastic înlocuitor (c_{ump}), în cazul aceluiași reper.

O expresie completă a economiilor la cheltuieli cu materialele trebuie să țină seama și de faptul că, din punct de vedere dimensional, reperate realizate din mase plastice înlocuitoare prezintă diferențe față de cele executate din materialul metalic înlocuit, de regulă în defavoarea materialului înlocuitor — diferențe care pot fi exprimate cantitativ prin intermediul unui coeficient de corecție dimensională k_i ; de asemenea, trebuie avute în vedere și efectele indirecte, induse, ale utilizării maselor plastice asupra ușurării structurii de rezistență a produselor în componența cărora intră reperate executate din materiale înlocuitoare, prin aplicarea unui coeficient de corecție k_i a efectului indirect al substituției.

În sfîrșit, este necesar să se țină seama de faptul că durabilitatea reperelor tehnice diferă în funcție de natura materialului din care sînt confecționate; dacă un reper executat din material metalic are, de exemplu, o durabilitate de n ori mai mare decît a celui executat din material plastic, pe durata de serviciu a produsului evident că vor trebui utilizate de n ori mai multe reperate din material înlocuitor, ceea ce se reflectă direct în costurile de întreținere a produsului.

● Un al doilea factor al eficienței îl constituie economiile de manoperă necesare pentru prelucrarea reperelor, în cele două variante. Acestea rezultă din diferența între numărul de ore-manoperă în cazul executării piesei din material metalic înlocuit (h_M) și respectiv din material plastic înlocuitor (h_{mp}), înmulțite cu retribuția orară r_b , respectiv $r_{b,}$.

● Al treilea factor component al calculului de eficiență îl constituie costurile legate de asigurarea S.D.V.-urilor, costuri care, în cazul produselor din materiale plastice, sînt sensibil mai mici decît la prelucrarea pieselor metalice. Acest factor este cuantificabil prin diferența dintre costul S.D.V.-urilor necesare pentru prelucrarea unei tone de reperate din metal (C_{SM}) și al celor pentru prelucrarea cantității echivalente de reperate din material plastic (C_{Smp}). Este de remarcat faptul că influența acestui factor depinde în mod hotărîtor de seria de fabricație a unui reper: cu cît aceasta va fi mai mare, cu atît costurile unitare vor fi mai reduse, ceea ce atrage atenția asupra importanței introducerii maselor plastice, în primul rînd, la produsele de mare serie.

● A patra componentă a eficienței procesului de substituție o constituie economiile la cheltuielile de amortisment, rezultate din diferența între volumul acestor cheltuieli în cazul prelucrării pieselor metalice (A_M) și respectiv a celor din material plastic (A_{mp}); în al doilea caz tehnologiile mult simplificate, volumul mai mic de utilaje necesare și suprafețele de producție mai restrînse influențează în mod direct cheltuielile totale și reprezintă un factor principal al eficienței utilizării maselor plastice.

Ținînd seama de elementele și factorii enunțați mai sus, eficiența economică (E) a procesului de substituție poate fi exprimată matematic ca rezultat al diferenței dintre cheltuielile totale (Q_M) în cazul utilizării materialului metalic și cele în cazul folosirii materialului plastic (Q_{mp}) corectată cu raportul $\frac{1}{n}$ între durabilitatea reperelor în cele două soluții:

$$E = \frac{1}{n} (Q_M - Q_{mp}),$$

sau, dezvoltînd cei doi termeni cu elementele componente, care au semnificația enunțată mai sus:

$$E = \frac{1}{n} \left[\left[\frac{P_M \cdot \gamma_M}{c_{uM}} k_i + h_M \cdot r_b + C_{SM} + A_M \right] - \left[\frac{P_{mp} \cdot \gamma_{mp}}{c_{ump}} k_i + h_{mp} \cdot r_b + C_{Smp} + A_{mp} \right] \right]$$

Mărimile luate în calcul se raportează la o unitate de masă de material înlocuit cu masă plastică, determinate pentru un anumit reper.

Formula de mai sus urmărește să pună la îndemîna proiectanților un mijloc prin care să se poată aprecia oportunitatea substituției unui material tradițional cu un material înlocuitor, abordînd problema înlocuirii materialului folosit nu numai sub aspectul diferenței de preț față de cel nou, ci sub toate aspectele care determină eficiența substituției.

O asemenea abordare a determinării eficienței substituției atestă că, chiar în majoritatea cazurilor în care, aparent, masa plastică este mai scumpă decît materialul metalic înlocuit, se obțin economii de 3-10 mii de lei în cazul substituției unei tone de materiale metalice feroase și de 20-25 mii de lei la cele neferoase.

Această concluzie susține pe deplin justetea măsurilor și acțiunilor ce trebuie întreprinse în conformitate cu Programul special aprobat recent de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. în domeniul extinderii utilizării maselor plastice.

NE-AM REFERIT mai sus numai la un singur aspect, desigur esențial, al reducerii intensității consumurilor materiale, al creșterii eficienței economice, asupra căruia trebuie să se concentreze atenția tuturor cadrelor de specialitate, a tuturor oamenilor muncii. Sarcinile mari stabilite în domeniul reducerii consumurilor materiale în acest cincinal al revoluției tehnico-stiințifice, indicațiile și orientările date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, impun din partea noastră, a tuturor o autodepășire, o luptă permanentă cu tot ceea ce este rutinat și tradiționalist. Să acționăm perseverent și hotărît, cu toată forța creatoare de care dispunem, pentru utilizarea pe scară largă a materialelor noi înlocuitoare, eficiente, chiar dacă promovarea acestora necesită mai multă străduință. Trebuie să fim conșinși că în actualul proces de dezvoltare, economisirea metalului, înlocuirea lui reprezintă nu numai o obligație profesională, ci și o datorie patriotică, ea contribuind în mod decisiv la creșterea puterii economice a țării, baza prosperității întregului popor.

tehnică de calcul (inclusiv echipamente periferice și de transmisie a datelor), de echipamente de electronică industrială, aparatură de măsură și control radio comunicații profesionale, electronică medicală și aparatură științifică. O atenție deosebită se va acorda fabricației de noi tipuri de mașini-unelte, care să încorporeze aparatură electronică în țară. La realizarea amplului program de automatizare a proceselor tehnologice, o contribuție importantă sînt chemate să aducă, alături de unitățile specializate ale Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, cele care aparțin de Ministerul Chimiei, Ministerul Minelor, Petrolului și Geologiei, al Transporturilor și Telecomunicațiilor etc.

Date fiind ritmul înalt de dotare a economiei naționale cu mijloace moderne de automatizare, diversitatea domeniilor de utilizare a acestora, necesitatea asigurării unei fabricații eficiente, în ultimii doi ani au fost desfășurate largi și susținute acțiuni de tipizare a produselor și de unificare a soluțiilor tehnice. Așa, de exemplu, s-au realizat sisteme unificate de reglare automată a proceselor lente și rapide, serii tipizate de variatoare de turație pentru mașini-unelte, echipamente tipizate pentru acționări reglabile, echipamente de comutație statică, comenzi numerice, telemecanică, transmișii de date, semnalizări automate, sisteme de conducere a proceselor cu calculatoare ș.a. Schemele-tip pentru circuite de măsură și reglare, de pildă, care pot fi realizate integral cu aparatură din țară, au atins un grad de tipizare de peste 70%.

Pornind de la sarcinile planului 1976—1980, unitățile specializate și-au prevăzut ample programe de asimilări de produse noi în domeniul mijloacelor de automatizare și de cooperare cu alte țări, în scopul sporirii și diversificării producției pentru acoperirea nevoilor interne cît și pentru export — programe care au la bază o largă tipizare. La stabilirea acestora o deosebită contribuție au adus-o specialiștii Institutului de cercetări și proiectări, automatizării. Ca direcții principale, aceste programe prevăd:

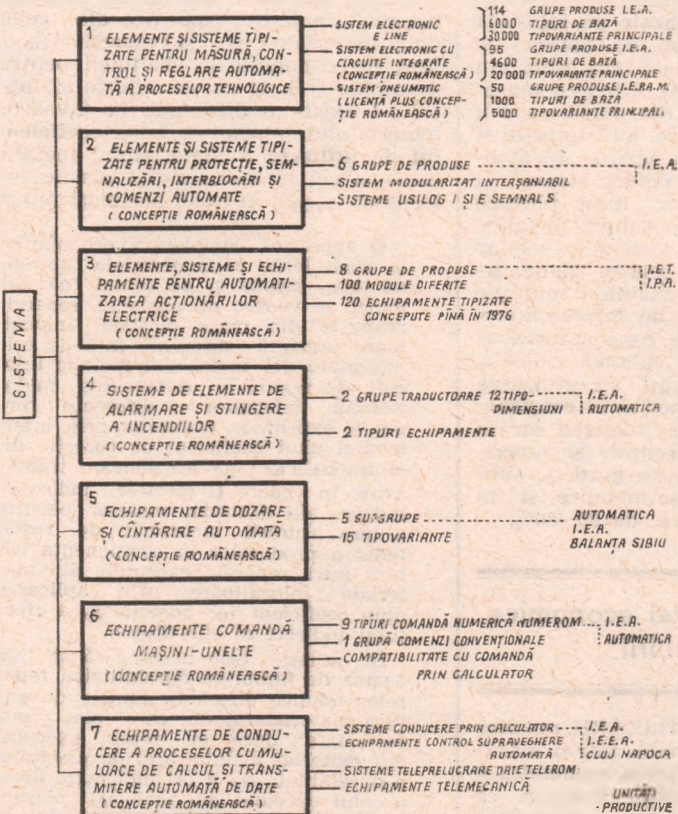
— reducerea importurilor și dotarea economiei cu produse care se realizează în țară;

— stabilirea elementelor, sistemelor și echipamentelor de automatizare care se realizează sau se vor executa în țară pentru a fi utilizate în automatizările prevăzute în perioada 1976—1980.

Referitor la necesarul economiei naționale de mijloace de automatizare, din analizele efectuate de Centrula industrială de echipamente de telecomunicații și automatizări (C.I.E.T.A.), pe baza datelor comunicate de ministerele beneficiare, ca și a dinamicii stabilite pentru industria de elemente și echipamente de automatizare, a rezultat că, pe total, în prezent se asigură cu forțe proprii 80%, importul scăzînd în 1980 la 9%.

În analiza necesarului economiei naționale s-a avut în vedere și exportul de elemente și echipamente luat separat, cît și în cadrul livrărilor complexe de instalații. În ce privește instalațiile complexe, este semnificativ faptul că participarea industriei românești la realizarea părților componente va atinge în 1980 circa 90%. Elementele și echipamentele de automatizare care se realizează în țară, variantele constructive

Sisteme pentru elemente și echipamente de automatizare

cu caracteristicile lor tehnice, sînt redat în schemă.

Din analiza „Sistemelor de elemente și echipamente de automatizare“ a rezultat că pentru realizarea ansamblurilor de instalații de automatizare, această sistemă se interconectează în mod direct cu încă 11 sisteme din ramura construcțiilor de mașini. Elementele și echipamentele de automatizare, care nu sînt indicate în sistemă, se vor procura pînă în 1980, în principiu din import. Pentru ca acesta să se restrîngă la minimum, s-a prevăzut ca fișele cu solicitări să fie avizate de către C.I.E.T.A. prin I.P.A. În felul acesta se va examina posibilitatea înlocuirii importului cu aparatură fabricată în țară, făcîndu-se eventual unele modificări în caracteristicile respective pentru a corespunde cerințelor.

Domenii investigate — acțiuni materializate

ÎN DOMENIUL sistemelor de reglare automată pentru procesele lente, de pildă, programele prevăd extinderea gamei de produse ale sistemului pneumatic și electronic cu traductoare unificate, construite pe principii moderne și avînd precizii ridicate, realizarea unui sistem nou de reglare electronic cu circuite integrate, compatibil cu sistemele similare ce se execută pe plan mondial. Sistemele electronice și pneumatice au fost tipizate din punct de vedere constructiv și funcțional și sînt realizate modular și cu gabarite reduse față de cele aflate pînă acum în fabricație. Se realizează stații universale de aer instrumental pentru alimentarea acestor sisteme, iar gama elementelor pneumatice de execuție a fost completată și lărgită cu unele elemente elec-

trice de execuție. De asemenea, s-a elaborat, din punctul de vedere al concepției, și s-a realizat, practic, o serie tipizată de echipamente de cîntărire și dozare automată.

În ce privește echipamentele și sistemele de automatizare a acționărilor electrice, s-a mers pe linia dezvoltării și perfecționării gamei de variatoare tipizate de turație de uz general și special, elaborării seriei de echipamente tipizate de acționare cu tiristoare pentru motoare de peste 240 kW, utilizîndu-se un sistem de module — tiristor tipizate, elaborării seriei tipizate de invertoare statice pentru alimentări de siguranță. S-au realizat noi sisteme de elemente și echipamente tipizate

cu circuite integrate pentru semnalizări, interblocări și comenzi în instalații tehnologice, sisteme universale miniaturizate de pază și alarmare.

În domeniul echipamentelor pentru comandă numerică a mașinilor-unelte s-a elaborat un sistem de echipamente standard cu circuite integrate M.S.I., care permite afișarea cotelor cu o precizie ridicată, poziționare, prelucrare linieară și conturare, care pot fi folosite la executarea unei game largi de mașini-unelte și agregate. Totodată, s-a realizat un sistem de echipamente care permite conducerea prin calculator a unor parcuri de mașini-unelte echipate cu comandă numerică.

Au fost extinse sistemele tipizate pentru conducerea prin calculator a proceselor tehnologice, utilizîndu-se calculatorul de proces „Felix C-32 P“ și sisteme de pachete de programe tipizate pentru procese, îndeosebi în industria chimică, energetică, metalurgică, a materialelor de construcții și constructoare de mașini; a fost, de asemenea, extinsă gama cu o serie de variante tipizate de echipamente de control centralizat și conducere directă a proceselor tehnologice și a producției de calculatoare de proces din generația 3—4. În sfîrșit, a fost lărgită utilizarea sistemelor unificate de telemecanică și s-a elaborat o serie nouă de echipamente tipizate pentru dirijarea automată a traficului rutier și feroviar, utilizînd tranzistoare cu siliciu și circuite integrate. În același timp, s-au elaborat sistemele tipizate pentru transmiterea de date din generația 3—4 pentru calculatoare, formate din echipamente terminale, cuploare de transmisie și pachete de programe specifice.

Gruparea produselor și gradul lor de tipizare

Grupe	Tipizări existente (1976)				Tipizări propuse (1977-1980)			
	Famili	Serii unitare	Tipuri de bază	Sorto-tipodimensiuni	Famili	Serii unitare	Tipuri de-bază	Sorto-tipodimensiuni
Mijloace de automatizare electrotehnice	32	73	274	2970	33	74	271	3556
Mijloace de automatizare electronice	12	114	463	61379	12	83	400	43240

Rațiuni economice

ACTIUNEA de tipizare a produselor a continuat și în 1976. Reanalizându-se critic unele produse, s-a ajuns la concluzia că ele pot fi scoase din fabricație; în schimb, s-a găsit util să se treacă la asimilarea de noi produse și aprofundarea diversificării acestora. Prezentăm în tabel familiile, seriile unitare și sortotipodimensiunile la unele grupe de produse. Se observă că la grupa mijloace de automatizare electrotehnice apare o creștere a sortotipodimensiunilor până în 1980, aceasta impunându-se ca o necesitate de completare și diversificare. În schimb, la mijloace de automatizare electronice se va reduce numărul sortotipodimensiunilor, deoarece unele poziții au devenit învechite sau nefolosite. Întrucât cele două grupe au multe întrepătrunderi, se estimează că, pe ansamblul lor, se va obține o reducere a sortotipodimensiunilor cu aproximativ 30%.

Socotim interesant să arătăm și unele efecte economice ca urmare a introducerii tipizării în câteva unități productive. La Întreprinderea „Automatică” din București, se executau înainte dulapuri pentru echipamente de automatizare, pe schelet metalic sudat. Acum, asemenea dulapuri sînt realizate din cadre demontabile. Această modificare constructivă a fost înlesnită de faptul că permite folosirea unor elemente tipizate.

Ce se obține, practic, în urma introducerii acestei noi tehnologii? În primul rînd, nivelul producției sporește cu circa 20%. În al doilea rînd, se creează condiții pentru utilizarea intensivă a instalațiilor de vopsire, ceea ce influențează pozitiv creșterea productivității muncii la această fază de lucru. În sfîrșit, consumul de metal la acest produs a scăzut cu 70%.

Desigur, elemente tipizate sînt larg utilizate și în fabricarea altor produse ale întreprinderii. Pe această bază, ca și a desfășurării altor acțiuni menite să ducă la o valorificare superioară a materiei prime, colectivul întreprinderii și-a propus în acest an să reducă normele de consum cu cca. 40%.

Și la Întreprinderea „Electroaparataj” tipizarea produselor, alături de promovarea unor tehnologii moderne, a permis economisirea în 1976, a peste 40 milioane lei. În acest an, în urma extinderii tipizării produselor, re-proiectării unor repere, înlocuirii metalului cu mase plastice, reducerii adaosurilor de prelucrare ș.a., se prevede economisirea a 1500 tone metal.

În general, se poate afirma că în toate întreprinderile centralei („Electroaparataj”, Întreprinderea de elemente de automatizare din București, Fabrica de panouri Alexandria, Întreprinderea de elemente pneumatice Birlad, Întreprinderea de aparataj electrotehnic Titu

DOUĂ PROPUNERI

● **Dat fiind faptul că elemente și aparatură de automatizare execută și unități din alte ministere, ar fi util ca proiectarea și execuția acestora să fie coordonată pe întreaga economie națională de Institutul de cercetări și proiectări de automatizare din Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini;**

● **Toate proiectele de automatizare, atît pentru instalațiile din țară (obiective noi, extindere de capacități), cît și pentru export — să se execute în mod obligatoriu de IPA, în colaborare cu institutele tehnologice interesate. Această măsură ar conduce la înlăturarea unor paralelisme existente în proiectare și la evitarea unor cheltuieli de muncă și bănești.**

și altele), utilizarea pe scară largă a tipizării, înlocuirea unor materii prime deficitare cu altele, permit, pe lângă sporirea cu aceeași capacitate a producției, obținerea unei mai înalte productivități a muncii, realizarea de însemnate economii de materii prime, combustibil și bănești.

DUPĂ CUM SE ȘTIE, revoluția tehnico-științifică contemporană exercită influențe profunde asupra concepției mașinilor și utilajelor fabricate, în general asupra industriei constructoare de mașini. Principalul efort se canalizează în direcția diversificării produselor. Utilizarea în toate ramurile economice a unor metode de fabricație sau de exploatare din ce în ce mai evaluate, bazate pe regimuri tehnologice tot mai intense, impune diferențierea echipamentelor destinate aplicării acestor metode. Industria constructoare de mașini trebuie să se adapteze acestei evoluții; consecința acestui fapt constă în diversificarea accentuată a producției de mașini și utilaje.

Acest proces amplu de diversificare a producției a determinat și va determina, în continuare, mutații profunde în structura industriei de specialitate, tipizarea și unificarea producției, permițînd crearea unor sisteme de utilaje și elemente care — combinate în mod judicios — asigură prin aceasta o mai completă acoperire a cerințelor de mașini și utilaje ale economiei. Iată, de ce, este necesar ca specialiștii din unitățile productive, din institutele de cercetare și proiectare, pe baza experienței acumulate în economie, să acționeze mai operativ în vederea tipizării producției — treaptă mai înaltă în organizarea superioară a producției și specializarea fabricației.

V. BOESCU
L. ȚINTEA

O sarcină prioritară pentru întreaga economie CONSUMURI MATERIALE REDUSE LA AMBALAREA PRODUSELOR

SARCINILE de economisire a materialelor și de utilizare cu înaltă eficiență a tuturor resurselor de materii prime, materiale, combustibili și energie își găsesc aplicarea și în domeniul ambalării produselor, al producției, consumului și circulației ambalajelor și materialelor de ambalare.

Prin funcțiile sale specifice, de protecție a mărfurilor și de facilitare a operațiilor de manipulare, depozitare, transport și distribuție pe filiera de la producător la consumator, ambalajul constituie obiect de atență preocupare, atît pentru producătorii și beneficiarii de bunuri, cît și la scara întregii economii naționale. Este însă de reținut faptul că, față de funcțiile ambalajului, constituie o cheltuială inutilă și un consum material nejustificat ambalarea unor produse care se pot transporta, manipula și depozita în stare neambalată. Din punct de vedere economic, ambalarea optimă este aceea care, pe lângă asigurarea realizării cerințelor funcționale ale produsului, implică un consum minim de materiale și manoperă, în condițiile unor pierderi minime la transport și depozitare.

În acest context, s-a acționat pentru asigurarea în mod rațional a nevoilor de ambalaje ale economiei naționale, corelat cu creșterea producției, a volumului exporturilor și a livrărilor de mărfuri către populație. Iată de ce,

concomitent și corelat cu elaborarea Planului național unic pe perioada 1976—1980, a fost întocmit un **program special**, aprobat ca parte componentă a planului cincinal.

Desigur că hotărârile plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1976 referitoare la reducerea consumurilor materiale își găsesc o largă aplicabilitate și în domeniul ambalării produselor. În acest sens sînt în curs acțiuni ferme la scara întregii economii naționale.

Directii ale evoluției în perioada 1976—1980

URMĂRIND dimensionarea la strictul necesar a volumelor de mărfuri ambalate livrate la intern în procesul aprovizionării tehnico-materiale, asigurarea unei ambalări competitive a produselor destinate exportului și satisfacerea nevoilor de ambalaje pentru mărfurile destinate populației, programul special stabilește următoarele linii directoare de evoluție a ambalării în perioada 1976—1980 :

- limitarea ambalării la necesarul impus de considerente tehnice de transport și de asigurare a calității mărfurilor ;

- reducerea ambalajelor de transport la produsele ce se pretează la livrarea în containere, în palete-lăzi sau cu mijloace specializate ;

- extinderea utilizării materialelor eficiente, cu consumuri specifice mai reduse, pentru care sînt asigurate resurse din țară — îndeosebi a înlocuitorilor eficienți din punct de vedere economic ;

- creșterea ponderii **refolosirii ambalajelor** în asigurarea necesarului pentru ambalarea produselor destinate consumului intern ;

- extinderea și îmbunătățirea **preambalării bunurilor de consum** destinate populației, în special la produsele alimentare, pentru satisfacerea mai deplină a cerințelor determinate de dezvoltarea formelor moderne de comerț ;

- perfecționarea, prin ambalaje **corespunzătoare, a protecției și prezentării produselor destinate exportului.**

Concepute în spiritul unei stricte economisiri a resurselor materiale, principalele prevederi ale programului urmăresc creșterea rațională — cu cel mult 40% în 1980, față de 1975 — a consumului total de ambalaje, corespunzător mării volumului de produse care necesită ambalare sau preambalare și ponderii celor cu grad avansat de prelucrare, în special pentru export, la care consumul crește cu cca. 60%. Cu toate acestea, **ritmul mediu anual de creștere a consumului de ambalaje, stabilit la 7%, este inferior celui al veniturii naționale și al producției globale industriale**, ca efect al complexului de măsuri de economisire adoptat prin program. Prin **refolosirea intensivă a fondului de ambalaje existent**, aportul

recuperării în asigurarea necesarului intern de ambalaje urmează să atingă **68% în anul 1980**, ceea ce va conduce, la nivelul anului 1980, la **economisirea a peste 770 mii metri cubi de masă lemnoasă, 6 500 tone de hirtii și cartoane, 3 000 tone de polietilenă, 1 500 tone de oțel.**

De asemenea, programul cuprinde un însemnat număr de măsuri de **progres tehnic, cercetare, asimilări**, prin care se vor economisi materii prime și materiale, estimate, la nivelul anului 1980, la **peste 180 mii metri cubi de masă lemnoasă, 26 mii tone de hirtii și cartoane, 1 200 tone polietilenă și altele.**

Ulterior aprobării programului special, s-au adîncit analizele în domeniul intensificării economisirii ambalajelor și materialelor de ambalare ; față de ceea ce s-a prevăzut în planul cincinal au rezultat măsuri tehnico-științifice în plus, grupate într-un **program suplimentar, aprobat de conducerea superioară.**

Ele au în vedere intensificarea progresului tehnic, prin sarcini suplimentare de cercetare, analiză și studiu, asimilare și aplicare în producție, pentru ministerele economice cu pondere în producția și consumul ambalajelor și materialelor de ambalare. Astfel, se vor introduce **sisteme noi de ambalare a unor produse** (table și șirme de oțel, plăci ceramice pentru construcții, geamuri, fibre și fire textile) ; vor fi asimilate **noi ambalaje și materiale de ambalare** (folie de polietilenă cu perne de aer pentru protecție împotriva șocurilor, butelii speciale pentru ulei comestibil, rondele de aluminiu pentru tuburi destinate produselor păstoase) ; se vor intensifica studiile privind **economia de materiale, re folosirea ambalajelor, eliminarea ambalajelor de transport prin folosirea paletelor-lăzi și a containerelor.** Măsurile cuprinse în programul suplimentar se vor concretiza în economii însumînd, pe perioada 1977—1980, **peste 40 mii metri cubi de material lemnos, 7 500 tone de hirtii și cartoane, 6 000 tone de metal și altele.**

Noi posibilități de economisire

DIN ANALIZELE efectuate, rezultă că sînt încă mari posibilități de reducere mai accentuată a consumurilor materiale la ambalarea produselor, fără ca acestea să afecteze integritatea mărfurilor sau funcțiile ambalajelor. În acest sens, s-a inițiat și se află în plină desfășurare o amplă acțiune de redvedere a concepției de proiectare a ambalajelor și sistemelor de ambalare, pentru toate produsele din economie.

- În primul rînd, prin **redimensionarea ambalajelor** se va obține nu nu-

mai o reducere a greutateii acestora și implicit a cheltuielilor de transport și manipulare, ci și o sensibilă diminuare a consumurilor specifice de materiale.

Astfel, prin reproiectarea lăzilor din polietilenă pentru butelii de 0,5 l și a celor pentru legume și fructe proaspete, se va obține reducerea greutateii (tarei) ambalajului de la 2,3 la 1,8 kg și, respectiv, de la 1,3 la 1,0 kg, ceea ce va determina o diminuare cu 21—24% a consumului de granule de polietilenă de mare densitate.

- În al doilea rînd, prin **extinderea utilizării materialelor înlocuitoare** și prin mutațiile ce se vor realiza în **structura consumului de ambalaje**, producția acestora se va baza în mai mare măsură pe utilizarea de materii prime de calitate inferioară și a deșeurilor.

Prin utilizarea plăcilor fibrolemnoase la lăzile pentru piese de schimb moto și velo, de pildă, se reduce consumul de cherestea de foioase de la 55,9 dm³ la 25,9 dm³ buc. Un alt exemplu : prin reproiectarea ambalajului de export pentru garnitura de mobilă „Valencia“ (producător : I.J.I.L. Maramureș) și utilizarea plăcilor fibrolemnoase, se reduce greutatea ambalajului de la 99 la 75 kg, se diminuează consumul de cherestea cu 43%, iar costul ambalării scade de la 744 lei la 550 lei

- În al treilea rînd, prin **schimbarea sistemului de ambalare și de pregătire pentru expediție** se vor înlocui ambalaje de transport și materiale de ambalare, prin tehnici superioare de livrare paletizată și containerizată, cu efect determinant asupra reducerii consumurilor materiale.

De pildă, prin introducerea sistemului de livrare a apelor minerale îmbuteliate în palete-lăzi, care au durată de exploatare de minimum 15 ani, se elimină un consum de 40 lăzi de lemn la fiecare expediție de paletă-ladă plină și, concomitent, costul ambalării se reduce de peste 35 de ori. În cazul minereurilor nemetalifere, aplicarea procedurii de livrare în containere suplimentare (flexibile) de cauciuc cu inserție textilă, care au o durată de exploatare de minimum 5 ani, se elimină un consum de 25—40 de saci din hirtie la tona de produs. De asemenea, la livrarea firelor textile în bobine, prin aplicarea metodei de expediere paletizată sub folie contractibilă, costul ambalării se reduce de la 500 lei la 200 lei pe tona de produs, economisindu-se un metru cub de material lemnos la numai 2,5 kg de polietilenă consumată suplimentar.

Experiența acumulată și măsurile adoptate, ridicarea exigenței față de întrecuta activitate în domeniul ambalajelor și ambalării, aplicarea consecventă a unei concepții unitare de dezvoltare, în acest domeniu, va asigura, de bună seamă, rezolvarea calitativ superioară a problemei ambalajelor, cu consumuri raționale de materiale.

În pregătirea Congresului consiliilor de conducere ale unităților agricole

● semnificații ● rezultate ● obiective

CONSOLIDAREA ECONOMICĂ-ORGANIZATORICĂ A COOPERATIVELOR AGRICOLE (IV)

O importantă acțiune în dezbaterile specialiștilor

PUBLICĂM, în acest număr, ultima parte a dezbaterii organizate de Catedra de conducere și organizare a agriculturii de la Academia „Ștefan Gheorghiu”. (Primele trei părți ale sintezei dezbaterii au apărut în numerele 2, 3 și 4/1977 ale revistei.) Complexitatea tematicii și preocupările actuale ale cadrelor de conducere din toate unitățile agricole cooperatiste determină redacția să adreseze cititorilor, pe această cale, invitația de a-și exprima, în cadrul acestei rubrici, opiniile în legătură cu problematica consolidării averii obștești.

Cointeresarea materială

ÎN CADRUL dezbaterii s-a considerat că, pentru aprecierea gradului de consolidare a cooperativelor agricole din punctul de vedere al retribuției, este mai corect să se utilizeze indicatorul care redă nivelul fondului de retribuire pe un cooperator, decât nivelul retribuției pe o normă de muncă convențională. După opiniile unor participanți la dezbateri, privind metodologia de calcul al productivității muncii, acesta ar trebui efectuat prin raportarea producției (fizice, valorice) la numărul cooperativelor care au executat numărul de norme stabilit de adunarea generală — și nu la numărul cooperativelor care au lucrat (ultimul indicator cuprinzând și cooperativii care au executat doar câteva norme).

Specialiștii participanți la dezbateri au subliniat că gospodăria personală s-a dezvoltat datorită muncii cooperativelor pe lotul personal. În aprecierea nivelului veniturilor totale ale cooperativelor trebuie însă luate în considerare nu numai retribuirea care are ca sursă munca în C.A.P. și veniturile obținute de pe lotul în folosință, ci și cele ce intră în bugetul de familie, având ca sursă retribuirea acelor membri care lucrează și în alte ramuri economice. S-a formulat chiar opinia că, în multe unități, ponderea principală a veniturilor cooperativelor nu provine din gospodăria obștească. Însăși valoarea normei convenționale de muncă are un grad ridicat de relativitate în ce privește exprimarea nivelului de cointeresare; în unele cooperative, 30 de lei pentru o normă convențională este mult, în altele este puțin.

Gradul de cointeresare și aprecierea rolului acesteia în stimularea participării la dezvoltarea averii obștești depind și de nivelul de educație al cooperativelor. Sint, de exemplu, cooperativii care nu participă la activitatea din cooperativă chiar dacă norma convențională se plătește cu 50 de lei, iar în altele, la 30 de lei participarea este

masivă. Fără îndoială că un rol important în antrenarea la muncă în cooperativa agricolă îl are activitatea politică desfășurată de organizațiile de partid și obștești.

La același efort, nivelul retribuției într-o cooperativă cu teren fertil și în alta cu teren mai slab diferă, pentru că și rezultatele muncii diferă foarte mult. Totodată, actuala metodologie de stabilire a prețurilor nu satisface, în toate cazurile, cerințele specifice de eficiență a produselor și a muncii depuse. Prețul de vânzare a produselor agricole ar putea fi diferențiat în cadrul aceleiași zone, chiar ar fi posibil să se stabilească prețuri pe microzone, chiar pe cooperative agricole, care să corespundă efortului real.

În perspectiva perfecționării metodologiei de includere a cheltuielilor de producție în costuri și a diferențierii zonale a prețurilor de livrare, în activitatea practică a cooperativelor agricole o importanță primordială au conducerea competentă, asigurarea cu specialiști, funcționarea bună și dotarea corespunzătoare a secției de mecanizare. Ar trebui reanalizat și sistemul de cointeresare a mecanizatorilor care lucrează în cooperativele mai puțin dezvoltate și s-a propus continuarea eforturilor pentru a identifica forme de retribuire adecvate și a li se crea condiții mai bune de muncă, în așa fel încât aceștia să fie cointeresați să lucreze în cooperativele mai puțin dezvoltate, de a ridica pregătirea lor profesională. De asemenea, este necesară intensificarea muncii politice în unitățile de mecanizare.

În cazul concret al cointeresării inginerului șef din cooperativă, s-a arătat că el este încadrat, de regulă, ca vicepreședinte și ca membru în consiliul de conducere, că este retribuit de către stat și controlat de câteva ori pe an de către direcția agricolă județeană. În unele cazuri nivelul scăzut al pregătirii politice și profesionale, al răspunderii personale, unele deficiențe în munca de control a direcției agricole etc. duc la diminuarea răspunderii, la o îndeplinire nesatisfăcătoare a îndatoririlor tehnice și organizatorice care îi revin, ținând seama de funcția și de nivelul

pregătirii sale. De aceea, s-a propus ca inginerul șef să fie retribuit de către S.M.A., în următoarele condiții:

- să răspundă de întocmirea planului de producție, în calitatea sa de reprezentant al statului;

- să stabilească planul de măsuri tehnico-organizatoric prin care se angajează, în fața adunării generale, să obțină producția planificată. Adunarea generală, prin votul său, îl împuternicește să ia deciziile operative impuse de planul și programul stabilit;

- să fie cointeresat pentru indicatorul „nivelul cheltuielilor materiale” concomitent cu „producția globală”.

Unii dintre participanții la dezbateri au subliniat că în felul acesta s-ar realiza o integrare mai strinsă între S.M.A. și C.A.P. (cooperativa dispunând de teren, de forță de muncă, de factori de producție, iar S.M.A. — de mijloacele mecanice), o conlucrare de la nivelul consiliului intercooperatist până la șeful de fermă.

Cresterea cointeresării lucrătorilor din agricultură s-ar putea realiza, de asemenea, prin stabilirea pentru aceștia a unor drepturi și răspunderi corespunzătoare acordate muncitorilor din industrie. De pildă, în primul rând, ar trebui să se introducă și pentru lucrătorii din agricultură cartea de muncă, în care să se înregistreze în fiecare an participarea la muncă în cooperativă; de aici ar decurge și alte drepturi.

Pentru cooperativele agricole în curs de consolidare, retribuirea muncii în natură poate constitui încă mult timp un element de cointeresare. În unele cooperative s-au obținut producții de două ori mai mari atunci când s-a aplicat retribuirea în natură. Dacă porumbul, spre exemplu, constituie un mijloc de cointeresare în participarea la muncă, atunci acesta să se folosească în scopul consolidării C.A.P.

Asigurarea cu forță de muncă în cooperativele din zonele preorășenești și industriale se face din ce în ce mai greu, ceea ce poate determina trecerea acestora în rîndul cooperativelor mai puțin consolidate. În aceste unități, mai mult decât în celelalte, are importanță extinderea chimizării și erbicidării, a mecanizării cât mai complexe, a dotării cu mașini și utilaje specifice.

Problema utilizării forței de muncă se pune și sub aspectul stabilității cadrelor de conducere, a specialiștilor.

La C.A.P. Bănia, județul Caraș-Severin, în 14 ani de existență a cooperati-

vei s-au schimbat 11 specialiști cu studii superioare, din care 6 ingineri-șefi, iar ceilalți — șefi de fermă. Fiecare specialist nou venit a trebuit să cunoască mai întâi atribuțiile concrete ce-i revin, condițiile de producție, oamenii etc. Adesea, după ce a început să le cunoască... a plecat. S-a propus, pentru evitarea unor astfel de situații, ca toți specialiștii să domicilieze în raza activității lor zilnice.

Cauzele dezvoltării insuficiente a unor cooperative

1. Principalele deosebiri (identificate de participanții la dezbateri) între o cooperativă dezvoltată și una în curs de consolidare: fondurile de investiții într-o cooperativă slab dezvoltată provin — în cea mai mare parte — din mijloacele atrase și nu din acumulări proprii; nivelul de retribuire a muncii este mai redus; producțiile pe unitatea de suprafață și pe cap de animal sînt mici și se obțin cu cheltuieli ridicate. **Possibilitatea consolidării prin eforturi proprii, prin prelevări din fondul propriu de dezvoltare, a fost considerată ca principalul criteriu de apreciere a stadiului de consolidare al unei cooperative.**

2. În zonele de deal, asupra economiei cooperativelor acționează unele elemente specifice: fertilitatea naturală cel mai adesea mai scăzută, insuficiența mijloacelor de mecanizare adaptate la specificul zonei (pluguri reversibile, mijloace de recoltare și înțepinare a pomilor, utilaje de scarificare etc.), procesul intens de reducere a forței de muncă, lipsa unui profil de producție corespunzător zonei. O sursă de pierderi în această zonă este sectorul zootehnic, din cauze, cum sînt: gradul redus de mecanizare, reducerea numărului de îngrijitori, asigurarea unei baze furajere sărace în substanțe proteice, volumul redus al fondurilor de investiții alocate pentru îmbunătățirea pășunilor naturale și pentru construirea de obiective eficiente.

3. În cele mai multe unități mai slab dezvoltate baza materială nu este corelată cu sarcinile de plan. Cooperativele care obțin producții mici cu cheltuieli mari își valorifică producția aproape în aceleași condiții de preț ca și cele situate în zonele cu fertilitate naturală mai bună. Uneori găsim la unități mai slab dezvoltate sarcini de plan la culturi și specii de animale pentru care nu sînt condiții suficiente de favorabile, de la care se obțin producții mici, cu pierderi.

4. Una din cauzele subiective principale ale existenței unor unități mai puțin dezvoltate constă în slaba organizare a producției și a muncii.

5. Pînă anul trecut desfășurarea acțiunii de redresare economică a unor cooperative agricole s-a rezumat la scoaterea din plan a unor specii și categorii de animale, a unor specii de legume sau a culturilor caracterizate printr-o rentabilitate mai redusă; repartizarea acestora la alte cooperative a creat însă premise ca și ele să treacă în rîndul unităților slab dezvoltate. (În cursul dezbaterilor s-a arătat că, în proporții diferite, o anumită activitate este rentabilă sau nerentabilă pentru toate unitățile agricole: de exemplu, creșterea vacilor pentru lapte).

Factorii care propulsează dezvoltarea

1 Procesul de consolidare a cooperativei a fost situat, de către toți participanții la dezbateri, în zona eficienței economice: atunci **cînd o cooperativă își echilibrează veniturile cu cheltuielile, cînd își acoperă cheltuielile de producție și realizează venit net — deci reproducție lărgită — dispune de resurse proprii de dezvoltare.**

2 Dezvoltarea bazei tehnico-materiale proprii are un rol hotărîtor în consolidarea cooperativei agricole de producție; perfecționarea relațiilor pe linie de producție din cooperative, a relațiilor cooperativei între ele și cu unitățile de stat, perfecționarea formelor de organizare, conducere și îndrumare a agriculturii cooperatiste devin, pe măsura consolidării C.A.P.-urilor, tot atât de importante, ca și evoluția elementelor tehnice materiale ale producției.

3 Pentru cadrele de conducere a cooperativei agricole mai puțin dezvoltate, **repartiția producției nete în fond de dezvoltare și fond de consum constituie problema principală**, deoarece nivelul producției nete, al valorii nou create este factorul hotărîtor în consolidarea cooperativei agricole. Ca urmare, nivelul producției fizice, al cheltuielilor materiale și al prețurilor de valorificare determină însuși ritmul creșterii economice.

4 Un alt factor propulsor, deosebit de important, îl constituie **raționalizarea cheltuielilor materiale, în orice formă sînt efectuate acestea și în orice sector de activitate**. Pe măsură ce se reduce ponderea cheltuielilor materiale în producția globală devine posibilă creșterea fondului de dezvoltare. Pentru economia cooperativei agricole nu este suficient să se cunoască numai nivelul global al fondului de dezvoltare, ci și componența sa (în natură, în bani), în ce direcții se folosește (restituirea de credite, investiții noi etc.).

5 **Utilizarea eficientă a fondului de dezvoltare** reprezintă un alt factor prin care o cooperativă poate depăși condiția de unitate slab dezvoltată; s-a propus, de regulă, investirea

cît mai concentrată a sumelor, în obiective esențiale pentru economia cooperativei, cu eficiență imediată. În acest scop s-a solicitat sprijin din partea organelor financiare și agricole județene.

6 Dezvoltarea sectoarelor industriale în cooperativele agricole (care dispun de forță de muncă proprie sau care au posibilități de a utiliza, chiar și temporar, pensionari), în colaborare cu întreprinderile industriale, a fost considerată ca o acțiune esențială pentru consolidarea cooperativei slab dezvoltate.

7 Cooperarea în producție, pe baze economice, între cooperativele slab dezvoltate și întreprinderi industriale (de industrializare a laptei, a cărnii, a legumelor și fructelor, de producere a unor piese de schimb sau a unor obiecte de uz casnic etc.) favorizează, de asemenea, consolidarea cooperativei agricole.

8 Cel mai important în întreaga operă de consolidare a cooperativei agricole este factorul om — în special persoana care se află în fruntea cooperativei, cei care reprezintă cooperatorii în organele colective de conducere, cei care au răspunderi la nivelul echipei, fermei, cei cu pregătire superioară. Rezultă de aici că, în fiecare cooperativă, trebuie să se intensifice munca de pregătire și educație politică și profesională, de selecție și promovare în munci de răspundere a celor mai buni cooperatori.

9 Ca o condiție prealabilă adoptării unui program eficient de consolidare s-a repetat propunerea ca în funcția de președinte al cooperativei slab dezvoltate să fie aleși specialiști cu experiență, cu dragoste de muncă, localnici sau cei care au lucrat mult timp în zona sau unitatea respectivă, care cunosc condițiile naturale și oamenii.

Necesitatea de a obține, în continuare, îmbunătățiri substanțiale a activității în agricultură polarizează atenția și efortul cadrelor de conducere din acest important domeniu de activitate, atît în cadrul adunărilor generale în care se dezbate și se definitivează cifrele de plan pe 1977, cît și în cadrul analizei programelor proprii privind dezvoltarea averii obștești în cooperativele mai puțin consolidate. Consolidarea economico-organizatorică a cooperativei agricole, obiectiv major cu profunde implicații economico-sociale în cadrul politicii agrare a partidului, sporește răspunderea lucrătorilor din agricultură — mobilizați prin munca politică desfășurată de organele și organizațiile de partid — pentru a obține în acest an rezultate superioare.

Sarcinile și indicațiile prețioase cuprinse în cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din 27—28 decembrie 1976, măsurile care se vor stabili la Congresul consiliilor de conducere ale unităților agricole pe linia dezvoltării agriculturii noastre cooperatiste vor putea fi considerate ca îndeplinite numai în măsura în care, din acest an, prevederile planului de stat în agricultură vor fi realizate, iar balanța de venituri și cheltuieli se va încheia cu un sold activ în toate cooperativele, în toate unitățile agricole.

Dezbateri consemnate de
Ion MANEA

CITITORII AU CUVÎNTUL

Analiza valorii

RELATĂRILE din paginile „Revistei economice”, în legătură cu rezultatele obținute în diferite unități industriale prin aplicarea analizei tehnice a valorii și cu măsurile pentru generalizarea acesteia, sugerează posibilitatea și necesitatea ca metoda să fie introdusă larg și în concepția produselor ce se realizează de către cooperarea meșteșugărească. Există însă o dificultate: numărul redus al cadrelor de specialiști de care dispun majoritatea cooperativelor, fapt care nu permite formarea unor colective multidisciplinare de „A.V.” O soluție ar fi ca astfel de colective să se constituie la nivelul uniunilor județene ale cooperativelor meșteșugărești. Ele ar putea cuprinde analiști pregătiți la Centrul UCCECOM de perfecționare a lucrătorilor, precum și specialiști cu serioase cunoștințe tehnice și economice din mai multe cooperative și, în special, din cadrul uniunilor.

Extinderea analizei valorii ar permite cooperativelor să rentabilizeze acele produse și servicii care se realizează în prezent cu pierderi, reducerea consumurilor de materiale, îmbunătățirea calității produselor și a deservirii populației.

Mircea NICOLAE
Mediaș

Producția netă

DEȘI au trecut trei ani de la experimentarea indicatorului producției nete, nu s-a realizat o convergență de păreri cu privire la modalitățile de calcul, la consecințele folosirii indicatorului, la influențele ce le suferă și le exercită, și cu privire la conținutul și funcțiile pe care le îndeplinește.

Dacă dorim să devină mijloc de coințeresare a unor colective mai mari (întreprinderi, centrale, ministere) și, totodată, să stimuleze creșterea venitului național prin reducerea ponderii cheltuielilor materiale în produsul social, atunci trebuie să se elaboreze o metodologie de calcul capabilă să cuantifice influențele factorilor ce nu țin de activitatea proprie (modificarea prețurilor, a structurii producției) etc. asupra producției nete. Introducerea progresului tehnic ar fi stimulată dacă s-ar delimita din cheltuielile materiale creșterile provocate de introducerea unor noi utilaje și de cotele de amortizare mai ridicate.

În cazul în care procedura propusă de noi se va dovedi de nerealizat la ora actuală, va trebui să folosim indicatorul valoarea adăugată sau metoda după care fondul de retribuție să se stabilească în funcție de realizarea lui în perioada corespunzătoare a anului precedent, corectată cu procentul de creștere a producției adăugate în anul de plan.

Petru PRUNEA
Cluj-Napoca

Norme

IMI desășor activitatea de mult timp într-o cooperativă agricolă de producție, dar mai întâmpin încă multe greutăți în

evidența administrativ-gospodărească a unității. Este vorba, de pildă, de lipsa instrucțiilor privind normarea timpului de staționare la încărcarea și descărcarea autocamioanelor și tractoarelor rutiere, normarea timpului în circulație pentru aceste mijloace de transport din agricultură, precum și pentru întreținerea și alimentarea lor.

Se simte, de asemenea, lipsa unui act normativ pentru normarea lucrărilor efectuate de membrii cooperatori în atelierele de fierărie, dogărie, timplărie etc.

Emil CÎRJAN
contabil șef, C.A.P. Timboești
Vrancea

Munca și progresul tehnic

A EXISTAT o întreagă epocă istorică în care rezultatele activității omenești se raportau la numărul acelor care au participat la obținerea lor. Și astăzi, la o exploatare forestieră, de exemplu, unde nu este introdusă tehnica avansată, volumul materialului lemnos realizat depinde de efectivul care a participat nemijlocit la respectiva operație.

Situația se complică mult de îndată ce intervine masiv tehnica modernă, care uneori inzecește sau însutește potențialul productiv. În aceste condiții calculul eficienței nu se mai poate face ca mai înainte. Acolo unde predomină efortul întreprinderii sub forma volumului mare de muncă trecută și chiar vie, eficiența economică se determină pe baza raportului dintre beneficiu și totalul cheltuielilor de producție. Ponderea mare a efortului fiind deținută de fondurile fixe, indicatorul de eficiență cel mai potrivit pare a fi raportul între beneficiu și totalul investițiilor făcute.

„Revista economică” a publicat articole de analiză deosebit de utile pe tema productivității muncii. Cred însă că ar fi foarte necesară o abordare teoretică privind evoluția în perspectivă a ponderii diferiților factori în costurile de producție, a relației dintre munca vie și cea trecută, a influenței schimbării caracterului muncii sub influența progresului tehnic — toate în perspectiva caracterului muncii productive în comunism.

P. DANCIU
Cluj-Napoca

Raționalizare

PORNIND de la premisa că simplificările și raționalizările nu trebuie făcute cu orice preț, în detrimentul calității activității bancare, nu putem să ne alăturăm într-un total unor păreri formulate în articolul „Pentru simplificarea și raționalizarea documentației bancare”, din nr. 42/1976 al revistei. După părerea noastră, soluția de unificare a documentelor bancare nu poate fi viabilă sub forma și conținutul recomandate, din următoarele motive:

— elementele pe care ar urma să le conțină acest „document unic” sînt insuficiente pentru a putea răspunde tuturor cerințelor furnizorului, cumpărătorului, bugetului și băncilor ca organe de control ale statului;

— documentul unic nu poate asigura securitatea operațiunilor cu numerar, deci

nu poate înlocui nici cecul de casă și nici foaia de vărsămint cu chitanțe; de altfel, nici nu vedem cum este posibil ca milioane de lei să se poată elibera sau depune pe baza unui simplu formular tipizat;

— nu vedem soluția pentru înlocuirea cecurilor de decontare din carnetele cu și fără limită de sumă care se eliberează din carnetele speciale cu serie, cuprinzînd date de evidență și calcul la care nu se poate renunța fără periclitarea circulației lui;

— întocmind în mod experimental un astfel de document unic ar rezulta că el ar trebui să conțină circa 3-4 pagini de date, fără să aibă totuși suplețea necesară tuturor operațiunilor.

Ovidiu ENĂCICĂ
Constantin GOGA
Tirgu Mureș

ECOURI

Supportul recompenselor

REFERINDU-NE la nota cu titlul de mai sus publicată în nr. 46 din 19 XI 1976 al revistei menționăm, că pentru a se asigura respectarea strictă, de către toate unitățile din economie, a prevederilor Legii nr. 57/1974, în așa fel încît să se stabilească o interdependență strînsă între realizările obținute în muncă și venituri, Ministerul Muncii, împreună cu celelalte organe centrale de sinteză — Comitetul de Stat al Planificării, Ministerul Finanțelor — și cu organele bancare au efectuat periodic controale în unități, în urma cărora s-au făcut recomandări privind măsurile ce se impun pentru evitarea unor fenomene negative în viitor. Astfel de recomandări și măsuri necesare a se lua au fost transmise, de curînd, tuturor ministerelor și organelor centrale.

Un rol de seamă în această problemă revine însă și organelor bancare, care au sarcina, potrivit competențelor ce le revin, de a veghea ca în situații de felul celor arătate în revistă, cînd plata adaosului la unii indicatori în raport de care se acordă retribuția nu se justifică din punct de vedere economic, să nu elibereze sumele respective.

A. BURLĂ

director în Ministerul Muncii

Nivelul dobinzii

PE marginea propunerii publicată în nr. 49 din 10 decembrie 1976 precizăm că, la baza nivelului dobinzilor pentru creditele bancare a stat un amplu studiu care a avut ca idee prioritară creșterea rolului acestora în gospodărirea judicioasă a mijloacelor materiale și bănești.

În situația în care UCCECOM — coordonatorul activității unităților cooperativei meșteșugărești de reparare a bunurilor de folosință îndelungată — apreciază, în baza unei analize temeinice, că în problema pieselor de schimb au intervenit, între timp, condiții noi care reclamă o reglementare specială, acesta ar urma să facă propuneri corespunzătoare de modificare a legislației în vigoare.

I. ALFIRI

director în Ministerul Finanțelor

○ expresie a democratismului socialist

PARTICIPAREA OAMENILOR MUNCII LA CONDUCERE

PERIOADA DE PREGĂTIRE a Congresului consiliilor oamenilor muncii din întreprinderile industriale, de construcții, transporturi, cercetare, proiectare și din centralele industriale va trebui să marcheze pentru organele de conducere colectivă o substanțială îmbunătățire a orientării, conținutului și formelor activității lor, pe baza concluziilor rezultate din analizele făcute în actualele adunări generale ale oamenilor muncii, astfel încât conducerea colectivă să-și valorifice pe deplin potențele în rezolvarea problemelor economico-sociale ale unităților.

CONDUCEREA COLECTIVĂ a unităților economice românești se află în faza unor intense prefaceri calitative, ca urmare firească a nivelului atins în organizarea și funcționarea acestui modern sistem, încadrat organic în mecanismul complex al democrației socialiste. O atare concluzie se desprinde și din examinarea raporturilor dintre **stilul cadrelor de conducere din întreprinderi și centrale și unele din principalele componente ale mecanismului conducerii colective.**

Cercetările pe care le-am efectuat timp de mai mulți ani asupra conducerii și organizării unităților industriale au relevat existența unor certe modificări pozitive în stilul de muncă al cadrelor de conducere din întreprinderi și centrale, realizate în strinsă legătură cu implementarea și dezvoltarea conducerii colective. Între elementele care susțin această afirmație se înscrie de exemplu și **amplificarea considerabilă a capacității directorilor de a formula și prezenta în mod clar și argumentat, în cadrul unui grup, probleme și decizii axate pe aspecte esențiale ale activității unităților industriale.** Creșterea capacității cadrelor de conducere de a susține un dialog multiplu în plenum unor reuniuni de de lucru reprezintă o condiție esențială pentru luarea unor decizii eficiente în condițiile conducerii colective. Astfel, modul cum au fost prezentate, argumentate și dezbătute problemele la ședința din decembrie trecut a consiliului oamenilor muncii de la Întreprinderea de industrie locală Sf. Gheorghe (județul Covasna) a constituit fundamentul adoptării unor decizii raționale privind activitatea din anul 1977.

Trecerea de la stilul de conducere adaptat cerințelor conducerii unipersonale la cel modulat în conformitate cu principiul conducerii colective este marcată și de utilizarea unor **metode moderne de organizare, de disciplinare a muncii cadrelor de conducere, de restructurare a modului de gândire și acțiune în concordanță cu exigențele specifice muncii colective.** Între acestea menționăm, tot cu titlu de exemplu, difuzarea în numeroase unități economice — cum ar fi Centrala industrială de prelucrare cauciuc și mase plastice — București sau Întreprinderea „Tehnometal” — Timișoara — a tabloului de bord, care constituie un instrument modern de stabilire a priorităților în activitatea eșalonului de vîrf al conducerii colective și de informare asupra

realizării obiectivelor-cheie ale unei unități industriale.

Pe lângă apreciable plusuri calitative, din analizele întreprinse a rezultat și **necesitatea de a se continua și intensifica modernizarea stilului de conducere colectivă,** pornind de la cerințele creșterii eficacității organelor de conducere colectivă și, implicit, a activității unităților în care funcționează.

Accent pe problemele prioritare, fundamentale ale vieții întreprinderii

VALORIFICAREA la un nivel și mai înalt a imenselor potențe proprii conducerii colective implică amplificarea capacității cadrelor de conducere, a directorilor de a **stabili priorități,** atât în activitatea consiliilor, birourilor de conducere etc., cât și în propriul program. Edificatoare în această privință este structura deciziilor luate timp de un an de consiliile oamenilor muncii din 7 centrale din industria chimică, constructoare de mașini, alimentară, electronică și electrotehnică: din totalul deciziilor, 64 la sută erau curente, 34 la sută tactice și numai 2 la sută strategice. Rezultă, deci, necesitatea selecționării cu mai multă grijă de către directorii generali ai centralelor — care sînt și președinții consiliilor și birourilor — și a celorlalte cadre cu munci de răspundere a problematicii supuse analizei și deciziei organelor de conducere colectivă. Un stil de conducere previzional eficace presupune, fără îndoială, o puternică deschidere spre viitor, o axare asupra **problematicii esențiale, de perspectivă a unităților și întreprinderilor.** În acest domeniu, al unor **decizii complexe, cu implicații pe multiple planuri** — economic, tehnic, social, politic etc. — virtuțile conducerii colective, experiența cadrelor de profesii și experiențe diferite sînt și cele mai necesare în mod obiectiv și pot fi cel mai eficace utilizate, valorificate. Fără să mai vorbim de faptul că acest gen de decizii sînt și cele mai importante, atât ca mijloace pe care le antrenează, cât și ca orizont de timp pe care îl implică.

În favoarea cristalizării unui stil de conducere caracterizat într-o pondere crescîndă prin ierarhizarea de priorități pledează și **structura problemelor abordate** de organele de conducere colectivă, în funcție de complexitatea și

rolul lor pentru activitatea unităților economice. Astfel, analiza a evidențiat că în 4 din cele 7 centrale industriale, 73—75 la sută din problemele abordate de organele de conducere colectivă se refereau la aspecte de importanță minoră, mai ales din domeniile producției, aprovizionării și personalului, care ar fi trebuit soluționate la nivelul întreprinderilor componente.

Știința conducerii arată că atât activitatea cadrelor de conducere superioară, cât și cea a organelor de conducere colectivă trebuie să se caracterizeze printr-un puternic caracter decizional. Cu alte cuvinte, **decizia** — principalul produs concret al conducerii — **trebuie să constituie centrul de greutate** al întregii lor activități. Orice analiză, orice dezbateri în plenum organelor de conducere colectivă se justifică numai în măsura în care se finalizează în decizii de natură să soluționeze cu eficacitate problemele respective. În realitate, se constată că mai sînt cazuri în care activitatea organelor de conducere colectivă, mai ales la nivelul întreprinderilor, nu se concretizează în măsură suficientă în decizii de soluționare a dificultăților existente. Asemenea situații au apărut la întreprinderi cum sînt „Mondiala” — Satu Mare, „Automatica” — București ș.a.

Dezvoltarea conștiinței, participării și responsabilității

UN STIL DE CONDUCERE modern se caracterizează printr-un **ridicat grad de responsabilitate.** În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din 27—28 decembrie 1976, accentua: „**Trebuie să acționăm cu hotărîre în direcția creșterii exigenței și spiritului de răspundere, a întăririi disciplinei în muncă.**” Din punctul de vedere al organelor de conducere colectivă, aceasta înseamnă — printre altele — și **întărirea responsabilității fiecărui cadru de conducere subordonat pentru exercitarea integrală a atribuțiilor** stabilite prin lege sau în regulamentele de organizare și funcționare ale unităților respective. Accentuăm asupra acestui aspect, întrucît din analizele efectuate a reieșit că, în condițiile promovării conducerii colective, încă există totuși cazuri cînd se urmărește evitarea asumării unor responsabilități, sau „pasarea” exercitării unor atribuții pe verticala sistemului organizatoric al economiei naționale. Ca urmare, apar situații în care organul de conducere colectivă, de la nivelul centralei se ocupă de soluționarea unor probleme ce revin întreprinderilor, sau consiliul oamenilor muncii ia decizii de competență biroului. Edificatoare în acest sens este următoarea situație: 9 la sută din problematica abordată de con-

siliile oamenilor muncii din centralele industriale investigate reprezentau atribuții care, prin lege, revin birourilor acestora. Între asemenea probleme menționăm: aprobarea încadrării personalului cu domiciliul la distanțe de peste 50 km, a încadrării personalului de conducere, aprobarea de transferări de fonduri fixe între unități s.a.

În atare circumstanțe se impune — așa cum s-a subliniat în numeroase rânduri în documentele de partid și de stat — o revenire la normal, așa încât **fiecare organ colectiv și fiecare cadru de conducere sau membru al conducerii să-și exercite integral prerogativele ce le-au fost stabilite.**

Unui stil de conducere modern, eficace îi este caracteristică și **operativitatea**. Din acest punct de vedere se poate aprecia că mai sînt însemnate posibilități de perfecționare la nivelul organelor de conducere colectivă. În sprijinul afirmației noastre prezentăm două elemente.

Primul: **durata** reuniunilor organelor de conducere colectivă. Foarte des acestea au o durată cu mult peste ceea ce recomandă, pe bază de studii, știința conducerii. Spre exemplu, ședințele consiliilor oamenilor muncii desfășurate pe parcursul unui an în cele 7 centre industriale investigate au durat, în medie, 4,9 ore, față de un optim de 1—1,5 ore. Evident, la asemenea „performanțe” au contribuții apreciabile în primul rînd președintele acestor organe și, desigur, ceilalți componenți ai eșalonului conducerii superioare din centrale. **O bună pregătire a ordinii de zi a ședințelor, a documentației, a participanților, o orientare fermă, dar cu tact a desfășurării dezbaterilor** este de natură să determine o diminuare sensibilă a timpului consumat, concomitent cu soluționarea la un nivel mai înalt a problemelor abordate.

Un stil de conducere operativ înseamnă și **utilizarea într-o măsură crescîndă a delegării**. Analiza situației din unitățile industriale relevă că atât directorii, cît și organele de conducere colectivă abordează nu o dată probleme minore, cu implicații reduse, referitoare la fabricație, personal etc., ce ar putea fi foarte bine soluționate la nivelele ierarhice inferioare.

Instrumentul delegării ar putea fi utilizat atît pentru atribuții care revin nemijlocit cadrelor de conducere, cît și pentru probleme de care se ocupă organele de conducere colectivă. Avem în vedere mai ales situațiile, destul de numeroase, la care în mod firesc legea nu se referă, dar care sînt abordate de consilii și birourile lor. Folosirea pe scară largă a delegării, tehnică eficientă de conducere cu o largă răspîndire în întreprinderile moderne, prezintă multiple avantaje: soluționarea mai rapidă, într-un interval optim a numeroase probleme, degrevarea unor organe și cadre de conducere de rezolvarea unor chestiuni minore, creșterea gradului de fundamentare a unor decizii elaborate la un eșalon mai apropiat de situațiile la care se referă, accelerarea formării viitoarelor cadre de conducere etc.

Aptitudinile și stilul de muncă al cadrelor de conducere

EFICACITATEA activității organelor de conducere colectivă este condi-

ționată într-o proporție apreciabilă și de capacitatea președinților acestora, a celorlalți membri de a comunica; de orientarea judicioasă a dezbaterilor în adunările generale ale oamenilor muncii, în ședințele consiliilor și ale birourilor. Nivelul analizelor din cadrul acestora este calitativ superior atunci cînd cei ce răspund de activitatea unităților economice posedă capacitatea de a **prezenta într-o manieră inteligibilă, clar și precis, obiectivele urmărite, posibilitățile de acțiune existente, factorii implicați etc.** O capacitate de comunicare adecvată trebuie însoțită în permanență și de efortul de a-i informa din timp pe cei implicați asupra tuturor aspectelor esențiale ce urmează a fi abordate. La sorginta acestor precizări se află observații efectuate cu prilejul participării la reuniuni de lucru ale organelor de conducere colectivă din mai multe unități, privind dificultățile survenite în procesul decizional, datorită omisiunilor existente în informațiile transmise acestor organe sau insuficienței clarității a prezentării lor.

O altă componentă a stilului de conducere — care la prima vedere poate părea minoră, dar are o importanță deosebită mai ales în cazul sistemului de conducere colectivă — este **atitudinea cadrelor de conducere din unități**. Astfel, implicații majore asupra calității activității desfășurate în plenum organului de conducere colectivă au intervențiile președintelui acestuia. Ele trebuie făcute cu mult discernămint și tact, fără a fi prea numeroase, în așa fel încît să se mențină o ambianță stimulatorie de dezbateri deschise, axate pe fondul problemelor. Tonul, mimica, gesturile președintelui organului de conducere colectivă nu sînt amănunte neglijabile. Facem aceste precizări, deoarece am constatat că uneori astfel de amănunte sînt ignorate. În sprijinul acestei informații prezentăm un singur fapt: la o ședință a consiliului oamenilor muncii dintr-o centrală din industria ușoară, directorul general a luat cuvîntul de nu mai puțin de... 32 de ori! Evident, situația — la aceste dimensiuni — are caracterul unei excepții, dar la cote mai joase se întîlnește relativ frecvent.

Criteriul eficienței: rezultatele practice

MODERNIZAREA stilului de conducere implică și o reevaluare a locului **controlului** în ansamblul arsenalului de tehnici și metode folosite. Este recomandabil să se aibă în vedere cel puțin trei aspecte: **frecvența controlului, elementele examinate și finalizarea sa**. Concomitent cu evitarea supracontrolării, a paralelismelor, este necesară axarea într-o măsură sporită pe puncte critice din activitatea unităților. În acest context se pune problema unei îmbunătățiri a diviziunii muncii între factorii care efectuează controale, reținînd pentru organele de conducere colectivă și conducătorii de vîrf doar aspectele realmente esențiale.

Există posibilități largi (așa cum rezultă din observațiile efectuate la Centrala industriei sticlei și ceramicii fine, la Întreprinderea „Optica română” ș.a.) pentru extinderea **principiului excepției**, care antrenează atît o diminuare a eforturilor necesare efectuării contro-

lului, cît și o ușurare a finalizării lui. Saltul calitativ se impune îndeosebi în această privință, întrucît în practică se constată o abundență de controale atît din partea organelor de conducere, cît și a organelor specializate, care nu se reflectă însă suficient pe planul rezultatelor. De mare folos în această direcție sînt indicațiile date de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la recenta Consfătuire de lucru de la C.C. al P.C.R. — **ca organele care exercită controlul să dea (sau să propună organelor superioare) soluții de rezolvare a tuturor problemelor.**

În adunările generale: analiză exigentă, spirit combativ, intervenție activă

DESIGUR, perfecționarea stilului de conducere, mai ales în condițiile instituirii unui complex sistem de organe de conducere colectivă, nu este simplă. Am putea spune chiar că, dimpotrivă, stilul de conducere constituie una din cele mai complexe fațete ale conducerii, care reclamă îndelungate și competente eforturi pentru modernizare. Așa se și explică, de altfel, de ce în numeroase cuvîntări ale tovarășului **Nicolae Ceaușescu** se subliniază **necesitatea perfecționării stilului de conducere al conducătorilor de la toate eșaloanele economiei naționale, precum și a activității organelor de conducere colectivă, în pas cu cerințele construirii societății socialiste multilateral dezvoltate.**

Necesitatea de a identifica și elimina carențele ce mai dănuie în modul cum își îndeplinesc atribuțiile unele organe de conducere colectivă, de a sesiza și dezvolta numeroasele elemente pozitive originale care, conceptualizate, pot deveni o valoroasă contribuție românească la știința conducerii, de a fructifica în întregime potențialul democratismului socialist amplificînd rolul adunărilor generale ale oamenilor muncii. Acestora li se cere să analizeze activitatea consiliilor oamenilor muncii nu în subsidiar, nu formal, ci în strînsă legătură cu analiza realizărilor și minuserilor unității în anul trecut, cu definirea opțiunilor în ce privește îndeplinirea sarcinilor din 1977. Imperativul creșterii în ritm accelerat a eficienței economice, cu componentele sale prioritare ale actualei etape — mărirea suplimentară a productivității muncii, reducerea consumurilor de materiale și energie, a costurilor investițiilor, folosirea deplină a utilajelor și a spațiilor de producție, limitarea importurilor și lărgirea posibilităților de export — presupune unirea colectivelor de muncă într-un monolit de energii direcționate, de la vîrf la bază, spre același pol de acțiune, presupune o înaltă capacitate de autoreglare reciprocă a factorilor binomului decizie-realitate în sensul optimului. Conducerea colectivă trebuie să fie adînc ancorată și implicată în procesul revoluției tehnico-științifice, astfel încît perfecționarea mijloacelor de producție, a tehnologiilor, a nivelului profesional și modului de a gîndi al cadrelor la toate nivelele să-și aibă corespondent și pe planul conducerii, să fie integrate prin intermediul unei organizări superioare.

lector univ dr. Ovidiu NICOLESCU

În ajutorul candidaților la examenul de admitere în învățămîntul economic superior

RETRIBUIREA DUPĂ CANTITATEA ȘI CALITATEA MUNCII

PENTRU a veni în ajutorul candidaților la examenul de admitere de la facultățile economice, „Revista economică”, în colaborare cu Catedra de economie politică de la Academia de Studii Economice, publică, în mod regulat, consultații pe anumite teme selecționate din „Programa de economie politică pentru admiterea în învățămîntul superior în anul 1977”.

Repartiția după muncă — lege economică a socialismului

Produsul muncii, pentru a fi consumat, parcurge în prealabil procesul repartiției. Repartiția este cea sferă a reproducției sociale, care include în structura ei și distribuția fondului de consum individual. Relațiile de producție dominante într-o anumită orînduire socială determină natura și forma specifică de repartiție a bunurilor și serviciilor de consum personal. Proprietatea socialistă înlătură repartiția în raport de capital, specifică orînduirii burgheze și determină repartiția produsului muncii în funcție de interesele oamenilor muncii și ale societății în ansamblul ei. Deși produsul muncii aparține membrilor societății socialiste, acesta însă nu poate fi repartizat în **întregime și direct** oamenilor muncii. Produsul rezultat din producția socială, are destinații multiple cum sînt :

- acoperirea cheltuielilor materiale de producție consumate în procesul de producție anterior ;
- lărgirea producției și constituirea fondurilor de rezervă și de asigurare ;
- satisfacerea unor nevoi generale ale societății — învățămînt, ocrotirea sănătății, cultură, artă, administrația de stat etc. — prin formarea fondului de consum social ;
- constituirea fondului de consum individual. Aceasta este partea din produsul muncii care se repartizează direct membrilor societății pentru satisfacerea nevoilor lor personale de trai.

În socialism, prima fază a comunismului, repartiția fondului de consum se face după un principiu unic : cantitatea și calitatea muncii personale prestate în producția socială. Aceasta datorită următoarelor condiții obiective și subiective : **în primul rînd**, deși producția crește în ritmuri înalte, nivelul dezvoltării forțelor de producție nu poate asigura încă un belșug de produse care să permită repartiția după nevoi. **În al doilea rînd**, se mențin încă deosebiri esențiale între munca fizică și cea intelectuală, grea și ușoară, calificată și mai puțin calificată, industrială și agricolă, ceea ce se reflectă într-o contribuție diferită a membrilor societății la dezvoltarea producției sociale. **În al treilea rînd**, munca nu a devenit încă o necesitate vitală pentru toți membrii societății, ea continuînd să constituie un mijloc de existență. În conștiința unora mai persistă mentalități de parazitism, de căpătuială, de însușire a muncii altora sau de obținere a unor venituri ilicite.

În aceste condiții, societatea organizează o astfel de repartiție a fondului de consum individual care ține seama de aportul efectiv al fiecăruia la producția socială, de cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii. Repartizarea fondului de consum individual în raport cu munca este concepută în sensul necesității și posibilității ca fiecare cetățean, apt de muncă, să-și ridice necontenit pregătirea profesională și să-și lărgescă orizontul de cultură generală, aducîndu-și astfel o contribuție substanțială la progresul economic și social al țării.

Necesitatea obiectivă a distribuirii masei principale de bunuri și servicii de consum individual în raport cu contribuția fiecăruia la producția socială este reflectată de **legea repartiției**

după muncă — lege economică specifică socialismului. Utilizarea conștiință a cerințelor acestei legi își găsește concretizarea în principiul socialist al repartiției, a cărui esență este „de la fiecare după capacitățile sale, fiecăruia după munca sa”. În aplicarea acestui principiu se respectă următoarele cerințe : la muncă egală — retribuție egală ; retribuție diferențiată în funcție de calitatea muncii prestate, de calificarea lucrătorilor, de importanța economico-socială a muncii, de condițiile în care se desfășoară munca.

Repartiția după muncă constituie forma principală de înfăptuire a cointeresării materiale personale, constituind o pirghie de armonizare a intereselor fundamentale ale societății cu cele personale ale oamenilor muncii. Prin ea se asigură stimularea și răspunderea materială a lucrătorilor pentru dezvoltarea și perfecționarea producției, creșterea eficienței economice, singura în măsură să permită ridicarea sistematică a nivelului de trai al întregului popor.

Repartiția fondului de consum individual, guvernată de legea economică propriei fiecărei orînduiri sociale se realizează prin forme specifice. Astfel, în capitalism se înfăptuiește, în principal, prin intermediul **salariului**, care constituie expresia bănească a valorii mărfii forță de muncă, respectiv prețul ei. În socialism, repartiția principalei părți a fondului de consum individual se înfăptuiește prin **retribuția pentru muncă**. Reptribuția pentru muncă reprezintă o parte a venitului național (valoarea nou creată), care se repartizează, în mod planificat, oamenilor muncii în raport cu cantitatea, calitatea și importanța economico-socială a muncii prestate. Munca depusă de lucrătorii din întreprinderile și instituțiile de stat, precum și din cooperativele meșteșugărești de consum se remunerează sub **formă de bani**.

Retribuția după muncă este privită sub două aspecte : retribuția nominală și retribuția reală. **Retribuția nominală** reprezintă suma de bani pe care o primește lucrătorul, chenzinal sau lunar, potrivit muncii prestate. **Retribuția reală** reprezintă cantitatea de bunuri și servicii ce poate fi obținută în schimbul retribuției nominale.

Diferențierea retribuției după muncă a lucrătorilor în raport de cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii se realizează prin **sistemul socialist de retribuție după muncă**. Potrivit legii retribuției după cantitatea și calitatea muncii (Legea nr. 57/1974), sistemul de retribuție a muncii cuprinde următoarele componente : sistemul tarifar ; formele de retribuție ; sistemul de sporuri ; sistemul de premii.

Cu ajutorul **sistemului tarifar** se determină nivelul retribuției în toate ramurile economiei naționale și pentru toate categoriile de personal. Partea principală a retribuției o constituie **retribuția tarifară**, ponderea ei ridicîndu-se la circa 90 la sută la muncitorii și personalul operativ, la 88 la sută la muncitorii din construcții-montaj și între 90—95 la sută la personalul tehnic, economic și de altă specialitate, diferența fiind acoperită pe seama sporurilor, premiilor și a altor drepturi bănești.

În funcție de condițiile specifice diferitelor sectoare de activitate, de gradul de înzestrare a muncii se practică mai multe forme de retribuție :

- retribuirea în regie ;
- retribuirea în acord ;
- retribuirea pe baze de tarife sau cote procentuale.

Retribuirea în regie înseamnă remunerarea angajaților după timpul efectiv lucrat (oră, zi, lună), luându-se în considerare gradul calificării, complexitatea muncii și răspunderea în muncă.

Retribuirea în acord înseamnă remunerarea angajaților în raport cu cantitatea de bunuri sau operațiuni executate în unitatea de timp. Această formă se aplică prin mai multe **modalități**. În **acord direct**, când retribuția se stabilește pe baza unui tarif constant, mărimea ei fiind direct proporțională cu numărul produselor sau al operațiunilor executate. În **acord progresiv**, când la un anumit nivel de realizare a sarcinilor de plan tariful se majorează, în anumite proporții, fie pentru partea din producție care depășește nivelul planificat, fie pentru întreaga producție realizată. În **acord global**, când o formație de lucru își desfășoară activitatea pe baza unui contract-angajament, mărimea retribuției fiind în funcție de gradul de îndeplinire a sarcinilor asumate. În **acord indirect**, practică pentru remunerarea personalului care servește pe muncitorii retribuiți în acord, mărimea retribuției acestora fiind proporțională cu nivelul mediu de realizare a normelor de către muncitorii de bază.

Retribuirea pe bază de tarife sau cote procentuale se utilizează în comerț, în activitatea de achiziții sau prestări de servicii, mărimea retribuției fiind direct proporțională cu nivelul de realizare a sarcinilor. În comerțul cu amănuntul, alimentația publică și unitățile hoteliere se aplică **retribuirea prin remiză**.

Stimularea materială personală se asigură și prin utilizarea **sistemului de sporuri și premii**. În cadrul sistemului de sporuri locul principal îl deține **sporul de vechime**. Acesta se acordă în cote procentuale în funcție de vechimea neîntreruptă în aceeași unitate. La sfârșitul anului și în cursul lui, în raport de rezultatele obținute, lucrătorii primesc și premii. **Premiile anuale** (gratificațiile) se acordă din fondul de premiere al unităților, mărimea acestuia fiind în dependență de gradul de îndeplinire a principalilor indicatori sintetici, care caracterizează activitatea fiecărei unități. În **cursul anului**, lucrătorii care obțin rezultate deosebite în muncă, realizează economii de materiale și forță de muncă, depășesc planul la export etc. primesc, de asemenea, premii.

Mulțitudinea formelor de stimulare materială implică și **răspunderea materială**. Retribuirea fiecărui lucrător depinde de modul de îndeplinire a sarcinilor de producție și de serviciu, neîndeplinirea lor atrăgând după sine diminuarea retribuției. În cazul producerii de daune, din neglijență, lucrătorii respectivi sînt obligați să despăgubească unitatea economică.

Retribuția după muncă în cooperativele agricole de producție În cadrul unităților agricole cooperatiste, îndeplinirea cerințelor legii repartizării după muncă se realizează prin modalități specifice, determinate de particularitățile proprietății cooperatiste. Potrivit legii retribuției muncii în unitățile agricole cooperatiste, sistemul de retribuție cuprinde: retribuția de bază, retribuția suplimentară, sporul de vechime.

Retribuția de bază, reprezintă partea principală a retribuției totale, nivelul acesteia stabilindu-se diferențiat **pe activități**, în funcție de importanța lor, iar în interiorul lor, pe **categorii sau grupe de lucrări**. Pe baza aprobării adunării generale a cooperativei agricole, în raport de condițiile concrete din unitățile agricole cooperatiste, retribuția de bază se realizează prin următoarele forme de retribuție: acord global, acord direct, tarife pe normă de muncă, în regie (sau în timp), în cote procentuale. **a. Acordul global** este forma principală de retribuție a cooperatizatorilor, prin care mărimea veniturilor personale se află în raport direct cu rezultatele obținute în muncă. Retribuirea în acord global se realizează prin două forme: **acord global cu tarif constant** pe unitatea de produs sau la 1 000 lei producție obținută și **acord global cu tarif constant** pe unitate de produs sau la 1 000 lei producție **pină la nivelul producției planificate**, pentru surplusul realizat utilizându-se **retribuția suplimentară**.

b. Acordul direct se utilizează pentru retribuția cooperatizatorilor care activează în sectoarele de producție industrială, de construcții și prestări de servicii. Tarifele de retribuție se sta-

bilesc după normele elaborate de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și U.N.C.A.P.

c. Retribuirea pe baza tarifului pe normă de muncă se practică pentru lucrările ce nu pot fi angajate în acord global, mărimea ei determinându-se pe baza nivelului tarifelor pe normă de muncă rezultat din planul de producție și financiar al cooperativei agricole.

d. Retribuirea în regie (sau după timp) se folosește pentru retribuția cooperatizatorilor care execută produse sau lucrări de serie mică, unicate, în cadrul sectoarelor de producție industrială, de construcții sau prestări de servicii. Mărimea retribuției se stabilește pe unitatea de timp, ea acordându-se în raport de timpul efectiv lucrat, în funcție de calitatea lucrărilor.

e. Retribuirea prin cote procentuale din producție sau din valoarea acesteia se practică pentru retribuția cooperatizatorilor care participă la lucrările de întreținere și recoltare a fînețelor naturale și cultivate, fasole și dovleci în culturi intercalate etc., precum și a celor din sectoarele neagricole, care primesc o anumită parte din valoarea prestărilor de servicii.

Asigurarea cooperatizatorilor cu venituri permanente și sigure se realizează printr-o formă specifică de retribuție — **venitul garantat**, care se aplică pe întreaga unitate sau numai pe anumite sectoare de activitate, culturi, categorii de animale. De venitul garantat beneficiază cooperatizatorii care lucrează nemijlocit în producția agricolă și sînt retribuiți prin acord global, cu tarif constant pe unitatea de produs sau la 1 000 lei producție obținută, cei care efectuează lucrări ce nu pot fi angajate în acord global, retribuția făcându-se în regie, precum și cooperatizatorii calificați în diferite meserii. Plata veniturilor garantate este condiționată de îndeplinirea sarcinilor de producție planificate, nivelul acestuia depinzînd de importanța sectorului de activitate.

Remunerarea cooperatizatorilor pentru munca efectivă prestată se face în **bani** sau în **bani și natură**. În cooperativele agricole de producție sau sectoarele de activitate unde se aplică numai forma bănească pentru satisfacerea nevoilor de cereale ale cooperatizatorilor, unitatea poate vinde acestora, la preț de contractare, anumite cantități de grâu și porumb.

Retribuirea cooperatizatorilor se face lunar, sub formă de **avansuri**, în proporție de 80—90 la sută din mărimea retribuției cuvenite, cu condiția îndeplinirii integrale a sarcinilor de producție planificate. De asemenea, după recoltarea produselor se acordă **avansuri în natură** în proporție de 50 la sută din drepturile stabilite. Diferențele de venituri în bani și natură se achită la finele anului după stabilirea **fondului total de retribuție realizat** și a volumului total de muncă efectuat.

Retribuția suplimentară. Din depășirea producției planificate, cooperatizatorii care lucrează în producția agricolă, cei care îndeplinesc funcții de conducere și de execuție tehnică, economică și de altă specialitate și care sînt retribuiți prin acordul global cu tarif constant pînă la nivelul producției planificate, prin retribuția pe bază de tarife pe normă de muncă și în regie, primesc o parte din producția sau veniturile realizate peste sarcinile de plan. Fondul de retribuție suplimentară poate reprezenta cel mult 50 la sută din producția sau valoarea producției obținute peste plan. Retribuirea suplimentară se acordă în bani sau în bani și natură, la încheierea ciclului de producție, după cunoașterea rezultatelor, cu condiția îndeplinirii sarcinilor la nivelul întregii formații de lucru.

În legătură organică cu stimularea materială a țărănimii cooperatiste se află creșterea **răspunderii materiale personale**. Cooperatizatorii apti de muncă, care din motive nejustificate nu-și îndeplinesc sarcinile asumate, au o participare sporadică la munca obștească, aduc prejudicii avutului obștesc suportă răspunderea materială a atitudinii lor.

În vederea permanentizării forței de muncă în cadrul aceleiași unități agricole cooperatiste, al aceluiași sector de activitate, cooperatizatorii care lucrează în zootehnie, legumicultură, viticultură, pomicultură, cei calificați în anumite meserii, precum și cei care exercită funcții de conducere și de execuție tehnică, economică și de altă specialitate beneficiază de un **spor de vechime** neîntreruptă care se ridică la 2—8 la sută din mărimea retribuției de bază. Cooperatizatorii care îndeplinesc funcția de președinte, vicepreședinte scos din producție, șef de fermă sau de brigadă primesc de la stat o **indemnizație lunară**, a cărei mărime este în funcție de gradul de organizare al unității, de răspunderea lor pentru realizarea sarcinilor de producție și îndeplinirea obligațiilor la fondul de stat.

conf. dr. Sandu COSTACHE

MĂSURI PENTRU ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA INSTITUTULUI CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

ÎN VEDEREA asigurării unei concepții și coordonări unitare a activității de cercetare științifică în domeniul economiei, pentru integrarea organică a cercetării cu învățământul și practica economică și folosirea eficientă a potențialului de cercetare existent în acest domeniu, **din inițiativa și sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru**, a fost elaborat un ansamblu de măsuri, legiferat prin Decretul Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România nr. 426 din 27 decembrie 1976, care reglementează întreaga activitate de cercetare economică din țara noastră.

Institutul Central de Cercetări Economice funcționează în subordinea Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale și are ca obiect de activitate coordonarea cercetării științifice în domeniul științelor economice, efectuarea de studii și analize privind dezvoltarea economică a țării și perfecționarea activității unităților economice.

Activitatea de cercetare științifică a Institutului Central se va desfășura pe baza unui **program unic**, aprobat de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Întreaga activitate de cercetare științifică a personalului de cercetare cu profil economic, precum și a cadrelor didactice din învățământul superior care predau științele (disciplinele) economice se organizează și se desfășoară **în cadrul** Institutului Central de Cercetări Economice.

Structura și obiectul de activitate

INSTITUTUL Central de Cercetări Economice are următoarele atribuții :

a) elaborează, pe baza hotărârilor Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, **programe de cercetare** în domeniul științelor economice, în concordanță cu dezvoltarea actuală și de perspectivă a economiei naționale și asigură, prin unitățile componente, realizarea acestor programe ;

b) elaborează **proiectele planurilor anuale și cincinale de cercetare** în domeniul său de activitate, în strânsă colaborare cu unități economice, institut centrale și unități de cercetare și de învățământ ; aprobă planurile anuale și de perspectivă ale unităților din componența sa ;

c) elaborează **studii pe teme de mare complexitate** privind dezvoltarea economiei pe ansamblul țării și în profil teritorial, ridicarea eficienței economice în toate domeniile de activitate, perfecționarea pirghiilor economico-financiare, îmbinarea organică a prognozelor pe termen lung cu planurile cincinale și anuale, întărirea echilibrului financiar, monetar și valutar, tendințele, obiectivele și mijloacele necesare pentru extinderea schimburilor comerciale și a relațiilor de cooperare economică și tehnico-științifică cu alte țări, sporirea avuției naționale și ridicarea nivelului de trai și spiritual al poporului ;

d) efectuează, prin unitățile sale, **cercetări, analize și studii în întreprinderi economice**, privind valorificarea superioară a resurselor materiale și umane, folosirea cu maximum de randament a capacităților de producție, îmbunătățirea calității produselor, reducerea cheltuielilor de producție, sporirea productivității muncii, creșterea rentabilității ; participă la aplicarea în practica economică a soluțiilor rezultate din cercetările științifice ;

e) prezintă Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale concluzii rezultate din cercetările efectuate, lucrări de sinteză privind cauze și formele perfecționării activității economice, informări curente asupra conjuncturii economice internaționale ;

f) organizează colective complexe formate din cercetători, cadre didactice, specialiști din întreprinderi, centrale și ministere, care vor acorda **asistență economică unităților productive**,

pentru soluționarea unor probleme deosebite și fundamentarea studiilor tehnico-economice ale unor obiective industriale și agricole ;

g) organizează **dezbateri științifice** pe teme ale practicii și teoriei economice ; participă la înfăptuirea acordurilor și schimburilor științifice din domeniul economic încheiate între țara noastră și alte țări ;

h) coordonează activitatea de informare și documentare științifică, elaborează buletine, sinteze, lucrări și studii documentare privind practica și teoria economică ;

i) organizează și coordonează activitatea publicistică a unităților de cercetare științifică din domeniul economic și a redacției „Revista economică” ;

j) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute de lege ori stabilite de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale.

În înfăptuirea sarcinilor care revin cercetării științifice în domeniul economic din Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Institutul Central de Cercetări Economice va colabora cu Academia de Științe Sociale și Politice.

În îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, Institutul Central și unitățile sale componente vor desfășura activitatea de cercetare științifică cu sprijinul ministerelor și instituțiilor centrale economice.

În componența Institutului Central de Cercetări Economice intră următoarele unități :

- a) Institutul de economie socialistă ;
- b) Institutul de economie industrială ;
- c) Institutul de economie agrară ;
- d) Institutul de economie mondială ;
- e) Institutul de economie comerțului interior și a turismului ;
- f) Institutul de planificare și prognoză ;
- g) Institutul de finanțe, circulație monetară și prețuri ;
- h) Centre de cercetări economice organizate în cadrul facultăților de științe economice ale universităților din municipiile Cluj-Napoca, Iași, Timișoara și Craiova ;
- j) Centrul de informare, documentare și sinteză.

Organizare și funcționare

INSTITUTUL Central de Cercetări Economice este condus de un **consiliu științific** alcătuit din cadre cu munci de răspundere pe linie de partid și de stat, conducătorii unităților componente, specialiști de înaltă calificare din întreprinderi și centrale, din învățământ și unități de cercetare, reprezentanți ai academiilor de științe, ai unor ministere și altor organe centrale interesate. Consiliul științific răspunde pentru întreaga sa activitate față de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Consiliul științific are un birou executiv, care asigură conducerea operativă între ședințele acestuia. Componența consiliului științific și a biroului său executiv se aprobă de președintele Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale.

Activitatea consiliului științific și a biroului executiv se desfășoară pe baza principiului muncii colective. Hotărârile consiliului științific sînt aduse la îndeplinire de biroul său executiv.

Ministerele, instituțiile centrale economice și unitățile din subordinea acestora, academiile de științe, precum și alte unități socialiste vor încheia contracte cu institutele de cercetări economice pentru temele prevăzute în programul de cercetare, aprobat de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, precum și pentru alte teme de cercetare, asigurînd fondurile necesare finanțării lucrărilor executate.

Normele de cercetare științifică ale tuturor cadrelor didactice cu profil economic din învățământul superior sînt curîns în planurile de cercetare ale institutelor de cercetări economice și se vor efectua în cadrul acestor unități.

Unitățile din componența Institutului Central de Cercetări Economice au, în principal, următoarele profiluri :

Institutul de Economie Socialistă

Studiază : legitățile economice ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerii la comunism ; utilizarea resurselor materiale ale întregii economii naționale ; modernizarea structurii economiei naționale și corelațiile dintre ramuri ; organizarea și normarea muncii, pregătirea și folosirea forței de muncă, retribuirea muncii ; dezvoltarea teritorială a forțelor de producție ; reproducția largită, producerea și utilizarea venitului național ; gospodărirea fondului național de dezvoltare și a fondului de consum ; perfecționarea conducerii și organizării activității economico-sociale ; creșterea productivității muncii și a eficienței întregii economii naționale ; nivelul de trai ; economia mediului înconjurător ; istoria economiei naționale și îndreptarea economică.

Institutul de Economie Industrială

Studiază : tendințele dezvoltării industriei, legăturile dintre ramurile și sectoarele industriei, perfecționarea organizării și conducerii unităților industriale. Împreună cu colectivele de analiză economică organizate în cadrul institutelor departamentale de proiectări acordă asistență economică unităților industriale și participă la fundamentarea economică a studiilor tehnico-economice la principalele obiective industriale.

Principalele domenii de cercetare ale acestui institut sînt : gospodărirea bazei de materii prime și energetice ; pregătirea și folosirea forței de muncă ; progresul tehnic și eficiența investițiilor ; folosirea intensivă a capacităților de producție ; perfecționarea aprovizionării tehnico-materiale ; organizarea producției și creșterea productivității muncii ; căile reducerii consumurilor materiale și a cheltuielilor de producție ; creșterea eficienței economice ; optimizarea producției ; eficiența specializării și diversificării producției ; proporțiile și corelațiile dintre ramurile și sectoarele industriei ; dezvoltarea teritorială a industriei ; dezvoltarea transporturilor ; perfecționarea raporturilor dintre întreprindere-centrală-minister ; perfecționarea sistemului de indicatori, norme și normative utilizate în industrie.

Institutul de Economie Agrară

Studiază : căile dezvoltării economice a unităților agricole de stat și a cooperativelor agricole ; eficiența economică a proceselor tehnologice din agricultură, utilizarea forței de muncă, perfecționarea conducerii, organizării și planificării activității unităților agricole. Împreună cu colectivele de analiză și cercetare economică organizate în cadrul institutelor și stațiilor de cercetări ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare și ale Academiei de Științe Agricole și Silvicultură participă la fundamentarea economică a studiilor inițiate și elaborate în diferite domenii ale agriculturii.

Principalele sale domenii de cercetare sînt : folosirea intensivă și rațională a fondului funciar ; zonarea producției agricole, imbinarea ramurilor și creșterea eficienței economice, eficiența mecanizării și chimizării, a irigațiilor și a altor lucrări de amenajări funciare ; cheltuielile de producție și căile sporirii venitului net ; creșterea eficienței producției agricole ; întărirea și consolidarea economico-organizatorică a unităților agricole de stat și cooperatiste ; dezvoltarea și perfecționarea raporturilor economice dintre unitățile agricole de stat și cooperatiste ; activitățile agricole ale gospodăriilor populației ; organizarea, conducerea și planificarea unităților economice din agricultură ; organizarea producției în complexe agro-industriale.

Institutul de Economie Mondială

Studiază : tendințele economiei mondiale, pe ansamblu și pe grupe de țări, principalele forme ale relațiilor economice internaționale, conjunctura piețelor externe. Asigură îndrumarea metodologică a compartimentelor de conjunctură din ministere și întreprinderi de comerț exterior. Elaborează și editează materiale pentru informarea curentă și documentarea sistemului de comerț exterior și cooperarea economică internațională.

Principalele sale domenii de cercetare sînt : economia țărilor socialiste ; economia țărilor în curs de dezvoltare ; economia țărilor capitaliste dezvoltate ; prognoza evoluției economiei mon-

diale ; participarea României la cooperarea economică internațională ; căile largirii și creșterii eficienței comerțului exterior al țării noastre ; colaborarea economică în cadrul C.A.E.R. ; conjunctura piețelor internaționale ; modificările și tendințele prețurilor pe piața mondială ; organismele economice internaționale, noua ordine economică internațională ; teorii actuale referitoare la relațiile economice internaționale ; reglementările actuale și tendințele în evoluția dreptului economic internațional, în ce privește comerțul și cooperarea, transportul internațional, dreptul maritim, dreptul vamal, dreptul de proprietate industrială, arbitrajul internațional.

Institutul de Economia Comerțului Interior și a Turismului

Studiază : principalele legități și tendințe ale comerțului interior, conjunctura vânzărilor cu amănuntul, căile creșterii eficienței circulației mărfurilor și a turismului.

Principalele domenii de cercetare de care se ocupă sînt : piața internă, evoluția cererii de mărfuri a populației ; tendințele și modalitățile de extindere a alimentației publice ; dezvoltarea și organizarea serviciilor către populație ; perfecționarea rețelei comerciale ; organizarea unităților comerciale ; perfecționarea activității cooperăției de consum ; relațiile dintre furnizori (producători) și unitățile comerciale ; dezvoltarea și planificarea turismului intern ; studierea conjuncturii pieței externe și prognoza turismului internațional ; regimul juridic al turismului internațional.

Institutul de Planificare și Prognoză

Elaborează : studii privind perfecționarea planificării și prognoza evoluției economiei naționale.

Principalele sale domenii de cercetare sînt : optimizarea proporțiilor economiei naționale ; corelația dintre acumulare și consum ; factorii ritmului creșterii economice ; balanța legăturilor dintre ramuri ; eficiența investițiilor ; metodologia de planificare ; sistemul de indicatori ai dezvoltării economiei naționale ; prognoza economică pe termen lung.

Institutul de Finanțe, Circulație Monetară și Prețuri

Efectuează : studii și cercetări privind acțiunea prghiilor financiare, perfecționarea sistemului financiar-bancar, aspectele financiare ale creșterii eficienței economice, circulația monetară internă și relațiile financiar-valutare internaționale. Studiază legitățile formării prețurilor și căile perfecționării metodologiei de planificare și prognoză a prețurilor.

Principalele domenii de cercetare ce-i revin sînt : analiza, planificarea și prognoza financiară ; sistemul prghiilor financiare și bancare ; structura și căile reducerii prețului de cost ; sistemul bănesc ; circulația bănească ; puterea de cumpărare și premisele trecerii la convertibilitatea internațională a leului ; relațiile financiar-valutare internaționale ; sistemul monetar internațional ; sistemul prețurilor și căile perfecționării funcțiilor sale ; prognoza prețurilor ; modul de formare și structura prețurilor pe plan mondial ; sistemul informațional financiar-contabil și controlul financiar ; legislația financiară, bancară, valutară, de asigurări și de prețuri.

Centre de Cercetări Economice, organizate în cadrul Facultăților de Științe Economice din Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Craiova

Aceste centre funcționează ca unități teritoriale ale I.C.C.E. în care își vor desfășura activitatea științifică cadrele didactice cu profil economic din învățământul superior și liceal din localitățile respective și apropiate, precum și specialiști din producție. Aceste centre participă la înfăptuirea programului și planurilor de cercetare științifică ale Institutului Central de Cercetări Economice și întreprind studii și cercetări economice teritoriale pe baza recomandărilor organelor locale de partid și de stat.

Centrul de Informare, Documentare și Sinteză

Prelucrează și difuzează materialul documentar necesar cercetării științifice, elaborează lucrări de informare (buletine documentare, bibliografii, fotocopii etc.), coordonează întregul sistem de informare-documentare din țară în domeniul științelor economice.

PREMISE ECONOMICE ȘI SOCIAL-POLITICE ALE MARII RĂSCOALE ȚĂRĂNEȘTI DIN 1907

**Țăranii nu mai aveau nimic, „dar absolut nimic,
în toată puterea cuvîntului“**

Un decor scilpitor sfîșiat de fulgerul răscoalei

AFLATĂ PERMANENT la loc de frunte pe agenda vieții publice românești, atît ca o „problemă cronică“ dar, adesea, și în forme acute, „chestiunea țărănească“ reprezenta pentru clasele dominante un factor de continuă neliniște, ce ducea însă casă bună cu slaba preocupare pentru reala soluționare a revendicărilor maselor țărănești. Iată contextul în care la începutul secolului al XX-lea se constată — așa cum atestă numeroase mărturii — o creștere a valului revoluționar țărănesc.

Dacă faptul însuși al ridicării la luptă a țărănimii, într-o formă sau alta, era deci de așteptat, dimensiunile și amploarea ridicării din 1907 i-au surprins pe destui contemporani. Mai ales că această ridicare a țărănimii apărea violent la suprafață — „ca un trăsnet din cel mai curat senin“ cum spunea N. Iorga — ca un aspru și necruțător revers al fastuoaselor serbări jubiliare organizate în 1906, cu prilejul împlinirii a 40 de ani de domnie a regelui Carol I de Hohenzollern. Expoziția jubiliară din dealul Filaretului înfățișa o „vitrină“ de lumină, strălucire și bogăție, căutînd să convingă de soliditatea și trînicia regimului, de „succesele“ lui pe toată linia. Pentru a se acredita această impresie n-au fost cruțate cheltuielile, finanțate cu larghețe de stat. Dar pocnetul festiv al sticlelor de șampanie, consumate de cei „cufundați în orgii bugetare“, înfocatele discursuri apologetice nu puteau să acopere faptul că la temelie alcătuirii social-politice milioane de țărani — imensa majoritate a poporului — duceau o existență de mizerie, exploatare și oprire. Sfîșiiind fără menajamente decorul scilpitor pus în scenă de oficialitățile epocii, răscoala din 1907 a adus în plină lumină starea reală a problemei țărănești, întreaga ei gravitate...

Temeiul ridicării : sistemul de relații agrare cu puternice rămășițe feudale

ÎNCA ÎN EPOCĂ s-a bucurat de foarte puțin credit în opinia publică versiunea — pe care guvernarea, și în genere, cei lezați de răscoală căutau s-o răspîndească — conform căreia ridicarea în masă a țăranilor a fost provocată de agitația unor instigatori. În rindurile acestora erau incluse, de către cei interesați, personalități marcante, de orientări diverse, ale vieții publice românești, ca Spiru Haret, N. Iorga, C. Stere, dr. I. Cantacuzino, Vasile M. Kogălniceanu, alături de unii militanți socialiști, de numeroși învățători, preoți, alți intelectuali, țărani mai combativi. A limita însă motivul determinant al răscoalei la „instigație“ însemna a ascunde cauzele ei reale. Oamenii politici lucizi, fruntași ai mișcării socialiste, intelectuali preocupați de destinele țării, istorici și economiști cunoscători ai realității-

lor obiective din economie și viața cotidiană au pus în evidență încă de atunci natura și diversitatea motivelor care au dus la răscoală. Pornind de la asemenea căutări istoriografia marxistă prin efortul susținut desfășurat în anii de după Eliberare, a fost în măsură să dea o cuprinzătoare și științifică explicație premiilor economice, sociale și politice care au generat memorabila răscoală a țăranilor din primăvara anului 1907.

Sînt înscrise cu litere de aur în Marea Cartă a neamului nostru minunatele exemple de capacitate revoluționară, de luptă pentru eliberarea națională și socială, date de țărănimii română, rolul ei fundamental de-a lungul istoriei patriei. În acest cadru, în deceniile premergătoare reformei, sensul general a mișcărilor și revoluției țărănești, a fost determinat de lupta pentru abolirea perimatei orînduirii feudale, pentru înlăturarea „robiei clăcii“, pentru improprietărire și emancipare. Reforma agrară din 1864 a constituit momentul istoric în care — în ciuda multor imperfecțiuni — aceste obiective au fost realizate, marcînd trecerea definitivă la orînduirea capitalistă, pentru a căre dezvoltare reforma deschidea un cadru mult mai favorabil.

Dezvoltarea orînduirii capitaliste pînă la începutul veacului XX — deși nu lipsită de contradicții — va face astfel important progrese. Industria, comerțul intern și cu exteriorul se vor dezvolta tot mai mult, potențînd atragerea în această orbită și agriculturii. Creșterea generală a capitalismului își va găsi expresia și în construirea rețelei de căi ferate și șosele, în crearea unei monede naționale (leu), în formarea treptată, pînă spre 1910, a sistemului bancar ce avea în centrul său Banca Națională, în construirea unui sistem financiar modern precum și în creșterea rețele instituționale adecvate funcționării organismului economic și statului capitalist.

Dincolo de impulsul însemnat dat întregii dezvoltări a țării reforma agrară din 1864 a avut însă serioase limite, privind sfera și conținutul improprietăririi. Aceste limite, condițiile istorice ale momentului înfăptuirii reformei — generate, la rîndul lor de împrejurările obiective și subiective dintr-un întreg secol de evoluție anterioară — slăbiciunea burgheziei ca clasă au determinat **pactizarea ei cu moșierimea**. Acest fapt a dus la **instaurarea unui sistem contradictoriu de relații agrare**, în cadrul cărui relațiile capitaliste în dezvoltare — concretizate în utilizarea muncii salariate și a mașinilor — s-au îmbinat vreme îndelungată cu puternice rămășițe feudale, legate de menținerea, în proporții însemnate, a marii proprietăți moșierești și manifestate în sistemul muncii în dijmă. Orientat, în ansamblu, de legăturile specifice capitalismului și, în primul rînd, de tendința nelimitată de cîștig realizat din vînzarea mărfurilor agricole pe piață, un asemenea sistem genera o **tendință de creștere, la fel de nelimitată, a exploatării maselor țărănești**, atît cu metode ce țineau de capitalismul în dezvoltare cît și cu procedee ce reprezentau rămășițele feudale.

În condițiile în care majoritatea pămîntului, la toate categoriile de folosință (arabil și, mai ales, pășuni — fînețe și păduri) aparținea marii proprietăți, spre a-și completa necesarul pentru trai, mulți țărani erau economicște nevoiți, într-o măsură sau

ta, să ia pământ în arendă de la moșieri — arendă „de foame“ în cadrul „invoielilor agricole“. În logica funcționării „sistemului“ intra, de asemenea, dat fiind parazitismul pronunțat al asei moșierești, darea pământului în arendă pe scară întinsă nor mari arendași.

Același sistem genera un șir nesfârșit de abuzuri în relațiile între moșieri-arendași — de o parte — și țărani, cu pământ suficient, cu inventar agricol și juridicește liberi — de altă parte. Multitudinea și frecvența acestor abuzuri demonstra că ele erau inerente sistemului, constrângerea economică a țăranilor completându-se astfel — într-o măsură sau alta — cu forme de constrângere extraeconomică.

Sistemul economic avea drept corolar, drept întregire necesară, un sistem politic menit să-l conserve și să-l apere prin litigare — pe calea legii sau în fapt — a drepturilor politice ale țăranului. Pe fondul acestui sistem politic viața țăranului era revătată de consecințe de ordin administrativ, cultural, sanitar, etc. Să ne referim însă mai pe larg la aceste probleme.

Sărăcia, dijma, arenda, dările...

ÎN ULTIMELE două decenii ale secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea trăsăturile negative ale sistemului de relații agrare s-au accentuat. **Nedreapta repartitie a pământului** îi frământa cel mai mult pe țărani. Însăși reforma din 1864 le dăduse, multora dintre ei, pământ insuficient, fapt confirmat și de ulterioara împroprietărire a însurașilor (1878) ca și de vânzările din pământurile statului, dintre care se relevă mai ales cele din 1889. La începutul veacului XX proprietățile țărănești pînă la 10 ha erau în număr de 920.939 (ceea ce reprezenta 95,4 % din totalul proprietăților), dar dispuneau numai de 40,29% din terenurile arabile și finețele țării, în timp ce proprietățile peste 50 ha, procentual sub 1% din totalul proprietăților, dețineau 50,82% din terenurile arabile și finețele. Unei gospodării țărănești îi revenea, în medie pe țară, 3,60 ha de pământ, în timp ce suprafața medie a marii proprietăți era de peste 900 hectare. Dacă se iau în considerare numai moșierii ce posedau peste 500 ha, rezultă că aproximativ 1500 de mari proprietari dețineau 38% din terenul cultivabil al țării, revenind în medie fiecăruia circa 2000 ha. **Acest fapt caracterizează România ca o țară a latifundiilor.** În unele zone ale țării inegalitatea de repartizare a pământului era și mai pronunțată și, ca urmare, nevoiile agricole erau mai apăsătoare, fapt ce explică violența mai mare a răscoalei în acele zone (Nordul Moldovei, Cîmpia Dunării, Cîmpia Olteniei).

Nici la începutul veacului al XX-lea marea proprietate nu făcuse încă pași suficient de însemnați pe calea înzestrării cu inventar agricol viu și mort, majoritatea covârșitoare a acestuia (peste 90%) fiind deținut fărămîțat de masa micilor producători țărani. Dar deși moșierii și arendașii lucrau în bună parte pământul cu vitele țăranului, ei au restrîns neconținut suprafețele de pășune. Comparativ cu situația existentă cu patru decenii în urmă, în jurul anului 1905 suprafețele ocupate de finețele naturale se redusese de peste două ori, iar cele ocupate de pășuni mai reprezentau doar 58,7%. Pe fondul acestei scăderi enerale, inegalitatea repartizării acestor categorii de terenuri între moșieri și țărani era încă și mai pronunțată decît în cazul terenurilor arabile. Aceasta făcea ca invoielile (distincte) pentru pășunatul vitelor (sau ierbărit) să fie o sursă permanentă de îmbobire suplimentară a țăranului.

O altă cauză a răscoalei, frecvent și justificat invocată, a constat în **caracterul apăsător al invoielilor agricole.** În condițiile în care moșierii dețineau majoritatea pământului, iar țăranii partea principală a inventarului, precum și forța de muncă, unirea acestor doi factori în scopul realizării procesului de producție agricol se efectua — din cauzele arătate — în cadrul sistemului de muncă în dijma. Formele și modul de funcționare a acestui sistem au fost reglementate juridic prin legile de invoiele (sau de tocmeli) agricole. Pentru pământul primit de un moșier spre a-l lucra, țăranul se angaja să-i dea o parte din produsele obținute (dijma în produse), să-i muncească o anumită suprafață de teren (dijma în muncă sau „la tarla“) sau să-i plătească o sumă de bani (arenda în bani). În practica invoielilor, aceasta apărea combinat, predominînd una sau alta dintre ele.

La aceasta se adăugau întotdeauna „un conglomerat de obligații suplimentare“, numite suprasarcini sau rușfetur, constînd, mai ales, în diferite munci, precum și în așa-zisele „daruri“. Iar aptul de invoielele se încheiau, de regulă, iarna sau primăvara contribuția ca țăranul, încolțit de nevoi mai mult decît în alte perioade ale anului, să poată rezista mai puțin condițiilor înrobitoare ce-i erau impuse.

La sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea se manifesta o accentuată tendință de creștere a dijmei, a arenzii în bani și rușfeturilor. S-a calculat că în 1906 rușfetu-

NICOLAE VERMONT

Ioane, Ioane ai cerut pământ

știle au reprezentat, în medie, pe țară circa 60% din valoarea dijmei. Prestate cu deosebire în munci, constituind o nesfârșită sursă de abuzuri ele au amplificat nivelul real al exploatării țăranului. Adeseori „libera“ invoială avea un caracter cămătăresc, înrobitor, mai ales prin faptul că condițiile de muncă nu erau supuse nici unei reglementări. De regulă, țăranii trebuiau — așa cum specifica un contract agricol din județul Botoșani — să lucreze „de cînd se face ziua și a sta la lucru pînă cînd se face seară“. ¹⁾ La fel stăteau lucrurile și atunci cînd invoiala scrisă se încheia sub forma arenzii în bani, dar apoi era convertită în muncă, în echivalențe de prețuri total defavorabile țăranului.

Marea arendașie a constituit și ea un factor, acuzat drept importantă cauză a răscoalei. Existînd de multă vreme în țară, sistemul mării arendări luase, în cele trei decenii premergătoare răscoalei, o dezvoltare deosebit de mare. În anul 1902, dintr-o suprafață de 4.105.074 ha ce aparținea proprietăților mai mari de 50 ha, aproape 57% era arendată la 3332 de arendași. Ponderea suprafeței arendate creștea proporțional cu întinderea moșiei. Astfel dacă moșiile cuprinse între 100-500 ha erau arendate în proporție de 50,17%, pentru latifundiile mai mari de 3.000 ha procentul arendării se apropia de 75%.

Interpenetrarea marelui arendaș între moșier și țăran ducea la accentuarea exploatării acestuia din urmă. Potrivit unor anchete statistice oficiale, între 1870 și 1906 proporția dijmei în produse, cît și mărimea arenzii în bani crescuseră considerabil, acest fenomen cunoscînd o accelerație în primii ani ai secolului XX, cînd în curs de 3—5 ani arenzile au sporit de două ori sau chiar trei ori. Concurența dintre arendași pentru moșii îi făcea să supraliciteze pe spinarea țăranilor.

În Moldova luaseră ființă și asociații de arendași, numite „trusturi arendașesti“ cum era asociația fraților Juster, care ținea în arendă, în 1905, 30.152 ha cultivabile, în timp ce trustul Fischer avea arendate, în 10 județe din Moldova, 237.863 ha, din care 159.399 ha de pământ cultivabil. Nu este deloc întîmplător că răscoala din 1907 a izbucnit pe moșia Flămînzi (jud. Botoșani), ținută în arendă de frații Fischer.

De regulă, arendașii, inclusiv cei asociați în „trusturi“, nu făceau investiții, ci se ocupau să tragă profituri din subarendarea pământului la țărani în condiții înrobitoare. „Tendința generală a arendașilor... — scria, pe bună dreptate, Radu Rosetti — este nu atît exploatarea cît mai intensivă a pământului, ci exploatarea cît mai desăvîrșită a țăranului.“ ²⁾ Figura socială a „arendașului român“, surprinsă cu măiestrie și cu cît sarcasm de marile Caragiale, relevă imbinarea de către arendaș a calității de capitalist cu cea de cămătar și speculant ce nu ezita să utilizeze, în propriul său folos, rămășițele feudale.

Sistemul muncii în dijma genera o serie nesfârșită de abuzuri și samavolnicii, fie în cadrul legii, fie prin încălcarea ei, dar toate tînzînd la jefuirea muncii țăranului și afirmarea atotputerniciei stăpînilor. În fața multitudinii, varietății și ingeniozității acestor încălcări, săvîrșite atît de arendași cît și de moșieri, un autor atît de auster ca economistul G. D. Creangă — după ce examinase contractele de invoiele agricole pe anul 1906 — nota: „Nu se poate ca conștiința să nu se revolte, atît din punct de vedere umanitar, cît și din punct de vedere economic și patriotic.“ ³⁾

În afara cauzelor cu acțiune directă din sfera relațiilor agrare, în rîndul factorilor economici ce și-au adus contribuția

la pregătirea premiselor răscoalei mai trebuie enumerate: insuficiența creditului pentru țărani (în ciuda dezvoltării rețelei de credit), fapt ce îl lăsa adesea la discreția cămătarilor, cămăta la sate constituind un adevărat flagel, îmbinându-se strâns cu rămășițele feudale din sistemul agrar al țării; exploatarea suplimentară a țărănimii de către capitalul comercial, între care de numeroși samsari care cumpărau produsele țăranilor la prețuri derizorii; fiscalitatea ce devenise apăsătoare, crescând continuu în deceniile de după reformă, masele țărănești constituind și principala masă de contribuabili, încasarea impozitelor fiind mai întotdeauna o sursă de conflicte între țărani și aparatul fiscal; criza economică de supraproducție, ce s-a declanșat în 1899 și a durat 3—4 ani, repercutându-se și în mediul rural, precum și anii secetoși 1899 și 1904 ce au dat noi lovituri stăcii economice, și așa precare, a majorității țărănimii.

O stare de cruntă mizerie socială bîntuia lumea satelor

CELE arătate, evidențiază neîndoiește că factorii economici au avut ponderea principală în evoluția care a dus la răscoală, dar, alături și în strînsă legătură cu ei au acționat și **factori de ordin social și politic**. Și aceasta întrucît sistemul agrar înapoiat, grevat de rămășițe feudale, genera pentru țărani nu numai forme de exploatare ci și o situație de inferioritate socială și politică.

O stare de cruntă mizerie socială bîntuia lumea satelor, sub înfățișări din cele mai diverse. Exploatarea crîcnenă și veniturile mici obținute din munca pămîntului aveau ca urmare o sărăcie dezolantă, remarcată de mulți contemporani. Foarte mulți țărani — nota de pildă, profesorul Simion Mehedintu — „n-au nimic, dar absolut nimic în toată puterea cuvîntului.“⁴⁾

Situația locuințelor în anul 1906 era precară; bunăoară, din totalul locuințelor din țară, 3,8% erau bordeie, iar 26,5% — locuințe cu o singură încăpere, cele mai multe din acestea fiind așezate la sate. Din cele 1.068.954 locuințe țărănești, 54,6% erau construite din lut și numai 7% din cărămidă.

Alimentația țăranului se caracteriza printr-un regim de permanentă subnutriție, și aceasta în timpul în care România se mîndrea că este „grînarul Europei“! Însuși consumul de porumb, hrana de bază la sate, manifesta o tendință de continuă scădere. Mortalitatea generală și mai ales cea infantilă erau deosebit de ridicate printre țărani, iar bolile (între care pelagra, paludismul, tuberculoza ș.a.) aveau o largă răspîndire. Cu toate că exista un „serviciu sanitar rural“, țărănimea era, în genere, aproape complet lipsită de asistență medicală. Numărul medicilor permanenți la sate era foarte redus; în multe părți ale țării un medic de plasă revenea la cîte 20, 30 și chiar 40 comune rurale. „Vizitarea“ bolnavilor devenea, în aceste condiții, un eveniment, erau frecvente cazurile cînd oamenii „mureau cu zile“.

Așa sînd lucrurile, nu e de mirare că țărănimea — și prin aceasta însuși poporul român — era amenințată de primejdia degenerării fizice, că era periclitată însăși dezvoltarea fizică a generațiilor următoare, iar vîrsta medie a țăranului român era mai mică de 33 ani, în timp ce în alte țări se situa la circa 50 de ani.

Condițiile grele de trai ale țărănimii duceau și la o stare de înapoiere culturală la sate, la o mare răspîndire a analfabetismului. În anul școlar 1904—1905, de pildă, abia 30% din copiii de vîrstă școlară urmau cursurile. Așa cum arăta doctorul Victor Babeș, din cauza mizeriei mari și a nevoii de a munci din fragedă copilărie, mulți fii de țărani nu puteau umbla la școală, „lipsindu-le timpul, cărțile și chiar hainele“. Numărul școlilor și al învățătorilor, deși înregistrase unele creșteri, era încă departe de a acoperi necesitățile, iar starea localurilor de școală existente în mediul rural era, în numeroase cazuri necorespunzătoare. Politica școlară în mediul rural era, în parte, legată de ideea că un țăran instruit ar fi fost mai greu de exploatat și oprimat.

Marile energii revoluționare ale țărănimii

ÎNTRU PREMISELE răscoalei din 1907 un rol extrem de important l-au jucat și cele de **ordin politic**.

În primul rînd, se impune atenției faptul că între starea mizeră a țărănimii și lipsa de drepturi politice era o strînsă legătură. „Țărănimea aceasta este săracă — declara N. Iorga — ...și ea nu are nici un amestec real în viața publică.“⁵⁾

Prin Constituția din 1866, țărănimea vota în cadrul colegiului al IV-lea electoral, iar în urma modificărilor din

1884, în colegiul al III-lea, împărțirea pe colegii realizîndu-se după avere sau venit, adică cenzitar. Și trebuie spus că, din 145 fiind aleși de colegiile I și II, Țărănii fără știință de carte și fără venitul prescris votau indirect: 50 de alegători desemnau un delegat iar acesta avea dreptul la un vot în alegerea „**Voința națională**“ era astfel **trucată, falsificată**. Dar nici în 1884, nici în 1886, nici în 1899 și 1900, țărani, ci erau, regulă, impuși de guvern, astfel încît — după cum rememorează I. L. Caragiale — „imensa clasă a țăranilor“ nu avea „nic un reprezentant natural al intereselor ei în Cameră“.

La inechitatea sistemului electoral cenzitar se adăuga și faptul că erau aleși primarii și consilierii comunali. Conform unor legi din 1886, aceștia trebuiau aleși prin vot secret. În numeroase cazuri, însă, aceste prevederi erau încălcate, fiind impuși oamenii preferați de moșieri și arendași și care, apoi, să le ajute să-și jensească docil interesele. În raport cu țăranul, întreaga administrație — de la notar și primar pînă la subprefect și prefect — se comporta adesea abuziv. Este apoi, cunoscut tratamentul care era supus țăranul cînd mergea să-și satisfacă stagiul militar. Ilustrativă, în această privință, este figura — conturată cu realism de scriitorul Anton Bacalbașa — a lui moș Teacă, cîmpingea rigorile cazono pînă la batjocură și absurd, pe a-l „disciplina“ pe recrutul țăran și a-l transforma într-o unealtă perfect docilă a regimului.

În atmosfera premergătoare răscoalei se acumulase și o imensă doză de neîncredere nutrită de țărani în cele două puteri care se alcătuiau rotativă guvernamentală: liberalii și conservatorii. Dealtfel, adevăratul chip al acestor partide — cunoscut de țărani din experiență — va fi confirmat și de pactizarea lor în acțiunea de reprimare drastică și sîngeroasă a răscoalei.

Trebuie, de asemenea, notată, ca un element politic de mare însemnătate, influența ideilor socialiste la sate. P.S.D.M.R., ființat în 1893, acorda o mare atenție problemei țărănești. Hărțuită de presa socialistă, prin cluburile socialiste înființate la sate în ultimii ani ai secolului al XIX-lea, aceste idei pătrundeau treptat în conștiința țăranilor muncitori. Se știe, apoi, că cei mai mulți muncitori proveneau de la țară și aveau, în chip firesc, o simpatie și înțelegere organică față de nevoile și starea țărănimii. De aici, un schimb continuu de idei, prin viu grai, față căruia neștiința de carte a multor țărani nu putea fi o scuză. Altit în forme organizate cît și spontan, începea, astfel, procesul de formare a alianței, dintre proletariat și țărănimea exploatată, sub conducerea proletariatului.

TOATE ACESTE conturează liniile esențiale ale stărilor **insuportabile** la care ajunseser țărănimea. Nu este deci de mirare că în sufletul țăranului român se adunase și clocotea o revoltă împotriva celor care l-au „împilat, brutalizat, exploatat și hărțuit“. Cum spunea Radu Rosetti „**De mirat este numai lucru prea lunga lui răbdare**.“⁶⁾

Pusă la grea încercare, această „răbdare“ ieșise deseori în mîncă, revărsîndu-se într-un lung șir de frămîntări, nemulțumiri, mișcări și revolte țărănești de care epoca de după reformă agrară din 1864 este presărată. După răscoalele țărănești din 1888, care reprezintă o ridicare de vîrf, aceste manifestări cunoscute, an de an, o mare frecvență, avînd momente mai pronunțate în 1894, 1899-1900 și 1904. Ele prevesteau și pregăteau în fapt, marea ridicare de mase din primăvara lui 1907.

Reliefînd necesitatea acută a înlăturării rămășițelor feudale și a rezolvării problemei agrare în favoarea maselor largi ale țărănimii, așa cum arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, răscoala din 1907 „**a dezvoltat marile energii revoluționare ale țărănimii, reprezentînd una din paginile glorioase ale luptei sociale a poporului român**“.

Împlinirea năzuințelor istorice ale țărănimii spre o viață mai bună și civilizată, de dreptate și progres, s-a produs în țara noastră, în condițiile dezvoltării socialiste a țării. Agricultură așezată pe baze noi, socialiste, a cunoscut realizări de o deosebită însemnătate iar țărănimea a cules și culege pe deplin roadele eforturilor ei. Calitatea vieții la sate se apropie tot mai mult de cea a vieții de la oraș, iar pe fondul largului democrație ce caracterizează desfășurarea întregii activități economice și sociale a țării, țărănimea își spune hotărît cuvîntul său în domeniul nire și înfăptuirea unor obiective economice și sociale de interes pentru toată nire și cîtezanță care cu ani în urmă ar fi părut cea mai pură fantă.

conf. dr. Vasile BOZGA

1) Arh. St. Botoșani, fd. Prefectura Botoșani, dos. I/1907 e. citat după Marea răscoală a țăranilor din 1907, Ed. Acad. R.S. România, 1967 p. 59.

2) Radu Rosetti. Pentru ce s-au răscolit țăranii, Buc. 1907, p. 1.

3) Invoielile agricole în România în vigoare pe anul 1906, I. 1903, p. 59.

4) Vezi România muncitoare, an. I nr. 11/17, martie 1902.

5) N. Iorga, În chestia amnistiei răscoluților țărani, în Discursuri parlamentare, vol. I. Ed. Bucovina. I.E. Torouțiu, Buc. 1939, p. 1.

6) Radu Rosetti op. cit. p. 582.

„Odată cu realizarea acestui vast program de dezvoltare economico-socială, va trebui să se acorde o atenție mai mare măsurilor de împiedicare a poluării, de conservare nealterată a mediului înconjurător, asigurând astfel condiții de viață cât mai corespunzătoare poporului atît în prezent cît și în viitor“.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Raport la cel de al XI-lea Congres al P.C.R.)

PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ȘI ANALIZA SISTEMICĂ

INTENSIFICAREA punerii în valoare a resurselor naturale, creșterea și diversificarea industriei, agriculturii și zootehniei, aglomerarea populației în anumite centre urbane și zone teritoriale, precum și dezvoltarea rapidă a mijloacelor de transport determină și în țara noastră unele modificări ale mediului înconjurător care pot avea implicații asupra calității aerului, apei, solului, florei și faunei, în general asupra mediului de viață al oamenilor.

Avînd în vedere aceste considerente, conducerea de partid manifestă o preocupare susținută pentru protecția mediului de viață din țara noastră. Politica statului nostru în domeniul protecției mediului înconjurător se reflectă astfel într-o serie de măsuri și programe de natură științifică, tehnică, economică, legislativă și de organizare privind supravegherea, prevenirea și combaterea degradării mediului înconjurător.

Perspectiva : calitatea vieții

ȚINÎND SEAMA de aspectele încă nesoluționate, ca și de problemele deosebit de complexe generate de protecția mediului înconjurător conducerea de partid și de stat a apreciat că este necesar ca activitățile importante din acest domeniu să fie unitar concepute și coordonate într-un program special de protecție a mediului înconjurător, component al Planului unic al dezvoltării economice și sociale a României, în vederea cunoașterii eforturilor financiare pe care le reclamă aceste activități, precum și a efectelor social-economice și ecologice generate în timp de măsurile prevăzute pentru supravegherea, prevenirea și combaterea degradării mediului înconjurător în țara noastră.

Programul special privind protecția mediului înconjurător adoptat de Marea Adunare Națională odată cu Planul unic al dezvoltării economice și sociale a României pentru perioada 1976—1980, are un dublu scop. El își propune, în primul rînd, o importantă sarcină de natură socială ; de a contribui la realizarea politicii partidului și statului nostru în domeniul creării unor condiții optime de viață, inclusiv a îmbunătățirii continue a stării de sănătate a populației.

Al doilea scop al programului constă în studierea și promovarea măsurilor pentru diminuarea pagubelor pe care le suportă în prezent economia națională datorită degradării mediului înconjurător precum și în stabilirea modalităților de recuperare a substanțelor poluante reziduale, utilizabile.

Principalele obiective ale programului sînt : realizarea de noi sisteme și instalații de protecție a mediului ; recuperarea produselor reziduale industriale și menajere utilizabile ; identificarea acțiunii factorilor poluanți asupra mediului înconjurător ; diminuarea pagubelor generate de poluare asupra factorilor de mediu ; prevenirea fenomenelor de degradare a solurilor, ecologia și economia pădurilor ; producerea de noi tipuri de pesticide cu remanență redusă utilizabile în agricultură, silvicultură și zootehnie ; stabilirea zonelor de protecție a așezărilor umane ; combaterea zgomotului și vibrațiilor în mediu

urban ; diminuarea efectelor diversilor factori de poluare asupra populației.

Pentru aplicarea ansamblului de măsuri luate de statul nostru în domeniul protecției mediului înconjurător, activitatea de cercetare științifică și dezvoltarea tehnologică are un rol prioritar. În Republica Socialistă România se află în curs de desfășurare Programul privind activitatea științifică și tehnologică în domeniul protecției mediului înconjurător, care are în principal următoarele obiective : cercetarea și realizarea de tehnologii industriale de protecție nepoluante sau mai puțin poluante, cercetarea de instalații utilaje și dispozitive pentru epurarea apelor uzate, industriale și menajere și de instalații pentru purificarea gazelor industriale ; cercetarea sistemelor și tehnologiilor referitoare la recuperarea substanțelor reziduale utilizabile ; cercetarea de instalații și sisteme pentru supravegherea calității factorilor de mediu, combaterea fenomenelor de eroziune a solului, cercetări privind protejarea și ameliorarea calității florei și faunei, cercetări privind efectele biologice asupra mediului înconjurător generate de poluarea aerului, apelor și solului etc.

În baza directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R. și ca urmare a creării în țara noastră a cadrului juridic, instituțional și operativ privind protecția mediului înconjurător, activitatea de protejare și ameliorare a calității factorilor de mediu s-a desfășurat ca parte integrantă a procesului de dezvoltare economică și socială planificată a țării.

Ca urmare a efortului de investiții făcut de statul nostru și a impulsivității activității de cercetare și proiectare tehnologică, în domeniul protecției mediului s-au obținut unele rezultate bune care pun în evidență, în principal, realizarea de instalații privind protecția aerului și apelor (la combinatele siderurgice Galați, Hunedoara, Reșița, pe platforma Capra Mică, la combinatele de îngrășăminte chimice Tr. Măgurele și Tg. Mureș, la Combinatul petrochimic Borzești, la combinatele de celuloză și hîrtie Letea-Bacău și Brăila, la Combinatul de prelucrare a lemnului Drobeta-Tr. Severin, etc.) precum și realizarea unor lucrări de protejare și ameliorare a solului, florei și faunei și așezărilor umane.

Cea mai mare parte a lucrărilor realizate reprezintă proiecte de concepție românească ceea ce a permis eliminarea unor importuri de instalații, utilaje și dispozitive de protecție a mediului înconjurător.

Cu toate rezultatele obținute pînă în prezent în domeniul protecției mediului înconjurător, persistă încă unele deficiențe pentru rezolvarea cărora ministerele economice, celelalte organe centrale interesate și consiliile populare județene și al municipiului București sînt chemate să-și intensifice activitățile și să ia măsuri energice pentru respectarea de către unitățile din subordine a legilor și a indicațiilor conducerii superioare privind protejarea și ameliorarea mediului înconjurător în țara noastră.

Pe lîngă măsurile privind adoptarea unor tehnologii de producție nepoluante sau mai puțin poluante, echiparea actualilor sisteme tehnologice generatoare de poluanți — cu instalații eficiente de purificare a gazelor reziduale și de epurare a

Să ne bucurăm de frumusețea peisajului românesc dar să-l păstrăm nealterat pentru generațiile viitoare.

apelor uzate — intensificarea cercetării științifice și dezvoltării tehnologice pentru crearea de noi utilaje și instalații de prevenire și combatere a poluării, intensificarea acțiunilor de control asupra calității mediului, intensificarea pregătirii formării și specializării de cadre corespunzătoare proceselor de creare, execuție și exploatare a mijloacelor de protecție a mediului înconjurător, în R.S. România, în domeniul protecției mediului înconjurător rămân încă deschise trei mari probleme a căror rezolvare este de natură să accelereze ritmul de luptă pentru păstrarea cadrului biologic natural, pentru dezvoltarea economică, socială dar și ecologică a României, pentru atenuarea sau chiar eliminarea dificultăților semnalate.

● Este vorba în primul rând de **remedierea tuturor instalațiilor de purificare a gazelor industriale și de epurare a apelor uzate industriale și menajere** în vederea aducerii la parametri proiectați a fondurilor fixe destinate protecției mediului înconjurător — a bunei gospodării a acestor fonduri fixe pentru care Consiliul Național pentru Protecția Mediului Inconjurător, încă din prima etapă a activității sale, a inițiat un Program de măsuri care a fost aprobat de Consiliul de Miniștri și se află în curs de desfășurare.

● În al doilea rând este vorba de necesitatea creării în România în ritm accelerat a unei **industrii proprii pentru instalații, utilaje, mașini, agregate, dispozitive și alte sisteme de supraveghere și protecție a mediului înconjurător** în vederea reducerii importurilor prin promovarea lucrărilor valoroase de concepție românească în acest domeniu.

● A treia mare problemă constă în găsirea unui răspuns la întrebarea, cum trebuie să construim în viitor marile obiective ale dezvoltării economiei noastre astfel încât **componenta ecologică să fie prezentă** în opțiunile care fundamentează proiectele de hotărâri ce sînt supuse analizei și aprobării factorilor de decizie.

O analiză foarte atentă asupra calității documentațiilor tehnico-economice pentru un număr apreciabil de noi obiective a pus în evidență o deficiență deosebit de importantă care persista în activitatea de concepție privind protecția și ameliorarea calității mediului înconjurător din zonele marilor platforme industriale și în special în activitatea de proiectare de investiții.

În locul abordării sistemice și pe termen lung a tuturor problemelor pe care le ridicau construirea acestor obiective, studiile tehnico-economice tratau limitativ și pe termen scurt numai aspectele strict tehnologice neluînd în considerare în unele situații, decît parțial, componentele sociale și ecologice, specifice zonelor în care urmau să fie amplasate obiectivele respective.

Aceste componente sociale și ecologice trebuie să pună în evidență pe termen lung pagubele ce pot fi generate de poluarea asupra fondului agricol, silvic și zootehnic, asupra construcțiilor industriale și civile și asupra altor bunuri materiale, pagube ce ar urma să fie suportate de economia națională datorită nevoilor de forficării substanțelor poluante utilizabile, pagubele indirecte ce pot fi determinate de diminuarea stării de sănătate a populației datorită poluării, precum și pagubele ce ar fi generate de unele discontinuități ale procesului de producție pe perioadele de incapacitate de muncă a celor afectați de noxe.

Neluarea în considerare a pagubelor economice generate de poluare poate conduce în mod eronat la raportarea unui cost aparent scăzut al produsului finit, respectiv rezultat dintr-un proces tehnologic industrial, diferența pînă la costul real al acestui produs finit fiind suportată de agricultura și silvicultura, așezări umane etc.

Agricultura și silvicultura afectate de poluare, pe lângă faptul că ar prelua pe termen lung diferența de la costul aparent la costul real al producției industriale, ar suporta în același timp, peste această daună, reducerea în cantitate a capacității și calității producției lor.

Numai prin abordarea sistemică a întregului ansamblu de probleme generate de marile obiective economice, prin analizarea tuturor caracteristicilor structurale specifice fiecărui obiectiv și a zonei în care acesta este amplasat se pot aprecia în mod riguros elementele care definesc eficiența globală a obiectivului respectiv, în conformitate cu noua metodologie de elaborare și avizare a proiectelor de investiții.

Această situație implică necesitatea unor eforturi susținute pentru proiectarea unor sisteme complexe în care aspectele sociale și ecologice să reprezinte alături de componentele tehnico-economice elemente indispensabile sistemului complex respectiv. Pe linia acestor preocupări în cadrul noii metodologii trebuie să se încerce abordarea de către proiectantul de investiții a problemelor protecției mediului dintr-o perspectivă cât mai cuprinzătoare — perspectiva sistemică-cibernetică avînd în vedere totodată aspectele practice, concrete, specifice fiecărui caz supus analizei.

Cibernetică ecologică

ORGANIZAREA unui sistem operațional pentru protecția mediului ambiant, ca parte integrantă a unui sistem complex care să aplice ideile principale ale concepției sistemice va depinde desigur de situația particulară la care se referă, adică de caracteristici teritoriale (sol, floră, faună, climatologie, așezări umane), de dezvoltarea ramurilor industriale (natura tehnologiilor, capacități de producție, dinamica de exploatare), de aspecte socio-demografice (distribuția populației în teritoriu, indici demografici, indici sanitari, morbiditate, nivel cultural, indici de bunăstare) ș.a.

Din rațiuni multiple, ținînd în special de simplificarea, diviziunea și etapizarea muncii, este recomandabil ca proiectarea sistemului operațional pentru protecția mediului înconjurător să se facă pe părți componente, numite sisteme elementare.

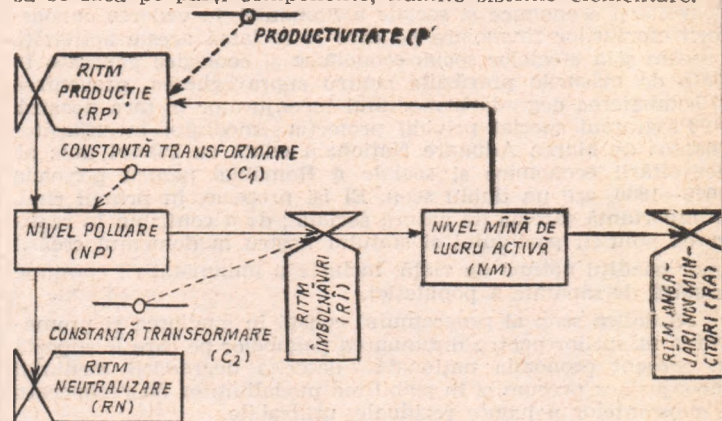

Fig. 1

Ținînd seama de împărțirea administrativă a țării și de prevederile legii cu privire la protecția mediului înconjurător sistemul elementar va putea fi considerat la nivel de județ și de factor natural. Aceasta înseamnă că pentru fiecare din cele 39 de județe și cei 7 factori enumerați mai sus, se va proiecta cîte un sistem elementar. Dacă acest nivel nu permite o elaborare eficientă a sistemului, proiectantul poate, evident, să-l modifice în funcție de necesități (astfel, se poate considera, de

exemplu, elaborarea sistemului la nivelul unei zone industriale sau chiar al unei mari întreprinderi).

În continuare, vom pune în evidență categoriile de activități prin care se elaborează un astfel de sistem operațional.

1. Schema dinamicii sistemului va cuprinde descrierea mecanismului intercon condiționării dintre componente, sub formă de fluxuri și nivele, cu explicitarea relațiilor cantitative dintre acestea și cu punerea în evidență a mecanismului cibernetic al reglării și autoreglării. Cu titlu de exemplu, ne vom referi mai jos la o schemă simplificată a dinamicii unui sistem pentru protecția aerului la o întreprindere sau o zonă industrială.

În fig. 1 se poate urmări intercon condiționarea fluxurilor (ritmurilor) și nivelelor, în reprezentarea binecunoscută a lui Forrester. Se observă, că ritmul producției industriale (R.P.) con condiționează nivelul de poluare (NP) care, la rândul lui, determină nivelul activității de atenuare a poluării (RN). Nivelul poluării poate avea drept consecință îmbolnăviri ale muncitorilor într-un anumit ritm (RS), iar această consecință influențează asupra nivelului mîinii de lucru (NM), care la rândul ei are influență asupra ritmului angajării de noi muncitori (RA) și, în sfîrșit, asupra ritmului producției.

Menționăm caracterul ciclic al procesului, de unde va deriva **mechanismul său cibernetic**. Acesta din urmă este pus în evidență în fig. 2 unde observăm că în sistem funcționează două

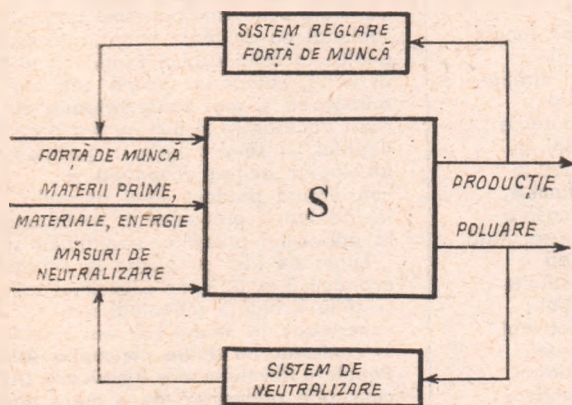

Fig. 2

sceme de reglare: una pentru păstrarea ritmului producției al cărei nivel este afectat de îmbolnăviri, iar alta pentru atenuarea poluării, adică pentru menținerea poluării la nivelul normelor admise și nepericuloase.

Ecuatiile de nivel și de ritm care se pot scrie pentru acest sistem, sînt următoarele:

$$NP_k = NP_j + T_{jk}(RP \cdot JK - RN \cdot JK) \cdot C_1$$

$$RI = (NP_k)C_2$$

$$NM_k = NM_j + T_{jk}(RA \cdot JK - RI \cdot JK)$$

$$RP = (NM_k)P$$

În aceste ecuații, T_{jk} este intervalul de timp dintre momentul j și momentul k . Celelalte notații rezultă din figura 1).

Dinamica sistemelor permite o foarte eficientă utilizare a ecuațiilor de acest tip. Astfel, se pot stabili valori constante pentru unele din variabile care devin astfel variabile — obiectiv după care se pot simula sisteme de valori pentru alte variabile, măririndu-se efectul asupra variației variabilelor rămase. În cazul exemplului nostru cu rol ilustrativ, se poate, de pildă, considera ritmul producției ca fiind fixat, apoi, simulînd sisteme de valori pentru ritmul neutralizării și ritmul angajărilor, se poate urmări variația nivelului poluării, a ritmului îmbolnăvirilor și a nivelului mîinii de lucru.

Subliniem faptul că întregul complex de intercon condiționări, care intervin în procesele avînd diverse efecte asupra mediului înconjurător, se pretează la modelări dinamice și la analize multiple, cu ajutorul tehnicilor Forrester exemplificate mai sus (este cazul implicațiilor economice care pot fi generate atît de raportul dintre poluare și factorii de mediu cît și de pagubele posibile pricinuite economiei naționale prin nevalorificarea substanțelor reziduale industriale utilizabile).

2. Explicitarea obiectivelor sistemului trebuie să precede măsurările și analiza rezultatelor acestei simulări. Pot fi considerate drept obiective ale sistemului valorile pe care factorii de decizie le impun pentru anumite variabile. În exemplul de reprezentare Forrester mai sus arătat se pot fixa ca obiective un ritm înalt al producției și un ritm scăzut al îmbolnăvirilor. Aceste două obiective sînt perfect compatibile și se pot realiza concomitent. Dacă, însă, factorii de decizie ar adopta ca un al

treilea obiectiv realizarea unui ritm scăzut al atenuării poluării, structura de intercon condiționări, proprie sistemului, determină incompatibilitatea celor trei obiective. Acest lucru va rezulta riguros, din manipularea corectă a ecuațiilor de ritm și nivel.

Necesitatea corelării realiste a obiectivelor și posibilitatea pe care o oferă dinamica sistemelor, are, după opinia noastră, o foarte mare importanță operațională. Aceasta pentru că, în lipsa unor reguli riguroase de operare cu obiective, se manifestă uneori tendința de a propune obiective incompatibile.

3. Analiza și proiectarea informațional-decizională. Elaborarea schemei dinamice a sistemului și explicitarea obiectivelor acestuia reprezintă o primă etapă în proiectarea sistemului operațional. La sfîrșitul acestei etape, factorii de decizie au la dispoziție descrierea mecanismului, intercon condiționările din sistem, lista obiectivelor cuantificate, precum și analiza variației în timp a principalelor variabile din sistem. Toate aceste documente au o importanță hotărîtoare pentru definirea globală a sistemului, dar sînt încă departe de a fi suficiente pentru a-i da un caracter operațional.

Activitatea de finalizare, prin care sistemul va dobîndi caracter operațional este analiza și proiectarea informațional-decizională. Nu este aici locul de a arăta în detaliu în ce constă această activitate, considerăm însă util a nota succint în cele ce urmează cum trebuie organizată analiza și proiectarea informațional-decizională, aplicată la un sistem de protecție a mediului ambiant.

a. Cunoașterea sistemului existent. Sistemul informațional-decizional existent, cuprinzînd descrierea circuitelor informaționale, precum și descrierea mecanismului deciziilor privind protecția mediului ambiant, trebuie cunoscut în amănunt, ca punct de plecare pentru proiectarea noului sistem. În acest sens, metodologiile de analiză și proiectarea informațional-decizională dau indicații asupra procedeele de urmat pentru buna cunoaștere și înțelegere a sistemului existent.

1) organigrama activităților care realizează imaginea sintetică a succesiunii și corelărilor dintre activitățile informațional-decizionale, așa cum se desfășoară ele în prezent;

2) fișele activităților reprezentînd descrierea detaliată a structurii decizionale a activităților.

b) Proiectarea noului sistem. Plecînd de la obiectivele generale, definite prin analiza schemei dinamice, mecanismul informațional-decizional este îmbunătățit pe baza unor criterii și procedee care sînt expuse în metodologiile sus-amintite.

Menționăm că proiectul noului sistem va cuprinde, la rândul lui, organigrama și fișe asemănătoare cu cele de care s-a amintit mai înainte, cuprinzînd însă sinteza propunerilor de perfecționare a sistemului. Subliniem că proiectul, trebuie să permită funcționarea eficientă a întregului mecanism informațional și decizional, motiv pentru care un sistem eficient de protecție a mediului înconjurător va necesita dotări cu aparate de măsură, cu mijloace de transmitere a rezultatelor măsurătorilor și cu tehnică modernă de prelucrare a datelor.

4. Corelarea sistemelor elementare. Proiectarea, inițial independentă, pentru relativ numeroase sisteme elementare privind protecția mediului înconjurător, implică necesitatea unei concepții coordonatoare, la nivel național. Existența acesteia permite stabilirea legăturilor între sistemele elementare. O astfel de legătură poate fi considerată, de exemplu, influența poluării aerului, al cărei nivel se determină în sistemul elementar al poluării aerului pentru fiecare județ (zonă industrială) în parte, asupra sistemelor elementare de protecție a vegetației, faunei și așezărilor umane.

Un examen sumar al problemei corelării sistemelor elementare ne duce la concluzia existenței a foarte numeroase și complicate legături definite în special de condițiile climatologice și tipologice zonale, identificarea lor reclamînd **studii aprofundate**. În final, trebuie obținută schema dinamicii sistemului protecției mediului la nivel național, care să permită analiza globală și apoi proiectarea informațional-decizională de ansamblu. Se poate anticipa ca soluție informațional-decizională de ansamblu crearea unui sistem coordonator al sistemelor elementare, un fel de tablou unic de coordonare și comandă a sistemelor elementare de protecție a mediului înconjurător.

Amplourea realizării teoretice și practice a unui sistem național de protecție a mediului înconjurător, necesită eforturi deosebite. Avînd în vedere însă obiectivul acestei acțiuni, care este în ultimă instanță, păstrarea unei țări economice dezvoltate dar frumoase și a unui popor sănătos, nici un efort nu trebuie considerat prea mare.

Matei NICOLAU

secretarul Consiliului Național
pentru Protecția

Mediului Înconjurător

conf. dr. Gh. BOLDUR-LĂȚESCU

Academia de Studii Economice

IN CIMPUL căutărilor privind cauzele subdezvoltării țărilor latino-americane precum și al descifrării căilor de lichidare a acestora, cercetările din aceste țări întreprinse în lumina ideologiei marxiste ori sub influență marxistă oferă exemple semnificative pentru actualitatea, eficiența și realismul preocupărilor, pentru valoarea acestora.

Potrivit ideilor și tezelor evidențiate de cele mai multe din studiile realizate, ansamblul relațiilor economico-sociale și politice interne, precum și dominația străină explică de ce imaginea majorității acestor țări prezintă trăsăturile tipice ale unor state subdezvoltate sau în curs de dezvoltare. Nu există încă o piață internă capitalistă dezvoltată, organic constituită, și nici nu poate exista atita vreme cit o mare parte din populația țărilor respective se găsește exclusă de la activitatea economică productivă modernă. Oprite artificial în dezvoltarea lor economico-socială prin intervenția brutală a capitalismului străin ce a acaparat ramurile economice de bază, dezarticulând structurile, țările latino-americane nu dispun încă de complexe economice-unitare, armonios constituite, de economii naționale încheiate.

Incepută odată cu invazia conchistadorilor spanioli și portughezi, continuată de dominația engleză și agravată de imperialismul nord-american, subordonarea economică și adincirea dezechilibrelor dintre ramuri și dintre regiuni în aceste țări s-a reflectat în menținerea popoarelor lor, făuritoare și purtătoare a unor străvechi civilizații — incașă, maya și aztecă — într-o grea exploatare, în frustrarea acestor popoare de drepturile legitime asupra bogățiilor naționale, în condamnarea, adesea, a oamenilor la un mai mult sau mai puțin lent proces de degradare biologică.

Introspecție în gândirea economică marxistă din America Latină (I)

În studiile gânditorilor marxști latino-americani se relevă că, pe fondul gravelor disparități economice, al conflictelor sociale și dominației străine, aceste țări au cunoscut în ultimele decenii adincirea rupturii dintre păturile exploatare, oligarhia în special, și marile mase exploatare. O deosebită înrăutățire a situației cunoaște lumea tradițională, formată din marea masă a populației indiene, ignorată și persecutată de ceea ce s-ar putea numi lumea oficială și sectorul modern, constituite dintr-o pătură minoră a populației; această lume tradițională este tot mai deconectată de circuitele existenței moderne, decalajele în traiul cotidian accentuându-se pe măsura pătrunderii acesteia. În numeroase cazuri păturile exploatare, rupte de comunitățile de bază ale țărilor, constituie, în mare măsură, o lume dezrădăcinată, superficială, polarizată spre valori și idealuri imitative, o lume incapabilă să

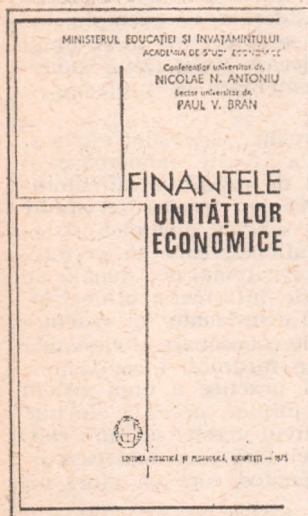
năzuiască spre o personalitate istorică autonomă, autentică.

Pe acest fond s-a dezvoltat, încă din primele decenii ale acestui secol, o puternică luptă ideologică între exponenți ai claselor exploatare, susținători ai subordonării totale față de monopolurile străine și reprezentanți autentici ai intereselor claselor exploatare, ai maselor largi populare. Este reprezentativă pentru întregul continent al Americii Latine o asemenea confruntare în Peru, unde amploarea și profunzimea ciocnirii au căpătat aspecte deosebite, cu adinci influențe și în celelalte țări latino-americane.

Se remarcă în acest cadru recunoașterea, aproape unanimă, a stării de înapoiere a țării, a existenței și adincirii profundelor discrepanțe și dezarticulații economice, reflectate în întreaga viață socială, politică și culturală a națiunii peruane. Este subliniat ca de mare importanță pentru analiza acestui aspect faptul că oligarhia peruană, categoria socială cea mai retrogradă și mai conservatoare, nu a găsit necesar — și nici nu s-a preocupat de altfel — să-și asigure o justificare ideologică pentru dominația sa, considerând prudent să-și ascundă identitatea și preocupările spoliatoare la adăpostul prezenței capitalului străin.

Lupta de idei cu privire la situația economică a țării, la cauzele, implicațiile și căile lichidării înapoierii s-a concretizat, în modul cel mai sintetic, în confruntarea dintre concepția Alianței Populare Revoluționare Americane (APRA) concepție promovată de o mare parte a burgheziei naționale, de burghezia internațională cu filiale ideologico-organizatorice în mai toate statele latino-americane și concepția clasei muncitoare și a partidului comunist,

FIȘE

● Manualul Finanțele unităților economice, de conf. dr. Nicolae N. Antoniu și lect. dr. Paul Bran, apărut recent în

Editura didactică și pedagogică (292 p.), se adresează studenților din facultățile cu profil economic, precum și specialiștilor din producție. Este un instrument util în activitatea concretă de planificare și execuție financiară. Se abordează tematica activității financiare la nivelul unităților economice din principalele ramuri ale economiei naționale. Pe exemplul unităților economice din industrie, sint tratate principalele obiective ale politicii economice și financiare, fundamentându-se — teoretic și practic — activitatea financiară (privind finanțarea și creditarea fondurilor fixe și circulante, determinarea rezultatelor financiare și a indicatorilor de eficiență etc.). Problematice teoretice a planificării finanțelor unităților economice este ilustrată prin modele economice și financiare. Aceleași aspecte sint apoi tratate pe exemplul unităților economice

din construcții-montaj, transport feroviar, transportul auto, agricultura socialistă de stat și cooperatistă, comerțul de stat și cooperatist și din cooperarea meșteșugărească.

Organizarea și planificarea circulației bănești și a creditului

● În manualul Organizarea și planificarea circulației bănești și a creditului, Editura didactică și pedagogică, București, 1976, 312 p., autorul dr. Eugen Gh. Vasilescu, tratează sistematic problemele de bază ale circulației bănești și ale creditului din țara noastră. În prezentarea fenomenelor, autorul respectă în genere succesiunea proceselor din domeniile finanțării, creditării și plăților și ține seama de conexiunea dintre aceste domenii și de dependența lor față de procesele materiale. Punind accentul pe analiza ca-

litivă, sprijinindu-se pe un bogat material documentar și folosind un aparat statistico-tematic adecvat, lucrarea — care autorul valorifică o parte din concluziile la care a ajuns în teza sa de doctorat, și unele studii publicate, — prezintă un interes larg nu numai pentru teoreticieni dar și pentru practicienii din acest domeniu de activitate.

Multinaționalele agroindustriale reduc la minim transferul de tehnologie

● Profesorul Ernest Feder, autor, între altele, al cărții „The Rape of the Peasantry”, a publicată în revista CÉRÈS, editată de F.A.O., un articol cu titlul loup déguisé en brebis (Lupul deghizat în oaie), pe care îl produce „Problèmes économiques” din 8 XII 1976. Combătând argumentele celor care consideră activitatea acestor

strălucit reprezentată de José Carlos Mariategui.

Apărută în 1924, APRA considera, pe bună dreptate, că în Peru ca și în majoritatea țărilor latino-americane nu a existat un capitalism dezvoltat, și ca atare un proletariat dezvoltat.

Pornindu-se astfel se nega însă cu desăvârșire existența unei clase revoluționare și posibilitatea saltului peste etape istorice. În numeroase lucrări și documente era subliniat că pentru întreaga Americă de Sud obiectivul de bază al oricărei acțiuni politice este instaurarea capitalismului, fiind ca model sectorul modern al economiei. Dar întrucât acest sector se baza aproape exclusiv pe capitalul străin, APRA propovăduia, la început indirect, apoi, cu timpul, în mod tot mai deschis, subordonarea țării acestuia, necesitatea asigurării celei mai largi libertăți de acțiune investitorilor străini.

Se justifica astfel însăși îndepărtarea posibilității formării și consolidării unei burghezii industriale autohtone și eliminarea claselor medii naționale de la conducerea proceselor economice. Iată de ce numeroși gânditori din Peru și America Latină, ca și dintre cei care studiază și aprofundează fenomenul latino-american, apreciază că APRA a lipsit țara de viziunea unei dezvoltări proprii, rolul nefast al ideologiei sale manifestându-se, într-o formă concretă, în sprijinul dominației străine a țării. Referitor la acest aspect, economistul nord-american S.L. Harrison precizează : „Este interesant de remarcat că procesul de infeudare a fost facilitat și chiar sprijinit, după 1945, de APRA... Susținând în această etapă necesitatea unei căi capitaliste ferme, APRA, prin liderul său principal, Haya de la Torre, a sprijinit extinderea concesiunilor acordate trustului Internațional Petroleum

Company, care deținea deja 80 la sută din producția de petrol a țării, peste 90 la sută din cea de gaz metan, preluând și o mare parte din terenurile petroliere constituite în rezervă națională”.¹⁾ Justificarea teoretică de către APRA a unei dezvoltări economice „din afară către înăuntru” era dublată astfel și de o atitudine politică activă de promovare a pătrunderii capitalului nord-american în țară și de subordonare a principalelor bogății unor centre de comandă externe.

Un rol hotărîtor în analiza situației social-economice, politice și culturale a țării și în dezvoltarea gândirii progresiste peruane după anul 1920 l-a avut José Carlos Mariategui, fondatorul Partidului Comunist Peruan și al Confederației Generale a Oamenilor Muncii din Peru. În ale sale „*Siete Ensayos de la Interpretacion de la Realidad Peruana*”, apreciate ca un prim efort amplu și creator de investigație marxist-leninistă a situației economico-sociale de pe continentul latino-american, Mariategui analizează, cu instrumentul critic al materialismului dialectic, societatea peruana și relevă rădăcinile crizei sale în structura și organizarea economiei naționale. El combate hotărît abordările idealiste, fetișizante practicate de burghezie în interpretarea cauzelor exploatații și mizeriei populației indiene și proclamă clar că „posibilitățile ca indianul să se ridice material și intelectual depind de schimbarea condițiilor economico-sociale. Acestea nu sînt determinate de rasă, ci de economie și politică. Rasa, prin ea însăși, nu a favorizat și nu va favoriza înțelegerea unei idei eliberatoare”.²⁾

Mariategui denunță cu cea mai mare vigoare orînduirea existentă și subordonarea neocolonială, ca rădăcini ale stagnării țării; el arată că exploatarea mării majorității a țării în

cadru unei orînduiri coloniale și semifeudale în esență este principala piedică a progresului țării. Gînditorul comunist peruan pune astfel deschis chestiunea schimbării structurilor sociale și economice ca problemă centrală ce trebuie soluționată pentru a putea edifica prosperitatea poporului peruan.

El explică acțiunea legii generale și fundamentale a oricărei revoluții sociale, contradicția ireconciliabilă între caracterul relațiilor de producție și dezvoltarea forțelor de producție în condițiile societății peruane și elaborează o schemă istorică asupra evoluției economice a țării sale, schemă care, în liniile ei mari, este pe deplin actuală. Sînt pline de adevăr aprecierile sale privind factorii istorici interni și internaționali care au determinat lupta pentru eliberarea de sub jugul spaniol, pentru independența țării, privind împrejurările care au generat supraviețuirea structurilor feudale, a latifundiarilor, pătrunderea imperialismului și contradicțiile provocate de această pătrundere. În întreaga sa analiză el subliniază obstacolele ce au stat în calea dezvoltării forțelor de producție, considerînd structura socială anacronică a țării atît ca o cauză cit și ca un efect al acestui proces.

Mircea NICOLAESCU

¹⁾ S. Lorenzo Harrison : El despertar del nacionalismo peruano, Buenos Aires, 1971, p. 15.

²⁾ J. C. Mariategui : Siete Ensayos de la Interpretacion de la Realidad Peruana Lima 1928, p. 28.

te în lumea a treia drept un lucru necesar, întrucît țările socialiste nu le pot acorda vreun ajutor, autorul scrie : „Este inexact că numai firmele capitaliste agroindustriale sînt capabile să ajute țările lumii a treia să-și dezvolte agricultura. Rata de creștere a agriculturii țărilor socialiste, diversificarea producției lor, ocuparea completă a forței de muncă, securitatea și veniturile mai ridicate ale țărilor, un regim alimentar mult meliorat – iată rezultate extraordinare care dovedesc că te poți lipsi de agro-industria de tip capitalist”. După autor este inexactă și pretenția întreprinderilor transnaționale că ele ar transfera întreprinzătorilor locali tregul „pachet” de cunoștințe legate de producție, prelucrarea produselor și comercializarea lor – după care, ultimii, ieșind din starea de subdezvoltare și-ar prelua „pachetul” și ar începe să ia propriile lor decizii. În realitate, nici investito-

rii străini, nici cei care transferă tehnologia nu au de gînd să renunțe la ceea ce au obținut. De fapt, nici nu este vorba de un transfer integral. Se transferă parțial unele tehnici agricole, de prelucrare, dar aproape niciodată metodele de comercializare. Cantitatea și calitatea tehnologiei transferate este determinată de existența sau urmărirea unei situații de monopol, preocuparea de a maximiza repatrierea profiturilor și uneori necesitatea de a face față unor probleme politice. Din momentul în care au obținut monopolul, întreprinderile respective nu au nici un interes să utilizeze tehnicile cele mai bune; în orice caz, ele nu vor transfera tehnologia care sporește costurile și diminuează profiturile repatriabile.

Psihologia economică

● Conf. dr. Tiberiu Prună, autorul cărții Psihologia economică (Editura didactică și pedagogică

că, București, 1976, 191 p.), consideră că obiectul psihologiei economice este reducibil la studierea implicațiilor psihologice și psihosociologice ale desfaceții și consumului de bunuri și servicii, în scopul optimizării acestora, al desfășurării lor în flux continuu. Concordant acestei teze (firește, discutabile), după o schiță istorică și prezentarea metodelor psihologiei economice, T.P. analizează probleme de psihologia vânzării, a consumului, publicitatea și reclama comercială.

Reținem ideea că motivația „activismului personalului din comerțul socialist” nu se concentrează doar în „cîștig bănesc”, precum și ideea că produsele au și o „valoare simbolică”, adică o polisemnificație conturată specific, în funcție de societate, ambianța morală din cadrul acesteia etc.

O lucrare de statistică economică

● În Editura didactică și pedagogică a apărut sub semnătu-

FIȘE

ra prof. univ. C. Ștefan de la Academia „Ștefan Gheorghiu”, volumul Statistica economică și statistica principalelor ramuri ale producției materiale (1976, ed. II-a 600 p.). În prima parte a lucrării, sînt tratate în 7 capitole : obiectul și sarcinile statisticii economice și ale ramurilor producției materiale; clasificarea ramurilor economiei naționale; statistica populației; a avuției naționale; a produsului social; a venitului național; a nivelului de trai; balanța statistică a economiei naționale. Partea a doua, consacrată statisticii principalelor ramuri ale producției materiale, cuprinde 17 capitole, grupate sub patru mari diviziuni : statistica industrială; a construcțiilor; statistica agricolă; a transporturilor; a circulației mărfurilor.

DIMENSIUNEA ISTORICĂ A PROGRESULUI ÎNTR-O ABORDARE MULTIDISCIPLINARĂ

PUȚINE TEME prezintă un interes atât de mare și suscită controverse atât de aprinse în istoria gândirii sociale ca ideea de progres istoric; și cu atât mai mult în etapa actuală, a trecerii omenirii de la capitalism la socialism, marcată de profunde transformări pe multiple planuri: economic, social, politic, cultural. Interesul și diversitatea opiniilor se explică, în mare măsură, prin aceea că în analiza progresului istoric enunțul filozofic se îmbină funciar cu judecata de valoare politică, iar valențele cognitive sînt însoțite de dimensiunea praxiologică ca expresie a intereselor sociale și naționale. Privită în acest context și ținînd seama de valoarea sa științifică, apariția lucrării: **Progresul istoric și contemporaneitatea***, elaborată de un reputat colectiv de autori, coordonat de **Leonte Răutu**, reprezintă un eveniment editorial de însemnătate deosebită.

După cum se știe, problema progresului social a preocupat dintotdeauna omenirea. Dar teoriile majore ale dezvoltării istorice ca proces legic, obiectiv sînt relativ recente; constituirea lor coincide cu apariția epocii moderne. În efortul de cunoaștere a legilor istoriei, ale progresului social un merit nepieritor revine marxismului, care a reușit să descifreze „enigma istoriei” adică să demonstreze, pe baze științifice, inevitabilitatea înaintării omenirii spre comunism.

Am putea spune că accelerarea fără precedent a progresului istoric precum și natura și direcțiile sale, sînt specifice epocii pe care o trăim. Asemenea aspecte esențiale ale epocii actuale sînt amplu și competent analizate în lucrarea de față. „Analiza istorică, obiectivă — se subliniază în volum — nu poate să nu releve că în epoca contemporană timpul istoric a căpătat un alt ritm decît în epocile anterioare... Aceasta face ca sensul evoluției istorice a umanității, viitorul ei mai apropiat și mai îndepărtat să reprezinte astăzi una din problemele fundamentale ale gândirii social-politice și filozofice” (p. 142—143).

De la început remarcăm faptul că prin actualitatea tematică, și prin profunzimea analizei, lucrarea se înscrie ca o autentică reușită în literatura social-politică din țara noastră, ca o contribuție științifică de prestigiu la dezbaterea teoretică a problematicei progresului social contemporan. Lucrarea se remarcă prin caracterul său unitar, determinat de tematica, structura logică și conținutul de idei, prin faptul că abordează cu instrumentele cercetării interdisciplinare, și într-o viziune coerentă conceptul și mecanismele progresului istoric, atât sub raport filozofic, economic, social-politic cît și cultural. Fiind o culegere de studii, este firesc ca lucrarea să poarte amprenta stilului propriu fiecărui autor, a specificului preocupărilor sale, nota personală în structurarea și expunerea materialului.

Cercetarea conceptului de progres istoric, a procesului mondial revoluționar — ca de altfel întreaga problematică a lucrării — se face pe baza metodologiei materialismului dialectic și istoric ceea ce conferă pluridisciplinare unitate și coerență. La baza studiilor cuprinse în volum, elaborate de pe pozițiile marxism-leninismului, au stat tezele cuprinse în Programul P.C.R. scrierile și cuvîntările secretarului general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, alte documente de partid.

În lucrare se prezintă argumentat și convingător conținutul noțiunii marxiste de progres în contextul mișcării de idei contemporane. Pe prim plan în economia volumului se situează astfel investigarea elementelor definitorii și de evaluare ale progresului social, și, în mod deosebit, procesul revoluționar mondial ca esență a progresului istoric. În acest ultim cadru, sînt pe larg abordate confruntările de idei privind căile dezvoltării social-politice a lumii contemporane, evidențindu-se caracterul științific și superioritatea concepției marxiste în definirea acestor căi. Sînt, totodată, analizate în detaliu locul și rolul țărilor socialiste, al clasei muncitoare internaționale în procesul revoluționar actual, corelația dintre unitate și diversitate, dintre general și particular în definirea acestui proces, funcția mișcării de eliberare națională ca factor activ al dezvoltării mondiale, rolul partidelor comuniste, al mișcării comuniste și muncitorești internaționale în procesul revoluționar actual. În analiza întreprinsă este pregnant și argumentat subliniat contribuția partidului nostru la definirea și elucidarea trăsăturilor caracteristice ale procesului revoluționar mondial, aportul său la îmbogățirea tezaurului teoretic al gândirii marxist-leniniste.

Pe acest fond ideatic sînt amplu cercetate legătura dintre socialism ca orînduire social-economică și progresul contemporan, locul și rolul acestei orînduiri în stimularea progresului social mondial, misiunea istorică a clasei muncitoare ca forță determinantă a dezvoltării istorice contemporane. După cum se știe, în optica marxistă factorul determinant al progresului istoric îl constituie progresul forțelor productive ale societății. Dar gândirea marxistă nu a limitat niciodată progresul societății la această latură; dimpotrivă, ea subliniază corelația cu celelalte subsisteme ale sistemului social și, în primul rînd, cu relațiile de producție istorice determinate. Pornind de la acest criteriu fundamental al progresului, în lucrare sînt supuse criticii argumentate diverse teorii burgheze care, absolutizînd rolul forțelor de producție, încearcă să legitimizeze relațiile de producție capitaliste (teoriile societății post-industriale, tehnocrone, convergenței sistemelor social-economice etc.). Critica întreprinsă de autori nu respinge dialogul. Din contră,

il promovează, cu convingerea că numai dezbaterea profundă și obiectivă a problemelor cu care se confruntă omenirea poate deschide calea de acces spre soluționarea lor competentă în interesul societății.

Axîndu-și cercetarea pe problemele majore ale epocii în care trăim, autorii acordă o atenție deosebită investigării unor procese cum sînt consolidarea socialismului, apariția și dezvoltarea pe cale independentă a țărilor „lumii a treia”, particularitățile crizei generale a capitalismului, impactul revoluției tehnico-științifice, necesitatea instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale. Se subliniază în acest context că progresul istoric se identifică, într-un anume sens, cu ascensiunea legică a socialismului, concomitent cu a dincirea procesului de descompunere a capitalismului. În perioada postbelică — se arată în lucrare — „socialismul a devenit o realitate de anvergură mondială”. Capitalismul nu mai poate oferi soluții corespunzătoare intereselor maselor populare. Privit prin prisma progresului istoric, socialismul este singura alternativă a dezvoltării sociale, în măsură să asigure făurirea unei lumi a dreptății sociale și naționale la nivel statal și mondial. Analizînd lupta popoarelor pentru cîștigarea și consolidarea independenței naționale, lucrarea subliniază că „în condițiile în care sărăcia și nedreptatea socială constituie dureroase realități într-o mare parte a „lumii a treia”, idealurile socialismului sînt în măsură să dea un sens limpede, o finalitate precisă luptei milioanele de oameni ai muncii care năzuiesc la o viață mai bună” (p. 324).

Cu argumente teoretice și dovezi faptice consemnate statistic, în volum se arată că clasa muncitoare constituie forța hotărîtoare a progresului social în epoca actuală. Trebuie menționat însă că această aserțiune nu contrazice rolul celorlalte clase și categorii sociale interesate în prefacerea radicală a societății.

prof. dr. Ion Gh. BULBOREA

(Continuare în pag. 32)

* **Progresul istoric și contemporaneitatea**. Editura politică, București 1976. Colectivul redacțional: Leonte Răutu (coordonator), Petru Pănzaru, Damian Hurezeanu, Constantin Borgeanu. Lucrarea conține următoarele studii: Damian Hurezeanu, Progresul — trăsătura obiectivă a dezvoltării istorice; Constantin Borgeanu, Problematika progresului social în dezbaterea ideologică contemporană; Ovidiu Trăsnea, Criteriile progresului social; Ion Iordăchel, Indicatorii sociali și criteriile progresului; Leonte Răutu, Procesul revoluționar mondial — esența progresului istoric; Mihai Dulea, Erwin Hutira, Traian Caraciuc, Socialismul și progresul contemporan; Marin Nedelea, Carol Niri, Clasa muncitoare, forța determinantă a progresului social în epoca contemporană; Constantin Mecu, Constantin Florea, Lupta popoarelor pentru cîștigarea și consolidarea independenței naționale — componentă esențială a progresului istoric contemporan; Tudorel Postolache, Cu privire la criza economică din lumea capitalistă; Petru Pănzaru, Condiția umană și destinul valorilor în societatea capitalistă contemporană; Sergiu Tămaș, Revoluția științifică-tehnică și progresul; Elena Florea, Națiunea — forță motrice a progresului istoric; Ionel Achim, Cultură și progres; Constantin Moisuc, Instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale — cerință a progresului istoric contemporan.

U. R. S. S.

RIDICAREA CALIFICĂRII — REZERVĂ IMPORTANTĂ DE SPORIRE A PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

IN CONDIȚIILE socialismului dezvoltat calitatea muncii reprezintă una din căile cele mai importante de creștere a productivității muncii. Se formează lucrătorul din producție de o factură nouă: un om cu un larg orizont profesional și măiestrie profesională, având cunoștințe aprofundate în domeniul bazelor politehnice ale producției moderne, capabil să-și însușească rapid datele despre cele mai noi mașini și procese tehnologice. Un astfel de lucrător nu numai că știe să îndeplinească rapid și bine o operație în producție, dar este totodată familiarizat cu tehnica și tehnologia producției, stăpânește elementele fundamentale ale unui întreg șir de discipline științifice. Pentru el, creația tehnico-științifică devine o componentă esențială și necesară a activității cotidiene. Iar aceasta constituie unul din elementele cele mai importante ale revoluției tehnico-științifice, care influențează conținutul întrecerii socialiste, dezvoltarea inițiativei și energiei maselor.

În prezent au un caracter de masă asemenea profesii ca manipulanții de aparataje, galvanizatori, ajustori, reglari, mașiniști la instalații automate, operatori la pupitre de comandă, programatori. Ele reclamă din partea muncitorului nu numai deprinderi în producție, ci și un vast orizont tehnico-științific, cunoașterea bazelor fizicii și chimiei contemporane, ale tehnologiei producției.

Dar nu numai pentru acestea, ci pentru majoritatea profesiilor de bază din metalurgie sau construcții de mașini este necesară o pregătire generală la nivelul școlii medii sau al învățământului tehnic mediu. Într-o serie de cazuri nivelul insuficient al calificării frânează progresul tehnic, îngreuiază asimilarea utilajelor într-un termen scurt. Sondaje efectuate cu câțiva ani în urmă într-un șir de uzine constructoare de mașini din Uniunea Sovietică au arătat că 70% din rebuturi și 30% din cazurile de deteriorare a sculelor se produc datorită insuficienței calificării a muncitorilor, instruiți cu precădere în sistemul studiului individual și în cadrul brigăzilor. Astfel, **studiul și ridicarea calificării**, vizând îmbogățirea conținutului a cunoștințelor, **devin factori principali ai dezvoltării economice și sociale**.

În cadrul sistemului de măsuri privind creșterea nivelului cultural și tehnic, primul loc îl ocupă învățământul de cultură generală, cuprinderea mai largă a lucrătorilor muncii fizice în învățământul seral, în școlii medii tehnice și instituții de învățământ superior. Această instruire contribuie la creșterea rapidă a nivelului cultural și tehnic al lucrătorilor, ceea ce — în condițiile actuale — nu este mai puțin important decât pregătirea profesională. Astăzi, când mecanizarea și automatizarea, chimia și electricitatea pătrund în toate

ramurile producției, se accentuează caracterul comun al bazei tehnice a diferitelor genuri de muncă. Bineînțeles că aceasta nu diminuează importanța învățământului profesional — dimpotrivă.

IN SOCIALISM sînt înlăturate contradicțiile antagoniste dintre interesele muncitorului și cele ale societății în ansamblu, se afirmă noile relații de colaborare dintre muncitori în procesul de producție. De aceea, în condițiile socialismului, **răspîndirea experienței înaintate** reprezintă un factor mereu activ de creștere și perfecționare a producției. În fiecare ramură a economiei naționale a fost acumulată o bogată experiență înaintată. Larga ei răspîndire permite, cu cheltuieli minime și în timpul cel mai scurt, să se ridice pretutindeni productivitatea muncii, să se îmbunătățească calitatea producției, să se reducă consumul specific de materiale; prin aceasta crește substanțial însăși eficiența producției sociale. Accentul care se pune pe economia de muncă materializată nu trebuie, în nici un caz, să slăbească atenția față de creșterea productivității muncii vii. Rezervele sînt aici uriașe. O analiză efectuată de Comitetul de Stat pentru Construcții al U.R.S.S. a arătat că în brigăzile care funcționează pe baza unor contracte de antrepriză productivitatea muncii este cu mult mai mare decît nivelul ei mediu; or, ponderea unor asemenea brigăzi în efectivul lor total reprezintă numai 14%. Dacă numărul acestor brigăzi ar spori măcar de două ori, productivitatea muncii în construcții ar putea crește considerabil.

Există numeroase și variate **forme de transmitere a experienței în producție**. În etapa actuală o însemnată deosebită capătă răspîndirea operativă și planificată a experienței înaintate, a celor mai bune modele de gospodărire — fapt determinat, în primul rînd, de creșterea incomensurabilă a „valorii experienței”, repetate la scară mare. În al doilea rînd, se reduce perioada în decursul căreia experiența avansată își păstrează eficiența în privința ridicării nivelului cultural și tehnic al lucrătorilor din producție, se extind considerabil posibilitățile de folosire a experienței. Și, în al treilea rînd, a învăța la început majoritatea muncitorilor, iar apoi pe toți muncitorii să lucreze așa cum lucrează fruntașii — maestri în munca lor — înseamnă a mobiliza în slujba economiei naționale rezerve uriașe.

UN AMPLU EFECT are mișcarea pentru **cumularea profesiilor și extinderea zonelor de deservire**, pentru însușirea unor specialități înrudite, **întrecerea pe baza planurilor personale de ridicare a productivității muncii**, la fiecare loc de muncă. Însăși elaborarea acestor planuri și lupta pentru îndeplinirea lor fac să sporească

activitatea creatoare a lucrătorilor, co-interesarea lor în atingerea țelurilor propuse. Pentru toți lucrătorii se stabilește o bază unică: productivitatea medie a lucrătorilor din profesia respectivă, plus procentul de creștere a productivității muncii, prevăzut în plan, la profesia respectivă.

În ce constă superioritatea întrecerii pe baza planurilor personale ale muncitorilor? În primul rînd, în faptul că aceste planuri asigură o bază reală pentru compararea rezultatelor, exclud elementele întimplătoare și de subiectivism în aprecierea muncii celor incluși în întrecere; ele stabilesc gradul de participare a fiecărui muncitor la rezolvarea sarcinilor care stau în fața colectivului și asigură imbinarea intereselor personale cu cele colective, orientarea lor în vederea rezolvării sarcinii comune de producție. Planul personal de creștere a productivității muncii asigură corelarea și coordonarea reciprocă dintre sarcinile colectivului și ale fiecărui lucrător, îl ajută pe acesta din urmă să înțeleagă mai bine că rezultatele activității întregului colectiv depind, sub aspect economic, de aportul fiecăruia dintre membrii lui.

Trebuie menționată, de asemenea, contribuția planului personal la asigurarea stabilității cadrelor, la ridicarea calificării lucrătorilor, la însușirea de specialități înrudite, la participarea lor în elaborarea problemelor tehnice. Militînd pentru îndeplinirea planului personal de creștere a productivității muncii, muncitorii — ajutați de specialiști — efectuează raționalizarea lucrurilor de muncă, își însușesc experiența înaintată, învață să scotească fiecare minut de lucru.

O mare amploare capătă întrecerea pentru cumularea profesiilor și extinderea zonelor de deservire, pentru însușirea de specialități înrudite. Aceasta necesită studierea mai aprofundată a tehnicii, a principiilor generale de organizare a producției, care permit însușirea rapidă a numeroase genuri concrete de muncă, contribuie la creșterea întraajutorării și colaborării tovarășești. Întrecerea pentru cumularea profesiunilor ajută la depășirea profilului de producție îngust și a calificării relativ scăzute a unei părți din muncitorii, contribuie la organizarea de brigăzi complexe formate din muncitori cu specialități echivalente.

O interesantă inițiativă au lansat nu demult lucrătorii din Leningrad. Străduindu-se să antreneze pe fiecare lucrător în întrecerea socialistă, ei au inițiat mișcarea sub deviza: „De la calitatea înaltă a muncii fruntașilor, la eficiența înaltă a muncii colectivului”. Este greu de supraestimat importanța acestei inițiative. Se știe că, de regulă, productivitatea muncii fruntașilor este de 1,5 ori mai ridicată decît media. Micșorarea decalajului respectiv înseamnă deci o ridicare considerabilă a eficienței muncii. Răspîndirea inițiativei lucrătorilor leningrădeni poate genera un efect economic substanțial. În cursul întrecerii, cei rămași în urmă își ridică nivelul calificării și măiestria, se integrează în activitatea creatoare activă, învață să gîndească și să acționeze de pe pozițiile intereselor statului, în mod gospodăresc.

dr. V. FEDININ

redactor șef adjunct
„Sozialisticeskaia industria” —
(Moscova)

PROGNOZE PRIVIND STRUCTURILE FORȚEI DE MUNCĂ ÎN UNELE ȚĂRI SOCIALISTE

ELABORAREA PROGNOZELOR în toate domeniile dezvoltării economico-sociale, inclusiv în domeniul utilizării resurselor de muncă, constituie o preocupare pentru economiștii din toate țările, dar în special pentru economiștii din țările socialiste, unde aceste prognoze au un caracter activ, pornind de la realizarea planurilor de dezvoltare economică și constituind repere pentru elaborarea planurilor ulterioare.

Directii și tendințe principale

DINTR-O SERIE DE STUDII întocmite în ultimii ani se poate desprinde

cu aproape 50%. Diferențele între țări sînt notabile, așa cum se poate vedea din tabelul nr. 1. Totodată coeficientul de activitate economică al populației (al cărei număr va crește cu aproape 60% în aceeași perioadă) va scădea, atât datorită creșterii demografice, cît și ca urmare a ridicării ponderii tineretului antrenat în diferite forme de învățămînt. Creșterile cele mai mari ale forței de muncă se remarcă în Polonia, U.R.S.S. și România.

Simultan cu sporirea numărului celor ocupați în economia națională, va crește importanța utilizării eficiente a disponibilului de resurse de muncă. Ca urmare a realizării politicilor naționale de utilizare deplină și rațională a resurselor de muncă în țările socialiste

economiei naționale, vom constata o creștere continuă a ponderii industriei în totalul celor ocupați și scăderea numărului forței de muncă în agricultură.

Așa cum rezultă din tabelul nr. 2, ponderea celor ocupați în industrie și construcții în totalul forței de muncă în diverse țări se va apropia substanțial. În ceea ce privește ponderea agriculturii în totalul celor ocupați, decalajele dintre țări rămîn încă mari. Creșterea productivității muncii sociale creează condiții pentru ridicarea ponderii serviciilor în toate țările analizate, pondere care va putea ajunge în anul 1990 în țări ca R.D.G. și Cehoslovacia pînă la 46—47%.

Compararea datelor de prognoză existente pentru țările socialiste cu unele prognoze pentru țările capitaliste dezvoltate în domeniul repartizării forței de muncă pe cele trei sectoare principale spre sfîrșitul secolului, lasă să se întrevadă ca tendința generală un fenomen asemănător, din punct de vedere cantitativ, al apropierii structurilor (vezi tabelul nr. 3).

Odată cu deplasările ce au loc în structura populației ocupate pe sectoare, se vor petrece modificări și în cadrul sectoarelor, în special în sectorul secundar și în cel terțiar. Astfel, de exemplu, din datele pentru țările O.C.D.E. reiese că în sectorul secundar, a cărei pondere în unele țări ca Olanda, Franța, Anglia ar rămîne aproape neschimbată în ansamblu față de situația de la începutul anilor '70, pe primul loc se vor situa, ca și înainte, prelucrarea metalelor, a cărei pondere se va ridica de la 11,4% la 13,7%, pe locul doi însă va trece industria constructoare de mașini electrice, care va lua locul construcțiilor, industria chimică rămînînd pe locul 4.

În sectorul terțiar, a cărei pondere urmează să crească simțitor în ansamblu, o importanță sporită vor căpăta învățămîntul, știința și cercetarea științifică.

Tabelul nr. 2

Tabelul nr. 1

Indici de creștere a forței de muncă în țările europene membre ale C.A.E.R.

Țara	1960 /	1970 /	1980 /	1990 /	1990 /	1990 /
	1950	1960	1970	1980	1970	1950
Bulgaria	94	105	117	99	116	114,3
Cehoslovacia	109	116	102	102	104	130,6
R. D. G.	105	103	100	105	105	113,6
Polonia	121	130	119	135	125	196,7
România	114	104	104,3—	111,7—	116	137,3
			107,3	108,5		
Ungaria	113	105	107	102	109	129,4
U. R. S. S.	114	112	112	105	118	150,1

Surse: Datele cu privire la România, în acest tabel și cele următoare, au fost preluate sau calculate după următoarele surse: Nicolae Ceaușescu, Expunere la Congresul consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orașenești și comunale, 4 februarie 1976; Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism; Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. cu privire la planul cincinal 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990; Anuarul statistic al R.S.R., 1976, p. 66. Pentru celelalte țări: J. Timar, Dinamica ocupării în țările membre ale C.A.E.R. în perioada 1950—1990, în: Acta Oeconomica nr. 3—4, vol. 10, 1973, p. 392.

ideea că în domeniul utilizării resurselor de muncă, în economia țărilor socialiste europene membre ale C.A.E.R. sînt de așteptat să se manifeste în deceniile următoare mai ales două tendințe:

a) atragerea de forță de muncă suplimentară și deci sporirea numărului celor ocupați în economia națională și în diverse ramuri, creșterile fiind diferite de la o țară la alta;

b) economisirea de forță de muncă, pe calea utilizării cît mai raționale a resurselor de muncă existente, în scopul lărgirii producției în condițiile în care numărul de ocupați într-o serie de ramuri rămîne relativ stabil, ceea ce presupune trecerea spre metode intensive de dezvoltare a producției.

Așa cum rezultă din astfel de studii recente, în anul 1990 numărul forței de muncă va crește în țările europene membre ale C.A.E.R. față de anul 1950

se prevede să aibă loc două fenomene:

a) să se apropie structurile naționale ale forței de muncă al căror caracter industrial se va accentua și b) să fie create structuri mai eficiente ale ocupării. Astfel, dacă vom analiza datele din aceleași surse pentru țările socialiste membre ale C.A.E.R. referitoare la ocuparea în principalele ramuri ale

Modificarea structurii pe ramuri a forței de muncă în țările europene membre ale C.A.E.R.

	Ponderea celor ocupați (în% din totalul forței de muncă)					
	în agricultură		în industrie și construcții		în sfera serviciilor	
	1980	1990	1980	1990	1980	1990
Bulgaria	25—28	14—16	42—44	35—47	33—28	41—37
Cehoslovacia	11—12	6—8	48—49	48—50	41—39	46—42
R.D.G.	10—11	5—7	47—49	38—50	43—40	47—43
Polonia	29—32	16—18	40—42	46—48	31—26	36—34
România	27—28	12—15	47—48	—	26—24	—
Ungaria	15—16	8—10	47—48	48—50	33—35	44—40
U.R.S.S.	18—20	12—15	40—44	35—48	42—36	42—38

Sursa: Vezi tabelul nr. 1

țifică, în timp ce locul ocupat de comerț se va reduce în expresie relativă.

Aportul factorilor intensivi în creștere

REVENIND la modificările de perspectivă în structura forței de muncă în țările socialiste pentru care au fost citate date de prognoză, din analiza lor se desprind următoarele direcții caracteristice:

a) la nivelul anului 1990 ponderea celor ocupați în agricultură se reduce aproape la jumătate față de anul 1970, scăderea relativă fiind însoțită și de una absolută;

b) ponderea industriei și a construcțiilor în totalul forței de muncă crește

Tabelul nr. 3

Repartizarea forței de muncă pe cele trei sectoare principale în unele țări și zone ale lunii capitaliste în anul 2000

Sectoare	Europa occid.	Țările O.C.D.E.	Franța (1990)	Olanda
Primar	4	5	10	4
Secundar	51	43	46	38
Tertiar	45	52	44	58

Sursa: J. Tinbergen, Europe 2000. General Perspective Studies. The Future is Tomorrow. Martinus Nijhoff, The Hague, p. 464-466.

substanțial în țări ca România (nivelul 1980), Polonia, Bulgaria, și în mai mică măsură în țări ca R.D.G. și Cehoslovacia;

c) crește sensibil ponderea celor ocupați în sfera serviciilor, în strînsă legătură cu progresul economic general al țărilor respective, cu ridicarea nivelului productivității muncii sociale. În perioada 1950-1974 ritmul de

creștere al venitului național în țările socialiste a fost sensibil superior ritmului de creștere al numărului celor ocupați, iar dinamica numărului celor ocupați în producția materială a fost mai lentă decât aceea a ocupării pe economia națională. Cum rezultă din calcule bazate pe ritmurile medii anuale respective, în această perioadă ritmul de creștere al venitului național a depășit ritmul de creștere al întregii populații ocupate de peste 6 ori în Ungaria, de 17 ori în R.D.G., de 3,5 ori în Polonia, de peste 13 ori în România, aproape de 5 ori în U.R.S.S., de 5,4 ori în Cehoslovacia. Contribuția productivității muncii la creșterea venitului național va rămîne înaltă și în viitor. Dacă luăm ca bază prognozele înfățișate în tabelul nr. 4, rezultă că în perioada 1971-1990 ritmul mediu anual de creștere al venitului național va depăși ritmul de creștere al forței de muncă de peste 10 ori în Bulgaria, de 23-25 ori în Cehoslovacia, de 17 ori în R.D.G., de peste 5 ori în Polonia, de 12-14 ori în România, de peste 13 ori în Ungaria și de 8 ori în U.R.S.S.

Cu ritmurile prezentate în tabelul nr. 4, venitul național va crește în perioada 1971-1990 în Bulgaria de aproape 4 ori, în Cehoslovacia de peste 2,5 ori, în R.D.G. de 2,7 ori, în Polonia de aproximativ 3,9 ori, în România de 6-7 ori, în Ungaria de 2,9 ori și în U.R.S.S. de 3,5 ori. Pe acest fond, scăderea relativă și absolută a forței de muncă în agricultură va fi însoțită de creșterea producției acestei ramuri și a productivității muncii agricole, care se va apropia ca nivel de cea din industrie. Productivitatea muncii în industrie, calculată pe om/oră, va spori mai repede decât cea pe un lucrător.

Din asemenea date rezultă din nou că aportul factorilor intensivi la creș-

terea economică va spori continuu. Aceasta însă în măsura diferită de la o țară la alta, în funcție de opțiunile de politică economică, de posibilitățile atragerii unor contingente noi de forță de muncă, de influențele factorilor de dezvoltare intensivă etc. Astfel, datele

Tabelul nr. 4

Dinamica forței de muncă și a venitului național în perioada 1971-1990 în câteva țări socialiste (în %)

Țări	Creșterea forței de muncă 1990/1970		Ritmul mediu anual de creștere al venit. național
	Indicii, 1970 = 100	ritm. medii anuale	
Bulgaria	115,7	0,7	7,1
Cehoslovacia	103,7	0,2	5,1
R.D.G.	105,3	0,3	5,1
Polonia	125,2	1,15	5,9
România	116	0,75	9,5-10,3
Ungaria	108,9	0,4	5,4
U.R.S.S.	117,5	0,8	6,5

Sursa: Vezi tabelul nr. 1. Pentru datele privind ritmul de creștere al venitului național, afară de cele referitoare la țara noastră, vezi Aperçus sur l'économie tchécoslovaque, nr. 6, sept. 1974.

privind structura pe ramuri a forței de muncă în diferite țări, precum și prognozele existente, pun în evidență faptul că problemele forței de muncă pot fi abordate în mod concret numai de către fiecare stat, în funcție de nivelul și etapele dezvoltării economice, de opțiunile proprii ale politicii economice, de schimbările structurale specifice, de obiectivele economice propuse, de prghiile economice utilizate și de alte asemenea componente determinante, particulare.

R. CREȚOIU

Institutul de economie socialistă

Ascensiunea investițiilor străine în S.U.A.

DOUĂ tendințe simultane atrag atenția observatorilor: o încetinire vizibilă a ritmului creșterii investițiilor de capital americane în străinătate, paralel cu un ritm de creștere fără precedent al investițiilor străine, mai ales europene, în S.U.A. (vezi graficul). Investițiile directe americane, care progresau de mai mult timp cu 15% pe an, iar în 1973 și 1974 chiar cu 24%, nu au mai sporit decât cu 5% în 1975 și, potrivit datelor estimative, cu numai 2% anul trecut. În ce privește investițiile străine în S.U.A., valoarea lor cumulată a atins 30 miliarde dolari în 1976, față de mai puțin de 17 miliarde în 1973. De notat că în S.U.A., ca și în Europa occidentală, majoritatea investițiilor străine (circa 80%) este finanțată din resurse obținute pe piața respectivă.

Potrivit unui recent studiu al serviciilor de perspectivă ale băncii Chase Manhattan, „declinul investițiilor societăților transnaționale americane în Europa nu reprezintă un fenomen ciclic sau temporar, ci o tendință care ar urma să se prelungească pînă prin 1985”.

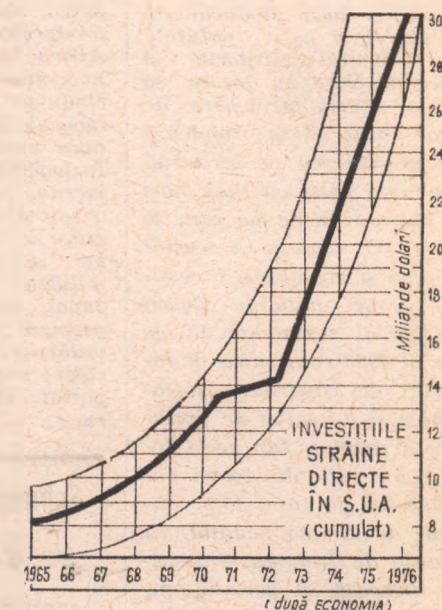
Între firmele americane care au renunțat la unele din filialele lor vest-europene se numără societăți foarte cunoscute pre-

cum Chrysler, Goodyear, Union Carbide, American Motor, Litton, Westinghouse, General Food etc., în vreme ce lista societăților vest-europene investind în S.U.A. a inclus în ultima vreme nume precum Volkswagen, Michelin, ICI, Solvay, Saint-Gobain - Pont-à-Mousson și altele.

Printre cauzele reducerii interesului investițiilor americane pentru Europa occidentală se citează nu numai scăderea rentabilității ca urmare a ratei mai ridicate a inflației, controlului prețurilor, majorării impozitelor, ci și perspectiva unei victorii a forțelor de stînga în alegeri, în unele din aceste țări.

Din acest punct de vedere, un profesor de la universitatea statului Delaware a întocmit chiar un indice, cu alură științifică, al riscului pentru investiții pe țări, denumit BERI (Business Environment Risk Index).

În același timp, unele state federate din S.U.A., în special cele mai afectate de somaj, multiplică avantajele acordate investițiilor străine (degrevări fiscale, facilități de credit, recrutarea și formarea profesională a viitorilor salariați, punerea la dispoziție de terenuri dotate cu infrastruc-

tura necesară etc). Actuala administrație a S.U.A. încurajează această politică, văzînd în ea un mijloc de a reduce cheltuielile federale, șomajul și rata inflației.

D. D.

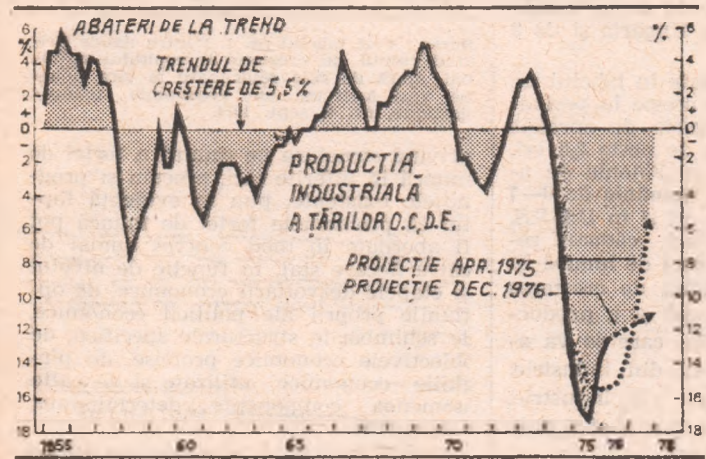

TENDINȚE - CONIUNCTURI

Trend revizuit

RITMURILE producției industriale constituie în continuare un indicator decisiv al conjuncturii economice din țările capitaliste. Și cum arată publicațiile de specialitate occidentale, acest indicator nu promite în prezent o redresare grabnică după criza din anii recenți. Pe ansamblul zonei OCDE (24 de țări capitaliste, înglobând pe cele mai dezvoltate dintre ele) trendul producției industriale s-a situat între mijlocul anilor '50 și începutul anilor '70 în jurul unei creșteri de 5,5% anual, cu abateri care nu de-

pășeau decât rareori aceeași valoare. Adăncimea crizei din 1973—1975 în acest domeniu, așa cum o înfățișează graficul, a întrerupt brutal evoluția de până atunci caracterizată printr-o relativă regularitate. Dar abaterea masivă în jos de la trend nu pare să se fi oprit aici. O proiecție întocmită de săptămânalul londonez The Economist într-un moment când criza părea pe sfârșite lăsa să se întrevadă o revenire rapidă la tendința dinainte. Or, la sfârșitul anului 1976 revista engleză și-a revizuit prognoza, așa cum se poate vedea în grafic, indicând prelungirea abaterii în jos. Zona de „umbră“ pare să se extindă pentru producția industrială a țărilor capitaliste

Investiții în prelucrarea hidrocarburilor

ȚĂRILE mari producătoare de petrol și gaze naturale din Orientul Mijlociu și Africa de Nord nu doresc să rămână numai furnizoare de petrol brut, ci se orientează spre prelucrarea pe teritoriul lor a unei părți cât mai mari din hidrocarburile pe care le extrag. O expresie a acestor orientări o constituie investițiile de 67 miliarde dolari care vor fi consacrate de ele până în 1980 construirii de rafinării, de complexe petrochimice și de uzine de prelucrare a gazelor. Din acest total, 17,6 miliarde dolari vor fi investiții de Iran, 15,7 miliarde de Arabia Saudită, 7,7 miliarde de Irak etc. Investițiile urmează să permită ansamblului țărilor amintite să-și sporească valoarea exporturilor rezultate astfel cu circa 3 miliarde dolari până la sfârșitul acestui deceniu.

Petrol în Camerun

DUPĂ Nigeria, Angola, Gabon și Congo, Camerunul ar putea deveni a cincea țară producătoare de petrol din Africa Neagră, scrie revista Economia (nr. 30/1977), referindu-se la rezultatele foarte încurajatoare ale prospecțiilor efectuate în sudul țării. În legătură cu acestea, în Camerun se află în construcție o rafinărie capabilă să prelucreze la început 1,5 milioane, iar într-o fază ulterioară 2 milioane tone de petrol brut anual. Investiția necesară reprezintă echivalentul a 80 milioane franci francezi. Din costul respectiv 71% va fi suportat de guvernul camerunez.

Schimburi comerciale ale U.R.S.S. cu țările capitaliste dezvoltate

SĂPTĂMÎNALUL Novoe Vremea scrie că volumul schimburilor comerciale ale

EVOLUȚII MONETARE

CONTINUAREA tendinței de depreciere a dolarului S.U.A. față de majoritatea valutele occidentale a caracterizat și perioada 24—28 ianuarie 1977. Mișcările principale ale dolarului în acest sens au fost înregistrate față de valutele considerate „țări“ — marca vest-germană, restul valutele din „șarpele“ valutar vest-european și francul elvețian.

Marca vest-germană a fost valuta cea mai atacată de valul mișcărilor speculative, depreciindu-se la un moment dat (la 26.I.1977) cu peste 1,2% față de sfârșitul săptămânii precedente (2.4260 față de 2.4020 mărci pentru 1 dolar).

Francul elvețian s-a depreciat față de dolar cu aproape 1% la un moment dat, terminând intervalul la 2,5210 franci pentru 1 dolar, comparativ cu 2,5035 franci la sfârșitul perioadei precedente.

Lira sterlină, beneficiara unui nou imprumut contractat de către Marea Britanie pe piața internațională a creditului, în sumă de 1,5 miliarde dolari (ceea ce a ridicat totalul facilităților de credit obținute în ultimul timp la peste 8 miliarde dolari) a înregistrat la începutul intervalului o tendință de depreciere față de celelalte valute occidentale. Scăderea cu 1% a dobânzii minime de imprumut (dobânda la care Banca Angliei acordă credite caselor de scont) de la 13 1/4 la 12 1/4% în ziua de 28.I.1977, la care s-a adăugat și mut. dobânda la care Banca Angliei acordă credite caselor de scont) de la 13 1/4 la 12 1/4% în ziua de 28.I.1977, la care s-a adăugat și introducerea în circulația monetară internă a unei sume de 370 l. st., în încercarea autorităților britanice de a ușura condițiile de credit în vederea înviorării economiei, a avut o influență nefavorabilă asupra cursului lirei sterline, care a terminat intervalul de 1.7130 dolari pentru 1 liră, comparativ cu 1.7170 la începutul lui.

Francul francez s-a depreciat față de dolar cu peste 0,2% (4,9630) față de 4,9790 franci pentru 1 dolar la sfârșitul perioadei trecute, în timp ce lira italiană a oscilat ușor în jurul nivelului de 882 lire pentru 1 dolar.

Yenul japonez, ca urmare a unor condiții economice favorabile între care excedentul comercial și de plăți joacă un rol important, a atins în acest interval cel mai ridicat nivel din 7 octombrie 1976 respectiv 287,20 yeni pentru 1 dolar, după ce începuse intervalul la 290,40 yeni pentru 1 dolar.

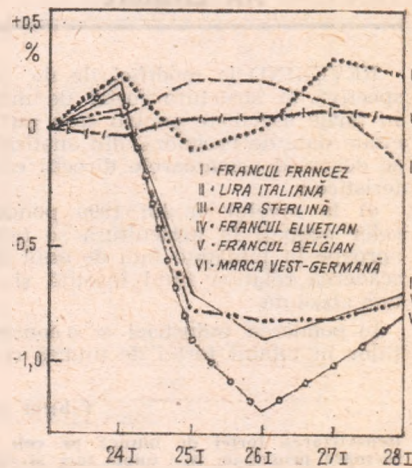
Dobânzile de la depozitele în eurovalute pe perioada de 6 luni au înregistrat creșteri ușoare de circa 1/16%, cotind 5/8% la cele în eurodolari, 4 15/16% la cele în euromărci vest-germane și 17/8% la cele în eurofranci elvețieni.

După ce la licitația F.M.I. din 26.I.1977 s-au primit oferte la jumătate față de precedenta licitație respectiv pentru ceva mai mult de 2 milioane uncii, cele 780 000 uncii de aur au fost vândute la un preț unic de 133,26 dolari/uncie. Prețul aurului la Londra a înregistrat o ușoară tendință de scădere, terminând intervalul la circa 131 dolari/uncie, față de aproape 133 dolari/uncie la începutul lui.

**Paul DUMITRĂȘCU
Gheorghe MUNTEAN**

U.R.S.S. cu țările capitaliste dezvoltate s-a ridicat în primele nouă luni din 1976 la 14 miliarde ruble, ceea ce reprezintă o creștere cu 3 miliarde ruble sau cu peste 25%, în comparație cu perioada corespunzătoare a anului 1975. Totuși, se arată, această creștere a fost neuniformă, o parte considerabilă a ei revenind țărilor Europei occidentale. A crescut numărul companiilor vest-europene care înțeleg ma-

rire perspective de dezvoltare a legăturilor economice cu U.R.S.S., relevă revista din Moscova. Printre exemplele concrete, se menționează cel mai mare contract din istoria comerțului sovieto-englez, cu consorțiul britanic „Caberrow“, în sumă de circa 100 milioane lire sterline, acordul general cu concernul francez „Rhône-Poulenc“ de aproape 6 miliarde franci, contractele cu o serie de concernuri vest-germane.

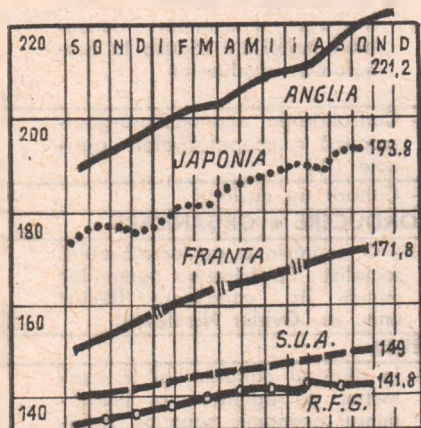
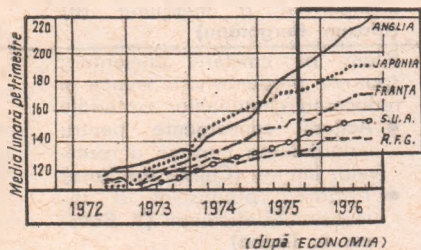
Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 21-28 ianuarie 1977, luându-se ca bază cursurile din ziua de 21 ianuarie 1977

Inflația: accentuarea disparităților

DATE publicate recent de O.C.D.E. scot în evidență că pe ansamblul zonei creșterea prețurilor în perioada de

INDICELE PREȚURILOR BUNURILOR DE CONSUM
1970 = 100

12 luni încheiată la 30 noiembrie 1976 față de perioada de 12 luni anterioară s-a menținut la un nivel ridicat, apropiat de 8%. În general rata inflației a fost mai înaltă în Europa occidentală (11%) decât în S.U.A. (5%), Canada (5,6%) și Japonia (9,3%). În cadrul Europei occidentale disparitățile s-au accentuat și mai mult, între țările dezvoltate cea mai înaltă rată a inflației semnalandu-se în perioada analizată în Italia (21,3%, față de 17% în 1975), unde a întrecut-o pe cea din Anglia (15%, față de 24,2% în 1975).

Graficele prezintă evoluția inflației în prima jumătate a acestui deceniu, detaliind-o pe cea din ultimul an.

„Izolația totală“ = economie de energie

APLICAREA izolației totale la instalațiile de încălzire și a altor măsuri de mare eficiență a dovedit că se pot reduce simțitor cheltuielile de încălzire și exploatarea locuințelor, cu cheltuieli rezonabile. La o astfel de locuință, construită la Uppsala (Suedia) și folosită de aproape doi ani de o familie, izolația a constituit obiectul unui interes de prim ordin. Astfel, ferestrele au fost prevăzute cu 3—4 straturi de geam, ca protecție contra intemperiilor și pentru a limita la minimum pierderile de căldură. Prin aceasta s-a putut reduce cu 75% necesarul de energie pentru încălzit și apă caldă. Un sistem foarte eficient de ventilație

cu filtru de aer asigură în permanență aer curat și proaspăt. Aerul cald uzat nu se pierde, ci este dirijat printr-un filtru electric și refolosit. Datorită filtrului, sint eliminate din aer particulele de praf, virusurile, bacteriile etc. Apa menajeră uzată și gunoii menajer sint transformate în humus printr-un proces natural de putrezire, iar deșeurile din sticlă, metal etc., sint sortate și repartizate pentru a fi valorificate.

Construcții peste mări și țări

ÎN ANUL FISCAL 1975/76 industria construcțiilor din Marea Britanie, dacă se includ aici operațiunile de consulting, precum și cele ale firmelor de arhitecți și topografi, a contribuit la activul balanței de plăți a țării cu peste 350 milioane de lire sterline. Acest aport deloc neglijabil are la bază o activitate desfășurată de companii engleze în 112 țări. Valoric, ea se exprimă în faptul că în cursul anului fiscal amintit companiile respective au obținut contracte noi în valoare de 1433 mil. față de 1123 mil. în anul precedent, și aveau la finele perioadei lucrări în curs de executare în sumă de 1859 mil. l. st., cu circa 50% mai mult decât la sfârșitul perioadei precedente. Firmele engleze construiesc în străinătate instalații portuare, drumuri și șosele, poduri și tuneluri, linii pentru transportul energiei electrice, complexe școlare și universitare, aeroporturi, cartiere de locuințe etc. Se constată un grad înalt de concentrare a activității descrise: peste 95% din valoarea noilor contracte din anul fiscal 1975/76 au fost obținute de 20 de firme, dintr-un total de 80, iar numai 6 dintre ele au obținut 73% din valoarea contractelor. Pe de altă parte, activitatea de construcții în străinătate este concentrată geografic în cea mai mare parte în țări din Asia și Africa (aproape 1100 din cele 1433 mil. l. st.), în timp ce în țările partenere din Piața comună vest-europeană au fost obținute contracte în valoare de numai 16 mil. l. st.

Containerizare aeriană

DUPĂ CE S-A IMPUS în traficul naval și cel feroviar de mărfuri, containerizarea se propagă intens în prezent și în transporturile aeriene, concomitent cu creșterea generală a ponderii mărfurilor transportate pe această cale. Într-o zonă de intensă circulație cum este Atlanticul de Nord, ponderea aviației comerciale în traficul transatlantic de mărfuri a ajuns la 10% din volumul mărfurilor transportate și la 70% din valoarea acestora. De avantajele sale — rapiditate și simplificarea depozitării — beneficiază în primul rind mașinile și aparatele electronice și electrice, numeroase produse agro-alimentare, articole textile etc. În traficul aerian sint utilizate containere din aluminiu, din plastic, iar pentru încărcături mai mici — și din carton. Unele societăți de transporturi au ajuns să containerizeze aproape trei sferturi din traficul lor de mărfuri peste Atlantic.

Electronica — domeniu de virf al concurenței

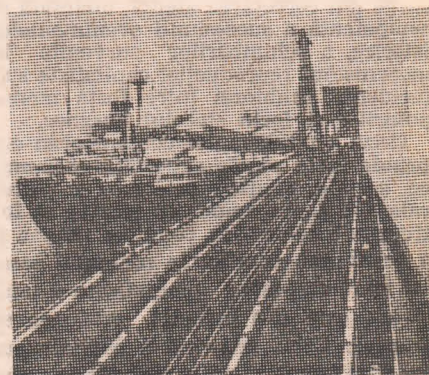
ÎN 1965 S.U.A. nu importau nici un fel de televizoare color; anul trecut numai firmele japoneze dețineau deja 35% din piața americană a televizoarelor color. Ca un reflex și al acestei situații, dacă acum zece ani existau 20 de firme americane producătoare, acum mai există numai opt, număr care s-ar putea reduce în curând la șapte. Numărul locurilor de muncă în această ramură s-a diminuat de aceea cu 60 000 în intervalul amintit.

Penetrația televizoarelor și a altor produse ale industriei electronice nipone pe piața S.U.A. (numai în primele nouă luni ale anului 1976 vinzările de asemenea televizoare au sporit cu 179% față de perioada corespunzătoare a anului precedent) au determinat firmele producătoare americane să ceară guvernului introducerea unor cote de import care ar constitui bariere comerciale în fața exportatorilor străini. Dacă cererea respectivă găsește ecou, scrie *International Herald Tribune*, atunci măsura s-ar putea extinde și asupra produselor similare ale altor țări, afectând până la urmă 60—70% din importul total al S.U.A. Datorită acestor implicații, decizia autorităților de resort, așteptată pentru luna martie, se anunță dificilă.

Cărbunele Poloniei

DISPUNÎND de ample rezerve de cărbune (evaluate la circa 110 miliarde tone), Polonia a dezvoltat considerabil în ultimele decenii industria carboniferă. În 1975 pe teritoriul său s-au extras 172 mil. tone de cărbune superior (o creștere de 65,4% față de nivelul anului 1960), ceea ce situează Polonia pe locul patru în lume. După indicatorul „producția de cărbune pe locuitor“ Polonia se plasează, însă, pe primul loc în lume (cu 5045 kg în 1975), înaintea Australiei (4753 kg), Statelor Unite (2750 kg) sau Uniunii Sovietice (1907 kg).

Cărbunele constituie și un important articol de export; cu un total de 38,5 mil. tone în 1975, Polonia este al doilea exportator din lume (după S.U.A.).

Transbordarea cărbunului polonez, destinat exportului pe o navă în portul Gdansk

GHEORGHE GH. MITUȚĂ, Scorila, județul Mehedinți — Elevii cursurilor de calificare de scurtă durată care n-au avut calitatea de persoane încadrate în muncă, n-au dreptul la alocația de stat pentru copii. Membrii cooperativelor agricole de producție pot primi ajutoare pentru copii, din fondurile acestor unități.

GEORGETA T. ZAHARIA, Comuna Tâtaru, Brăila — Perioada cit ați fost membră a cooperativei agricole de producție și ați prestat activitatea de contabil-planificator (fiind retribuită cu norme convenționale), nu se ia în calculul vechimii în muncă.

LIVIU FAUR, Gherla — Perioada de trei luni cit ați fost trecut ca muncitor (în aplicarea decretului 162/1973) nu se ia în calculul vechimii necesare pentru acordarea gradației, dar nu intrerupe vechimea avută anterior, care se unește cu activitatea desfășurată după reincadrarea în aceeași funcție.

V. N. BALABAN, Galați — Situația dv. este reglementată prin H.C.M. nr. 69/1975 (anexa 2 lit. b. pct. 2), răspunsul publicat în nr. 12/1976 al revistei corespunzând prevederilor legale sus menționate. Referirea la răspunsul apărut în numărul 14/1976 este eronată, deoarece situația de fapt este diferită.

S. HORVATH, Reșița — Persoanele care ocupă funcții de conducere prevăzute cu indemnizații (H.C.M. nr. 69/1975) și care sînt transferate sau trecute în interesul serviciului în funcții la care retribuirea se face pe gradații, pot fi încadrate, pe baza verificării cunoștințelor și calităților lor profesionale, la una din gradațiile noii funcții. Trebuie să se țină seama și de necesitatea unei cit mai juste corelări cu retribuirea tarifară a personalului din unitatea respectivă, din aceleași funcții.

PETRE PARASCHIV, București — De-

cretul nr. 285/1960, prevede că la acordarea dreptului la alocația de stat pentru copii se iau în considerare numai copiii în vîrstă de pînă la 18 ani, avînd dreptul la alocație numai cei în vîrstă de pînă la 16 ani. Din scrisoarea dv. rezultă că aveți o retribuție tarifară de încadrare de peste 2500 lei. În această situație ați putea beneficia de alocație pentru al doilea copil, dacă primul n-ar fi implinit vîrstă de 18 ani. Maiștrii și maiștrii principali beneficiază de alocația de stat, potrivit legii, indiferent de nivelul retributiei lor tarifare.

ROMELIU TEODORESCU, București — De la data transferării într-o unitate de grad superior, beneficiind de o majorare a retributiei cu caracter individual, nu vă mai încadrați în prevederile art. 7 din Decretul nr. 170/1974. Avînd o retribuție tarifară de 2940 lei, puteți beneficia de alocație numai pentru al doilea copil.

VASILE ROMANAȘU, Roman — Fiind absolvent al învățămîntului mediu de cultură generală cu o vechime în funcții economice de peste 15 ani, îndepliniți condiția de studii prevăzută pentru funcția de merceolog principal. La data aplicării Legii nr. 12/1971, ocupați funcția de contabil principal, iar cele două funcții sînt echivalente. Nu este justificată penalizarea dv. pentru îndeplinirea condiției de studii.

MARILENA POPESCU, București — Reglementarea la care vă referiți se aplică de la 1 februarie 1975, astfel că nu este posibil să se revizuiască încadrarea dv. din anul 1971. La data respectivă ați fost încadrată corespunzător legii.

CONSTANTIN ȘTEFAN, București — Intrucit ați fost încadrat în clasa de retribuire 33, ca urmare a unei promovări, vechimea necesară pentru eventuala trecere într-o gradație superioară în condițiile legii se socotește de la data noii încadrări, respectiv 15 februarie 1976.

DIMENSIUNEA ISTORICĂ A PROGRESULUI

(Urmare din pag. 26)

În cadrul problematicii abordate, un loc de însemnătate majoră îl ocupă analiza crizei sistemului capitalist. „Criza sistemului capitalist — se remarcă argumentat în volum — semnifică procesul destrămării orînduirii vechi, burgheze al nașterii și victoriei noii societăți, or, în concepția materialist-istorică sensul principal al progresului este tocmai trecerea de la o formațiune socială la alta superioară“ (p. 347). Generalizarea teoretică originală a unor fenomene și procese economice privind noua fază a crizei sistemului capitalist în perspectiva progresului istoric contemporan decurge din cercetarea atentă, nuanțată și competentă a succesiunii evenimentelor istorice, a schimbărilor survenite în mecanismul reproduției capitaliste sub incidența simbiozei între forța muncii și forța statului burghez.

Criza capitalismului contemporan cuprinde toate zonele activității economice, sociale, politico-ideologice și culturale. Cu deplină temei, în lucrare se întreprinde cercetarea condiției umane și a destinului valorilor în contextul acestei stări depresive generalizate a unui sistem care și-a încheiat misiunea sa istorică. Criza generală a capitalismului înglobează și criza valorilor acestui sistem. „Un nou sistem valoric de esență umanistă poate triumfa doar în cadrul și pe baza unui alt tip de societate, di-

ferit de cel capitalist“ (p. 369). Iar acest tip nou de societate este socialismul.

Pornind de la documentele partidului nostru, este puternic relevat rolul națiunii ca forță motrice a progresului social, rolul ei de subiect și obiect al progresului istoric. În legătură cu aceasta, sînt supuse criticii diverse concepții care minimalizează și deformează rolul națiunii în condițiile actuale, importanța independenței și suveranității naționale ca factor de progres și civilizație. De asemenea în lucrare se subliniază necesitatea instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale, ca problemă care, prin conținutul și sfera sa de acțiune, vizează „aspecte nodale cu care se confruntă economiile naționale, cit și comunitatea internațională în ansamblul ei“ (p. 483).

Calitatea lucrării nu stă numai în efortul de a da răspuns unor probleme ridicate de viață, ci și în faptul că ea invită la reflecție, la meditații asupra fenomenelor și proceselor cercetate. Chiar dacă unele răspunsuri sînt doar enunțate de către autori, ele sînt fondate, de regulă, pe argumente riguroase, în limitele dialogului științific pertinent și documentat. Prin valoarea sa teoretică și prin implicațiile practice pe care le sugerează, lucrarea se înscrie ca un fapt care atestă, în bună măsură, pasul înainte pe care l-a făcut gîndirea social-politică, economică și filozofică din țara noastră în climatul favorabil promovat cu consecvență de către partid.

Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Institutul Central de Cercetări Economice.

Sumarul nr. 5 din 4 februarie 1977

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Intrecerea socialistă și exigentele realizării planului (Vasile Anghel) 1
- Extinderea utilizării materialelor plastice, sursă principală de economisire a metalului (II) (Maxim Berghianu) 2
- Piloni ai creșterii eficienței: sporirea productivității muncii și reducerea cheltuielilor materiale
  - Acțiuni convergente pentru valorificarea maximă a rezervelor interne (Chirilă Vrăjitoru)
  - Tipizarea produselor și dimensiunile eficienței (V. Boescu, L. Țintea)
  - O sarcină prioritară pentru întreaga economie: consumuri materiale reduse la ambalarea produselor 4-8
- Consolidarea economico-organizatorică a cooperativelor agricole (IV) 9
- Citiții au cuvîntul 11

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- O expresie a democratismului socialist. Participarea oamenilor muncii la conducere (lector univ. dr. Ovidiu Nicolescu) 12

LECȚII

- În ajutorul candidaților la examenul de admitere în învățămîntul economic superior. Retribuirea după cantitatea și calitatea muncii (conf. dr. Sandu Costache) 14
- Măsurii pentru organizarea și funcționarea Institutului Central de Cercetări Economice 16

TEORII ● IDEI

- Premise economice și social-politice ale marii răscoale țărănești din 1907 (conf. dr. Vasile Bozga) 18
- Om — tehnică — mediu. Protecția mediului inconjurător și analiza sistemică (Matei Nicolau, conf. dr. Gh. Boldur-Lățeșcu) 21
- Școli — curente — economiști. Introspecție în gîndirea economică marxistă din America Latină (I) (Mircea Nicolaescu) 24
- Dimensiunea istorică a progresului într-o abordare multidisciplinară (prof. dr. Ion Gh. Bulboacă) 26

ECONOMIE MONDIALĂ

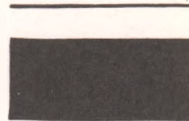
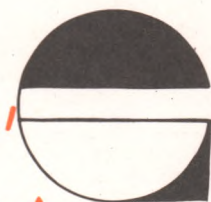
- U.R.S.S. Ridicarea calificării — rezervă importantă de sporire a productivității muncii (dr. V. Fedinin) 27
- Prognoze privind structurile forței de muncă în unele țări socialiste (R. Crețoiu) 28
- Tendințe-conjuncturi 30
- Mondorama 31
- Întrebări-răspunsuri 32

Coperta I — Bogdan Stroescu

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11-25, 71 131 București, telefon 12 13 69
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

ELECTRO

IMIȘOARA CALEA BUZIAȘULUI 15

TELEFON 961 - 35200
TELEX 43291

ABRICA DE MATRIȚE, SCULE ȘI UTILAJE TEHNOLOGICE PENTRU IND. ELECTROTEHNICĂ

Unul din cele mai importante produse ale întreprinderii timișorene este mașina de prelucrat prin electroeroziune tip ELER - 01. Pentru a veni în ajutorul beneficiarilor, întreprinderea pune la dispoziție utilizarea, descrierea și caracteristicile tehnice principale ale produsului.

MAȘINA DE PRELUCRAT PRIN ELECTROEROZIUNE TIP ELER - 01

UTILIZARE

Mașina de prelucrat prin electroeroziune ELER - 01 se utilizează la prelucrarea pieselor din materiale dure și foarte dure (oțeluri aliate, carburi metalice) dar care prezintă conductibilitate electrică. Se pot prelucra matrițe, scule, piese cu forme complicate, execuția de fante și găuri de dimensiuni mici, extragerea unor scule rupte din piese (burghie, tarozi, alezoare), tăierea de materiale dure și alte lucrări de acest gen.

DESCRIERE

Mașina de prelucrat prin electroeroziune se compune din mașina propriu-zisă cu subsansabilele anexe și generatorul de impulsuri tranzistorizat de tip impulsuri comandate. Mașina propriu-zisă se compune dintr-un batiu și montant de construcție sudată ce susțin :

- masa de lucru în coordonate formată dintr-o sanie transversală și una longitudinală pe role ;

- bacul de lucru ce asigură nivelul de lichid dielectric în zona de lucru ;

- capul de lucru ce cuprinde placa portelectrod rigidă cu pistonul hidraulic ce asigură interstițiul constant între piesa de prelucrat și electrodul de lucru. În interiorul batiului este cuprins agregatul hidraulic, iar în interiorul montantului se găsește tabloul electric al mașinii.

Circulația dielectricului este asigurată de grupul de pompare filtrare dielectric.

CARACTERISTICI TEHNICE PRINCIPALE

- Dimensiunile mesei de lucru 600 x 400 mm
- Cursele mesei de lucru 410 x 225 mm
- Precizia de deplasare a mesei prin dispozitivul de citire optică 0,01 mm

- Dimensiunile interioare ale bacului de lucru 925 x 500 mm
- Dimensiunile plăcii portelectrod 300 x 180 mm
- Distanța maximă dintre suprafața mesei și placa portelectrod 555 mm
- Cursa maximă a saniei capului de lucru 300 mm
- Cursa maximă de deplasare automată a plăcii portelectrod 200 mm
- Masa maximă de încărcare a pistonului 50 - 200 kg
- Capacitatea rezervorului dielectric 460 l

GENERATORUL DE IMPULSURI

- Curent nominal în timpul de scinteiere la tensiunea nominală de 20 V $61A \pm 15\%$
- Curent maxim de scinteiere la tensiunea de descărcare de 30 V $51A \pm 15\%$
- Tensiunea în gol 85 V
- Durata impulsului reglabil în 12 trepte între valorile 2,5 până la 1 800 Ms
- Durata pauzei reglabile în 12 trepte între valorile 2,5 până la 1 800 Ms
- Valoarea medie a curentului max. de lucru 40 A
- Puterea absorbită de la rețea sertar de suprafinisare 5,2 KVA
- Tensiunea de mers în gol 250 V
- Nivele de energie în 10 trepte 0,06-3,12 mJ
- Nr. de trepte ale frecvenței de descărcare 10
- Tensiunea de alimentare $3x380V + N \pm 10\%$
 -15%
- Electrozi de lucru : din cupru grafit, aliaje cupru ,wolfram, oțel
- Capacitatea maximă de îndepărtare pentru prelucrarea oțelurilor tratate și cu electrod de cupru tehnic este de cel puțin 210 mmc/min.
- Sistem de măsurare numerică la cerere
- Filtrare electrostatică a lichidului dielectric la cerere

VĂ STAU LA DISPOZIȚIE :

Filialele de turism din :

● Bd. N. Bălcescu nr. 35

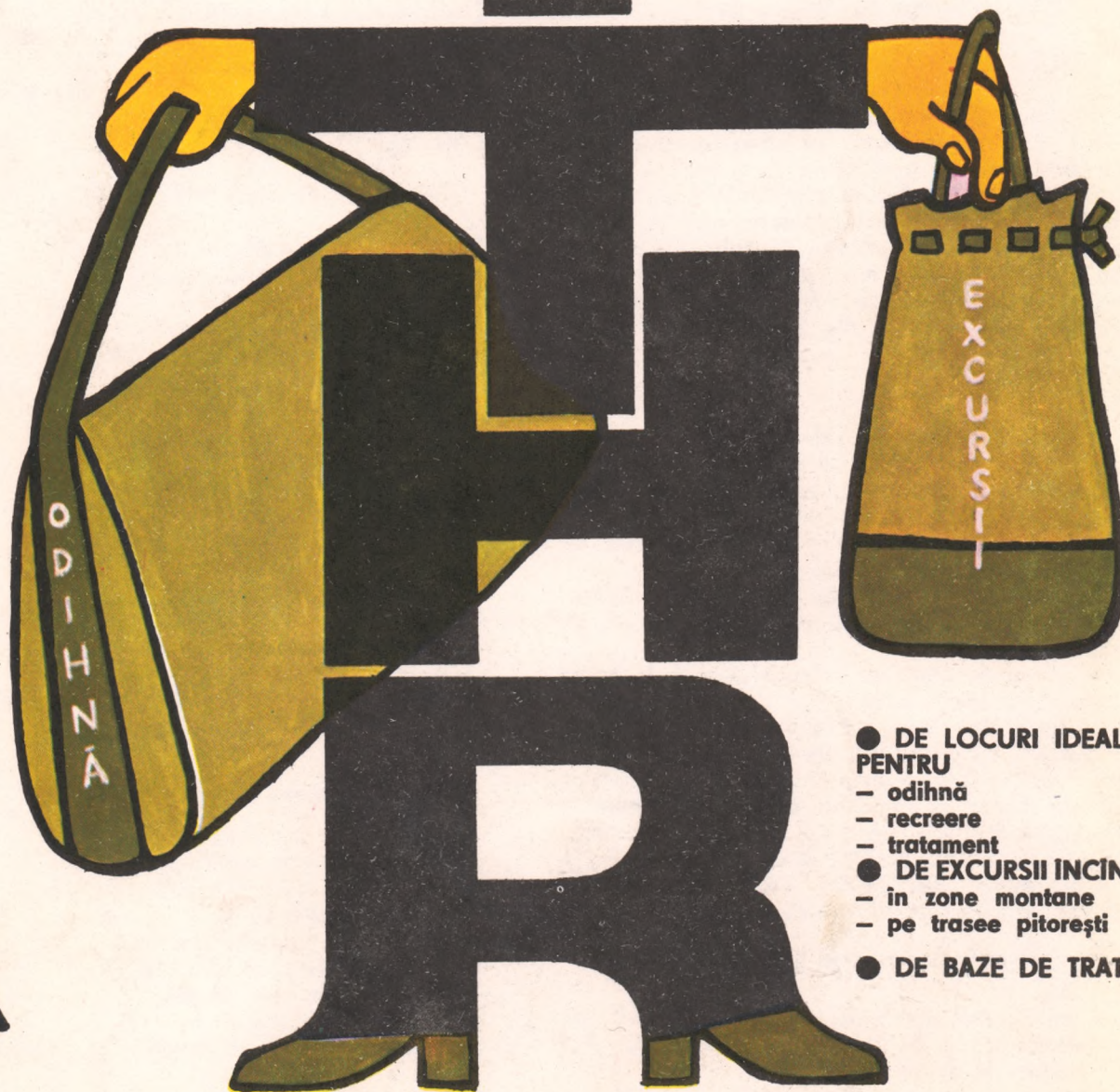
● Bd. Republicii nr. 4 și nr. 68

ZILNIC : 8,00—20,00

SÂMBĂȚĂ : 9,00—13,00

**I.T.H.R.
VĂ PROPUNE,
DUMNEAVOASTRĂ,
PUTEȚI DISPUNE :**

● DE LOCURI IDEALE
PENTRU

- odihnă
- recreere
- tratament

● DE EXCURSII INCINTĂTOARE

- în zone montane
- pe trasee pitorești

● DE BAZE DE TRATAMENT

In reputele stațiuni : Poiana Brașov, Predeal, Sinaia, Bușteni, Felix, Herculane, Tușnad, Căciulata, Slănic-Moldova, Sovata, Eforie Nord și Mangalia.